

Vydavateľ:

WAVE – WOMEN AGAINST VIOLENCE EUROPE
Európska sieť a európske informačné centrum proti násiliu
Bacherplatz 10/4, A–1050 Vienna, Austria

Manažment a koordinácia: Rosa Logar, Ute Rösemann, Regina Webhofer
Autorky: Ute Rösemann, Branislava Marvanová Vargová, Regina Webhofer
Editor: WAVE - Women Against Violence Europe
Korektúra v anglickom jazyku: Daniela Beuren (Phoenix)
Grafický návrh: Leocadia Rump
Preklad: Sylvia Králová, Katarína Farkašová

Táto správa bola napísaná v rámci programu DAPHNE PROTECT: Príklady dobrej praxe v prevencii závažného násillia, pokusov o vraždu, vrátane zločinov spáchaných v mene cti, a v ochrane žien vystavených hrozbe závažného rodovo podmieneného násillia. Projekt PROTECT bol financovaný Európskou komisiou prostredníctvom programu DAPHNE.

Riadenie a koordinácie celého projektu PROTECT: Rosa Logar, Ute Rösemann, Maria Rösslhumer, Regina Webhofer z WAVE Women Against Violence in Europe, Rakúsko

Viedeň, 2010

PROTECT je financovaný zo zdrojov Európskej komisie v rámci programu Daphne.

PROTECT spolufinancujú: Mesto Viedeň: Oddelenie pre záležitosti žien, Federálne ministerstvo hospodárstva, rodiny a mládeže

PROTECT spolufinancujú partnerské organizácie projektu PROTECT: Direccion General de la Mujer de la Comunidad de Madrid, Generálne riaditeľstvo pre prevenciu rodovo podmieneného násillia a reformu týkajúcu sa mládeže (predtým IMRM), Casa delle Donne per non subire violenza, a Intervenčné centrum vo Viedni, Rakúsko.

OBSAH

I. Úvod

- A. Popis projektu
- B. Slovník – definície & skratky v rámci projektu PROTECT
- C. Stretnutia partnerských organizácií projektu a expertnej skupiny
- D. PROTECT on-line informačné centrum

II. Výskumné správy

- A. Zhrnutie štúdií o metódach odhadu nebezpečenstva v prípadoch násilia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch a vražd žien zo strany intímnych partnerov (femicída)
 - 1. Súčasné poznatky v oblasti odhadu nebezpečenstva v prípadoch násilia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch – metódy a výskum
 - 2. Rizikové faktory
 - 3. Prehľad nástrojov na odhad nebezpečenstva v prípadoch násilia páchaného v intímnych vzťahoch
 - 4. Prediktívna presnosť jednotlivých nástrojov na odhad nebezpečenstva
 - 5. Potenciálne riziká používania nástrojov na odhad nebezpečenstva
 - 6. Manažment rizík v prípadoch násilia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch
 - 7. Multi-inštitucionálny prístup k odhadu nebezpečenstva a manažmentu rizík
- B. Správa o výstupoch mapovania úrovne ochrany a bezpečia žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násilia v intímnych vzťahoch v ôsmich krajinách
 - 1. Rakúsko
 - 2. Bulharsko
 - 3. Česká republika
 - 4. Nemecko
 - 5. Taliansko
 - 6. Slovensko
 - 7. Španielsko
 - 8. Veľká Británia – Anglicko a Wales
 - 9. Zhrnutie a odporúčania
- C. Dostupnosť spoľahlivých, systematicky zbieraných a analyzovaných údajov o vraždách/femicíde v dôsledku rodovo podmieneného násilia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch v Európe
 - 1. Význam rodovo špecifických štatistík o vraždách/femicíde v dôsledku rodovo podmieneného násilia
 - 2. Politické snahy o systematický zber rodovo špecifických údajov o násilí páchanom na ženách a femicíde v Európe
 - 3. Dostupnosť rodovo citlivých údajov o vraždách /femicíde v dôsledku rodovo podmieneného násilia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch v Európe
 - 4. Odporúčania v oblasti zlepšenia dostupnosti rodovo citlivých údajov o vraždách/femicíde v dôsledku rodovo podmieneného násilia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch na národnej a európskej úrovni

III. Závery

IV. Prílohy

V. Literatúra

PROTECT: Identifikácia a ochrana žien a detí vystavených hrozbe extrémneho rodovo podmieneného násillia – prehľadová štúdia

I. Úvod

Európska sieť WAVE - Women Against Violence Europe – sa v r. 2010 zúčastnila grantovej výzvy programu DAPHNE a získala finančné prostriedky na realizáciu ročného projektu PROTECT.

WAVE je sieť európskych ženských mimovládnych organizácií a pracuje v oblasti boja proti násilliu páchanému na ženách a deťoch. Sieť bola založená v r. 1994 a koordinuje ju AÖF (Rakúska sieť bezpečných ženských domov), ktorá je zastrešujúcou organizáciou pracovníčok rakúskych bezpečných ženských domov. Sieť WAVE pozostáva z viac ako 94 kontaktných organizácií v 27 krajinách Európskej únie, kandidátskych krajinách (Chorvátsko, Turecko a Macedónsko) ako aj v 42 ostatných európskych krajinách mimo EÚ, vrátane balkánskych krajín.

Cieľom WAVE je znížiť výskyt násillia páchaného na ženách a deťoch zlepšovaním ochrany a služieb poskytovaných ženám a deťom, ktoré zažili násillie. WAVE má dlhoročné skúsenosti vo vyvíjaní a realizovaní tréningov pre rôzne profesijné skupiny, vo vyvíjaní štandardov kvality pre ochranu a podporu žien a detí a zlepšovaní spolupráce medzi inštitúciami.

Databáza WAVE obsahuje viac ako 4 000 adries ženských mimovládnych organizácií a je často využívaná. Navyše sa WAVE zameriava na šírenie modelov dobrej praxe a lobingu v oblasti rodovej rovnosti a prevencii násillia páchaného na ženách na európskej, národnej, regionálnej a miestnej úrovni.

A. Popis projektu

Cieľom projektu PROTECT je prispieť k prevencii a zníženiu výskytu najzávažnejších foriem rodovo podmieneného násillia páchaného na dievčatách, (mladých) ženách a ich deťoch akými sú vážne ublíženie na zdraví, vražda a pokus o vraždu, vrátane takzvaných zločinov a vrážd v mene cti.

Rodovo podmienené násillie páchané na ženách a dievčatách v intímnych vzťahoch môže mať závažné formy ako vážne ublíženie na zdraví, obmedzovanie slobody zamykaním žien často na celé dni až roky, pokusy o vraždu a vraždy. Tieto zločiny môžu byť motivované rôznymi faktormi a konceptmi – extrémna žiarlivosť, majetníckosť, obvinenia zo “zneuctenia” rodiny a iné dôvody – avšak cieľom všetkých týchto zločinov je získať moc a kontrolu nad životmi žien a dievčat. Akékoľvek rozhodnutie alebo čin ohrozujúci tento koncept moci a kontroly, napr. ak sa žena alebo dievča rozhodne od násilného partnera odísť, môžu ohroziť jej život, zdravie a slobodu.

Skupinou profitujúcou z tohto projektu sú v konečnom dôsledku ženy, mladé ženy a dievčatá, ktorým hrozí vysoké nebezpečenstvo závažného porušenia ich základných ľudských práv: práva na život, na zdravie a na slobodu. Výskum ukazuje, že výskyt násillia je možné znížiť systematickou identifikáciou/čoho? a dôslednou ochranou žien, ktoré sú vystavené hrozbe zvlášť závažného násillia.

Cieľovými skupinami projektu sú odborníčky a odborníci z kľúčových inštitúcií zodpovedných za ochranu a podporu žien a za prevenciu násillia páchaného na ženách, organizácie a inštitúcie pracujúce v oblasti prevencie násillia páchaného na ženách, politici a političky a v poslednom rade ženy a dievčatá zažívajúce rodovo podmienené násillie.

Projekt pozostáva zo série vzájomne sa prekrývajúcich aktivít: výskum štatistík o vraždách/femicíde a pokusoch o vraždu/femicídu, vrátane tzv. zabíjania v mene cti; zhrnutie štúdií o odhade nebezpečenstva v prípadoch násilia páchaného na ženách a femicíde zo strany intímnych partnerov (prehľad literatúry); výskum o štandardoch ochrany a podpory, ktoré sú dostupné ženám vystaveným hrozbe zvlášť závažného násilia; tri stretnutia expertnej skupiny projektu a PROTECT on-line informačné centrum, ktoré bolo spustené na webovej stránke WAVE.

Hlavné výsledky projektu PROTECT sú zhrnuté v tejto záverečnej výskumnej správe, ktorá je k dispozícii v ôsmich jazykoch (bulharčine, češtine, nemčine, slovenčine, angličtine, francúzštine, taliančine a španielčine) v elektronickej forme na stiahnutie z on-line informačného centra PROTECT na webovej stránke WAVE. Na základe troch hlavných aktivít projektu PROTECT má táto správa tri hlavné kapitoly: II.A. Zhrnutie štúdií o metódach odhadu nebezpečenstva v prípadoch násilia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch a vrážd žien zo strany intímnych partnerov (femicídy), II.B. Dostupnosť spoľahlivých, systematicky zbieraných a analyzovaných údajov o vraždách/femicíde v dôsledku rodovo podmieneného násilia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch v Európe a II.C. Správa o výstupoch mapovania úrovne ochrany a bezpečia žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násilia v intímnych vzťahoch v ôsmich krajinách, vrátane popisu modelu MARAC v Anglicku a Wales. Posledná časť záverečnej výskumnej správy z projektu PROTECT obsahuje závery vychádzajúce z výstupov projektu.

Chceme sa poďakovať všetkým dvanástim partnerským organizáciám projektu PROTECT a menovite týmto ľuďom - Andres Abad (Generálne riaditeľstvo pre prevenciu rodovo podmieneného násilia a reformu mládeže, predtým IMRM, Španielsko), Valentina Andrasek (Autonómny bezpečný ženský dom, Záhreb, Chrovátsko), Diana Barran (CAADA - Co-ordinated Action Against Domestic Abuse, UK), Tomás Criado Martín (Dirección General de la Mujer de la Comunidad de Madrid, Španielsko), Walter Dillinger (Oddelenie federálnej polície, Viedeň, Rakúsko), Katarína Farkašová (Aliancia žien Slovenska, Slovensko), Dušana Karlovská (FENESTRA, Slovensko), Albená Koycheva (Bulharská nadácia pre rodový výskum, Bulharsko), Kornelia Krieger (Poradenské centrum pre ženy Frauen helfen Frauen e.V., Osnabrück, Nemecko), Petra Švecová (ROSA – Centrum pre týrané ženy, Česká republika), Angela Romanin (Casa delle Donne per non subire violenza, Taliansko), Klara Weiss (Intervenčné centrum pre domáce násilie, Viedeň, Rakúsko) – a členkám expertnej skupiny Sonia Chirinos Riviera (Špecializovaný súd pre domáce násilie, Madrid, Španielsko), Daniela Gloor (Social Insight, Schinznach-Dorf, Švajčiarsko), Carol Hagemann-White (Univerzita v Osnabrücker, Nemecko), Birgitt Haller (Inštitút pre výskum konfliktov, Viedeň, Rakúsko), Marianne Hester (Univerzita v Bristole, UK), Amanda Robinson (Univerzita v Cardiff, UK) a Renée Römkens (Univerzita v Tilburgu, Holandsko) za ich neoceniteľný vklad a vynikajúcu spoluprácu.

B. SLOVNÍK – DEFINÍCIE A SKRATKY PROJEKTU PROTECT

NÁSILIE PÁCHENÉ NA ŽENÁCH, DOMÁCE NÁSILIE, NÁSILIE PÁCHANÉ NA ŽENÁCH V INTÍMNYCH VZŤAHOCH:

Násilie páchané na ženách v intímnych vzťahoch/domáce násilie páchané na ženách = rodovo podmienené násilie páchané na ženách ich intímnymi partnermi a manželmi, alebo bývalými partnermi a manželmi.

Násilie páchané na ženách v rodinách = rodovo podmienené násilie páchané na ženách alebo dievčatách členom rodiny.

RODOVO PODMIENENÉ NÁSILIE

= násilie, ktoré je na ženách páchané kvôli tomu, že sú ženy, alebo ktoré ženy postihuje nepomerne viac. Zahŕňa také činy, ktoré ženám spôsobujú fyzickú, psychickú alebo sexuálnu ujmu alebo utrpenie, vyhrážanie sa takýmito činmi, nátlak a iné odopieranie slobody. (Všeobecné odporúčanie č. 19 k Dohovoru OSN CEDAW).

VRAŽDA¹:

Vraždy intímnych partneriek = zabitie:

- súčasnej manželky (vrátane manželky podľa zvykového práva), súčasnej intímnej partnerky a družky;
- priateľky nežijúcej v spoločnej domácnosti (u heterosexuálnych párov, aj párov rovnakého pohlavia);
- priateľky žijúcej v spoločnej domácnosti (u heterosexuálnych párov, aj párov rovnakého pohlavia);
- bývalej manželky, bývalej manželky podľa zvykového práva, odlúčenej manželky, bývalej intímnej partnerky a družky;
- bývalej priateľky nežijúcej v spoločnej domácnosti (u heterosexuálnych párov, aj párov rovnakého pohlavia);
- bývalej priateľky žijúcej v spoločnej domácnosti (u heterosexuálnych párov, aj párov rovnakého pohlavia).

FEMICÍDA²:

Rodovo podmienené vraždy žien ich intímnymi partnermi = femicída.

TAKZVANÉ ZLOČINY V MENE CTI:

V projekte **PROTECT** používame termín „**takzvané (tzv.) zločiny v mene cti**“, aby sme poukázali na to, že pri týchto zločinoch ide o násilie, nie o česť.

OBŤAŽOVANIE A PRENASLEDOVANIE:

1

Anglický termín *homicide* pochádza z latinského *homicidium* (*homo* =človek, *caedo, caedere* = rezať, biť, zabiť) a všeobecne označuje usmrtenie človeka iným človekom. Pre zjednodušenie bude v nasledujúcom texte termín *homicide* prekladaný ako *vražda*, a to v rovnakom všeobecnom význame (poznámka prekladateľky).

² Anglický termín *femicide* je odvodený z latinčiny (*femina* = žena, *caedo, caedere* = rezať, biť, zabiť) a znamená usmrtenie osoby ženského pohlavia. Vzhľadom k tomu, že v slovenskom jazyku neexistuje jednoslovný ekvivalent pre anglický termín *femicide*, bude v tomto texte prekladaná ako *femicída* (poznámka prekladateľky).

Sú špecifické formy násilia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch, ktorými násilný partner udržiava kontrolu nad životom ženy buď počas trvania vzťahu a veľmi často aj po jeho ukončení. K obťažovaniu a prenasledovaniu patrí: neustála kontrola toho kam partnerka chodí, s kým sa stretáva, obťažujúce a kontrolujúce telefonáty, sms-ky, e-maily, fyzické prenasledovanie, čakanie na rôznych miestach, aj v mieste bydliska ženy, prenasledovanie detí, obťažovanie a iné násilie cez kontakt s deťmi, atď. V niektorých krajinách bol proti týmto formám násilia páchaného na ženách prijatý osobitný zákon.

DETI:

- Rodovo podmienené násilie páchané na ženách je aj formou násilia páchaného na deťoch žien; zahŕňa to priame násilie páchané na deťoch až po vraždy žien, ako aj to, že deti musia žiť s násilím a sú jeho svedkami.
- Takéto násilie na deťoch je formou rodovo podmieneného násilia na ženách zo strany ich intímnych partnerov.
- Násilie páchané na deťoch v rodine = akákoľvek forma fyzického, psychického a sexuálneho násilia alebo zanedbávania rodičmi, alebo inými poskytovateľmi starostlivosti a inými členmi rodiny.

BEZPEČNÝ ŽENSKÝ DOM (BŽD)³

Je špecializované ubytovacie zariadenie pre ženy zažívajúce násilie v intímnych vzťahoch a ich deti. Okrem strechy nad hlavou poskytuje špecializované poradenstvo a psychologickú pomoc. Pracuje na princípoch vnímania násilia páchaného na ženách ako rodovo podmieneného násilia a porušovania ľudských práv. Spĺňa európske štandardy pre tento typ zariadení: utajenosť, bezplatnosť, kultúra posilnenia a nediskriminácie, ženy pomáhajú ženám, atď. Okrem ochrany a pomoci ženám je ich cieľom aj príspevie k systémovým zmenám cez obhajobu práv žien.

IDENTIFIKÁCIA RIZÍK A ODHAD NEBEZPEČENSTVA:

Identifikácia rizika

Postupy v akejkoľvek inštitúcii na systematickú identifikáciu žien, ktorým hrozí rodovo podmienené násilie.

Odhad nebezpečenstva

Neustály proces na identifikáciu rizikových faktorov a ochranných faktorov v individuálnych prípadoch násilia páchaného na ženách.

MANAŽMENT BEZPEČIA, MANAŽMENT RIZÍK:

Manažment bezpečia = orientovaný na ženy zažívajúce násilie, zahŕňa:

- neustály proces individuálnych bezpečnostných plánov;
- bezpečnostné opatrenia v inštitúcii pre klientelu a pre zamestnancov/zamestnankyne;
- bezpečie ako úloha riadenia v inštitúcii;
- a modely manažmentu bezpečia na multi-inštitucionálnej úrovni (napr. MARAC).

³ Pre viac informácií o koncepte bezpečných ženských domov pozri: Karlovská D., Krokavcová N., Králová S.: Bezpečný ženský dom ako nástroj uplatňovania ľudských práv žien, Fenestra, Košice, 2009.
http://www.fenestra.sk/download/Bezpecny_zensky_dom.pdf

Manažment rizík – týka sa páchatel'ov:

- proces prevencie násilia cez snahy ovplyvniť rizikové faktory a ochranné faktory;
- v rámci každej inštitúcie, na úrovni spolupráce medzi inštitúciami (napr. MAP-PA).

ŽENY A DETI VYSTAVENÉ HROZBE ZVLÁŠŤ ZÁVAŽNÉHO NÁSILIA (HIGH RISK VICTIMS):

Ide o ženy a ich deti, ktorým hrozí:

- vražda alebo pokus o vraždu;
- násilie s použitím zbraní alebo nebezpečných predmetov;
- násilie, ktorého následkom sú zranenia vyžadujúce lekárske ošetrovanie;
- násilie, ktorého následkom sú zranenia, vyhrožovanie sa zabitím, závažný a pokračujúci nátlak a kontrola, prenasledovanie;
- obmedzovanie slobody trvajúce dlhšie obdobie, zotročenie, mučenie.

OBEŤ:

- používame ako výraz, ktorý označuje ženy, ktoré zažívajú alebo zažili násilie zo strany svojich intímnych partnerov a ich deti (t.j. nie v pasívnom zmysle tohto slova) v trestno-právnom kontexte.

V správe sú použité nasledujúce skratky:

AVC	Centrum boja proti násiliu (Anti-Violence Centre)
DA	Odhad nebezpečenstva (Danger Assessment)
DAIP	Domestic Abuse Intervention Project Duluth Minnesota, USA (Intervenčný projekt proti domácejmu násiliu, Duluth, Minnesota, USA)
DV	Domáce násilie (Domestic Violence)
IDVA	Nezávislá poradkyňa pre domáce násilie (Independent Domestic Violence Advisor)
IPV	Násilie páchané na ženách v intímnych vzťahoch (Intimate Partner Violence)
MARAC	Multi-Agency Risk Assessment Conference (Multi-inštitucionálne konferencie na odhad nebezpečenstva)
MVO	Mimovládna organizácia
NRW	Severné Porýnie a Vestfálsko
NON	Nástroj na odhad nebezpečenstva
SARA	Odhad nebezpečenstva v prípadoch násilia medzi manželmi (Spousal Abuse Risk Assessment)
NPNŽ	Násilie páchané na ženách

C. Stretnutia partnerských organizácií a expertnej skupiny projektu

Na získanie vedomostí o špecifických modeloch na odhad nebezpečenstva používaných v krajinách EÚ – ako sú model komplexného zákona o rodovom násilí v Španielsku, model

Veľkej Británie s nezávislými poradkyňami pre domáce násilie MARAC a rakúsky model podpory a ochrany žien a detí – sa vo Viedni (22. – 24. marec), v Madride (26. – 28. máj) a v Bristole (27. – 29. október) uskutočnili tri stretnutia partnerských organizácií a expertnej skupiny projektu. V priebehu týchto stretnutí si partnerské organizácie projektu PROTECT a členky expertnej skupiny vymieňali informácie o silných a možných slabých stránkach každého systému, ako aj o problematike zdieľania údajov pri spolupráci medzi inštitúciami. Dialóg sme rozšírili prizvaním medzinárodných a národných odborníkov a odborníkov a politikov a političiek zodpovedných za ochranu žien a ich detí zažívajúcich násilie a ich praktické skúsenosti sa stali súčasťou diškurzu.(?) Prostredníctvom takéhoto medzinárodného dialógu sa nastolila otázka významu špecifickej a systémovej ochrany žien a detí, ktoré sú vystavené hrozbe násillia páchaného v intímnych vzťahoch.

Z tohto dôvodu boli stretnutia partnerských organizácií a expertnej skupiny založené na koncepte zorganizovania verejného dňa, ktorého sa zúčastňovali politici a političky, skúsení policajti a policajtky, predstavitelia a predstaviteľky systému spravodlivosti, ženských organizácií, zdravotníctva, samosprávy, ako aj partnerské organizácie projektu PROTECT a členky expertnej skupiny. Cez partnerské organizácie a expertnú skupinu sa podarilo osloviť 30 – 45 odborníkov a odborníkov na úrovni riadenia, ktoré a ktorí ďalej šírili informácie a relevantné materiály zamestnancom a zamestnankyniam zodpovedným za ochranu a podporu žien a detí zažívajúcich násilie. Nasledujúci deň a pol boli stretnutia partnerských organizácií projektu a expertnej skupiny otvorené iba pre partnerov projektu PROTECT a členky expertnej skupiny za účelom reflektovania výsledkov verejného dňa a diskusie o ďalších krokoch v rámci projektu.

Stretnutia partnerských organizácií a expertnej skupiny ponúkli bohatú platformu na diskusiu o definíciách, dôvodoch, možných príčinách a rizikových faktoroch v oblasti závažného rodovo podmieneného násillia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch. Predstaviteľky a predstavitelia organizácií a inštitúcií pracujúcich v oblasti prevencie násillia, odborníčky a odborníci z kľúčových inštitúcií zodpovedných za ochranu a podporu žien a detí zažívajúcich násilie a prevenciu násillia, zástupkyne a zástupcovia relevantných vládnych rezortov a odborníčky z tímu projektu PROTECT si vymieňali poznatky a praktické skúsenosti pri definovaní a riadení rizík a prichádzali s návrhmi ako efektívne predchádzať závažným trestným činom a ako ochrániť ženy a deti vystavené hrozbe zvlášť závažného násillia.

Na každom stretnutí partnerských organizácií a expertnej skupiny sa ponúkalo množstvo starostlivo vybraných publikácií a informačných materiálov o ochrane žien a detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia. Takto mali pomáhajúce inštitúcie k dispozícii modely a nástroje na odhad nebezpečenstva na vylepšenie svojich stratégií v súvislosti s bezpečím žien a detí.

Stretnutia partnerských organizácií projektu PROTECT a jeho expertnej skupiny sa ukázali ako cenný nástroj na generovanie informácií cez spojenie expertíz a pohľadov rôznych inštitúcií a organizácií, na zvyšovanie povedomia a na diskusiu o úvahách k tomu ako zlepšiť ochranu a podporu pre ženy a deti vystavené hrozbe zvlášť závažného rodovo podmieneného násillia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch.

Výsledky týchto stretnutí v rámci projektu PROTECT sú zhrnuté v záverečnej výskumnej správe z projektu a ďalej popísané v podrobných správach o stretnutiach partnerských organizácií projektu PROTECT a expertnej skupiny, ktoré sú k dispozícii na webovej stránke WAVE.

D. PROTECT on-line informačné centrum

V rámci projektu PROTECT bolo založené on-line informačné centrum na webovej stránke európskej siete WAVE. Okrem poskytovania všeobecných informácií o projekte PROTECT a

o aktivitách projektu, ponúka on-line informačné centrum platformu na zdieľanie informácií medzi zúčastnenými partnerskými organizáciami projektu, ako aj so širokou verejnosťou.

PROTECT on-line informačné centrum obsahuje relevantné výsledky projektu, ako aj program a podrobné správy z troch stretnutí partnerských organizácií projektu a expertnej skupiny, ktoré sa konali vo Viedni, v Madride a v Bristole, ako aj záverečnú výskumnú správu z projektu PROTECT, ktorá je na webovej stránke dostupná v ôsmich jazykoch – angličtine, nemčine, španielčine, češtine, slovenčine, taliančine, francúzštine a bulharčine.

On-line informačné centrum sprostredkúva prístup k ďalším materiálom. Pre ľudí v praxi, výskumníčky a výskumníkov a političky a politikov je k dispozícii množstvo starostlivo vybraných publikácií týkajúcich sa ochrany žien a detí vystavených hrozbe zvlášť závažného rodovo podmieneného násillia páchaného v intímnych vzťahoch a problematiky femicídy v Európe.

PROTECT on-line informačné centrum sprístupňuje informácie o nástrojoch na odhad nebezpečenstva a bezpečnostných plánoch a distribuuje výstupy projektu medzi partnerské organizácie, političky a politikov a odborníčky a odborníkov, ktoré a ktorí sa zúčastnili na niektorom z troch stretnutí partnerských organizácií projektu PROTECT a expertnej skupiny v Rakúsku, Španielsku a Veľkej Británii a celej sieti WAVE, ktorá pozostáva z viac ako 4000 ženských MVO – ako napr. linky pomoci pre ženy zažívajúce násillie, bezpečné ženské domy a poradenské centrá – v 47 rôznych európskych krajinách. Webová stránka WAVE znamená medzi 50 000 a 90 000 návštev mesačne, takže je zabezpečená rozsiahla distribúcia výsledkov projektu.

II. A. Zhrnutie štúdií o metódach odhadu nebezpečenstva v prípadoch násillia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch a vražd žien intímnymi partnermi

Násillie páchané na ženách v intímnych vzťahoch je veľmi častým javom, ktorý má rôzne formy (fyzické a psychické, sexuálne, alebo iba psychické) a odlišný stupeň závažnosti (úder, modriny, vážne zranenia alebo vraždy) a v rôznych krajinách má aj rôzne prognózy (Echeburúa a kol., 2009). V Kanade tvorí násillie v intímnych vzťahoch prevažnú väčšinu (>80%) bežných fyzických útokov hlásených polícii, ktoré na druhej strane tvoria väčšinu (>80%) všetkých násilných trestných činov hlásených polícii (Kropp & Hart, 2000). V Španielsku postihuje násillie páchané na ženách v intímnych vzťahoch 3.6% až 9.6% žien starších ako 18 rokov a ročne je svojim partnerom zabitých 60 až 70 žien (Echeburúa a kol., 2009). Podľa Doplnkových záznamov o vraždách (SHR) aspoň 30% zabitých žien v USA zomrie rukou svojho intímneho partnera alebo bývalého partnera a po manuálnom sčítaní, ktorým sa opravila nesprávna klasifikácia vražd v SHR, sa toto percento zvýšilo 40%–50% (Roehl a kol., 2005). V Švédsku je na políciu ročne hlásených približne 22 000 prípadov fyzických útokov na ženy (Švédsko má približne 9 miliónov obyvateľov a obyvateľiek). Približne v 80% násillia spáchaného na ženách /vo Švédsku sú páchatelmi osoby, ktoré ženy poznajú (Belfrage, 2008).

Prípady závažného násillia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch a femicídy majú na pozadí(?) históriu násillia v minulosti, čo znamená, že tieto závažné činy sú posledným článkom reťaze násilného správania. Násillie páchané na ženách v intímnych vzťahoch je zvyčajne opakovaný trestný čin /voči tej istej osobe a tým istým páchatelom a má tendenciu sa v priebehu vzťahu stupňovať. Je známou skutočnosťou, že riziko závažného násillia a vraždy sa môže zvýšiť, ak sa žena pokúsi vzťah ukončiť alebo od násilného partnera odíde (Roehl a kol., 2005). Mnoho žien a páchatelov bolo navyše predtým v kontakte s políciou, pohotovostnými oddeleniami v nemocniciach a inými inštitúciami, ktoré sa zaoberajú prípadmi násillia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch. Znamená to, že systém pozná potenciálnu obeť a páchatel'a, čo je veľmi odlišné od prípadov všeobecného násillia alebo vyhrážania sa a ponúka jedinečnú príležitosť ženy ochrániť.

Sharps a kol. (2001) zistili, že 74% z 239 zavraždených žien a 88% obetí pokusu o femicídu bolo v roku, ktorý vražde, alebo pokusu o vraždu predchádzal, ošetrovaných na pohotovosti. Zo všetkých týchto skutočností môžeme posúdiť predvídateľnosť tohto trestného činu a v tomto zmysle je aj dôležité mať nástroje, ktoré nám umožnia odhadnúť nebezpečenstvo, ktoré žene hrozí. Všetky systémy, ktoré prichádzajú do kontaktu s týranými ženami (zdravotnícky, trestnoprávny, sociálny) nesmú zabúdať na svoju povinnosť „patrične chrániť“ a tiež na povinnosť varovať (Campbell, 1994, Roehl a kol., 2005). Všetci aktéri v týchto systémoch majú zodpovednosť rozhodnúť o tom, aké kroky sa podniknú smerom k páchatel'ovi a tiež aké opatrenia pomôžu ochrániť ženu. V tomto procese rozhodovania môže byť nápomocný odhad nebezpečenstva.

Proces odhadu nebezpečenstva môže pomôcť aj žene samotnej uvedomiť si nebezpečenstvo, ktoré jej hrozí a realistickejšie ho vyhodnotiť (Roehl a kol., 2005), pretože napriek dôkazom o tom, že vnímanie nebezpečenstva, ktoré im hrozí, ženami samotnými, je často presné, Campbellovej štúdia femicídy v 11 mestách zistila, že asi iba polovica obetí vraždy, alebo pokusu o vraždu zo strany partnera odhadla presne nebezpečenstvo hroziace zo strany partnera (Campbell a kol., 2003).

1. Súčasné poznatky v oblasti odhadu nebezpečenstva v prípadoch násillia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch – metódy a výskum

Odhad nebezpečenstva hroziaceho násillia je proces identifikácie rizikových a ochranných faktorov. Riziko násillia je mnohotvárne a je nutné vziať do úvahy aj povahu, závažnosť, frekvenciu alebo trvanie násillia, ako aj hrozbu násillia v (Hart, 2008).

V porovnaní s odhadom nebezpečenstva v prípade sexuálnej, násillnej a všeobecnej trestnej recidivity existuje v oblasti odhadu nebezpečenstva pre násillie páchané na ženách (NPNŽ) v intímnych vzťahoch relatívne málo empirických skúseností (Hanson a kol., 2007, Roehl a kol., 2005). Prehľadová štúdia Duttona a Kroppa (2000) hovorí, že „úroveň vedy a praxe v oblasti odhadu nebezpečenstva v prípadoch násillia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch je ešte v plienkach.“ (str.178).

V oblasti násillia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch sú rozšírené záznamové archy, ktoré boli vyvinuté ako pomôcka pri odbornom posudzovaní hrozby násillia. Ako pomôcka pri vytváraní bezpečnostných plánov so ženami sa používajú aj dotazníky, klinické rozhovory, intuícia odborníkov a odborníkov a formálne nástroje na odhad nebezpečenstva, ktoré identifikujú formy násillia. Ako konštatujú Hanson a kol. (2007) vo svojej meta-analytickej štúdii, najčastejšími prístupmi k odhadu nebezpečenstva v prípadoch násillia páchaného na ženách zo strany intímnych partnerov sú hodnotenie partnera (obete), škála odhadu nebezpečenstva fyzického útoku v prípadoch násillia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch (aj štandardizované testy a štruktúrovaný odborný posudok) a škály na odhad nebezpečenstva vyvinuté pre všeobecnú alebo násillnú recidivitu.

Nedávno bolo vyvinutých niekoľko nástrojov na určenie toho, či existuje riziko eskalácie násillia na závažné, alebo smrteľné. Ako uvádzajú Roel a kol. (2005), na to, aby bol zásah primeraný, je dôležité prispôbiť ho úrovni hroziaceho nebezpečenstva. V prípade niektorých z týchto nástrojov boli nedávno publikované údaje o ich prediktívnej validite.

1.1. Rozdiely medzi nástrojmi na odhad nebezpečenstva

A) Odhad opakovania fyzických útokov v prípadoch NPNŽ v intímnych vzťahoch vs. odhad rizika zavraždenia v dôsledku NPNŽ v intímnych vzťahoch

Hoci sa rizikové faktory pre opakované fyzické útoky a vraždu prekrývajú, zdá sa, že existuje rozdiel v stupni nebezpečenstva a niektorých odlišných vzorcoch (napr. závislosť alebo skúsenosť s násillím v detstve sú skôr rizikové faktory pre opakovanie fyzických útokov, kým samovražedné sklony páchatel'a alebo držba zbrane sú viac rizikovými faktormi pre prípady vraždy, alebo prípady vražda ženy - samovražda páchatel'a) (Roehl a kol. 2005). Opakovanosť fyzických útokov v prípadoch NPNŽ v intímnych vzťahoch sa ľahšie presne predpovedá, pretože má vyšší výskyt (približne 25% až 30% prípadov NPNŽ v intímnych vzťahoch) ako vraždy (0,04% prípadov NPNŽ v intímnych vzťahoch) (Campbellová a kol., 2009; Dutton, 2008). Niektoré nástroje boli špecificky vyvinuté na odhad nebezpečenstva vraždy, alebo násillia s následkom smrti v prípadoch NPNŽ v intímnych vzťahoch (napr. Odhad nebezpečenstva - DA, MOSAIC-20). Iné boli vytvorené na odhad opakovania fyzického násillia (napr. SARA, ODARA, DVI, K-SID). Existujú aj nástroje, ktoré sa snažia predvídať obe riziká (Navy Risk Assessment, alebo aktuálnejšie SIVIPAS) (Roehl a kol., 2005, Hilton a kol., 2008, Echeburúa a kol., 2009).

B) Klinické nástroje odhadu nebezpečenstva vs. štandardizované matematicko-pravdepodobnostné nástroje

Podľa Harta (2008) existujú aspoň dva typy rozhodovania na základe štandardizovaných matematicko-pravdepodobnostných nástrojov. Prvým z nich sú štandardizované psychologické testy a druhým používanie štandardizovaných matematicko-pravdepodobnostných nástrojov na odhad nebezpečenstva, ktoré nie sú určené na meranie, ale na predvídanie budúcich udalostí. Roehl a kol. (2005) definovali štandardizované matematicko-pravdepodobnostné nástroje ako nástroje, ktoré „poskytujú empiricky overené a vážené skóre, ktoré v reprezentatívnej vzorke odráža výskyt predikujúcich premenných, ktoré sú vo vzťahu so sledovanými kritériami” (str. 6).

Hanson a kol. (2007) vysvetľujú rozdiel medzi štandardizovanými matematicko-pravdepodobnostnými škálami a klinickým/štruktúrovaným odborným posudkom. V štandardizovaných matematicko-pravdepodobnostných škálach hodnotiteľ/ka mechanicky kombinuje jednotlivé hodnoty rizikových faktorov do celkového skóre (napr. ODARA, K-SID). Pri štruktúrovanom odbornom posudku, hodnotiteľ/ka podobne vyhodnocuje jednotlivé hodnotenia rizikových faktorov, ale celkový odhad nebezpečenstva je ponechaný na jeho/jej odborný úsudok (napr. SARA).

Pri štruktúrovanom odbornom posudku je proces rozhodovania podporený inštrukciami, ktoré definujú zvažované riziko, odporúčajú aké informácie je treba zvážiť a ako ich získať a určujú základné rizikové faktory. Neštruktúrovaný odborný posudok je proces, ktorý sa dá charakterizovať ako „intuitívny” alebo „založený na skúsenosti”. Historicky je to najbežnejšie používaný postup pri odhade nebezpečenstva násillia, je jasne orientovaný na človeka a zameraný na jedinečné aspekty konkrétneho prípadu. Neexistuje však veľa dôkazov o tom, že intuitívne rozhodnutia medzi odborníčkami a odborníkmi dosahujú tú istú úroveň a porovnateľné výsledky. Ďalším typom odborného posudku je anamnestický odhad nebezpečenstva, ktorý nie je až tak štruktúrovaný (Hart, 2008).

C) Variabilita v súvislosti s primárnym zdrojom informácií

Prítomná je aj variabilita v súvislosti s primárnym zdrojom informácií. Môže ním byť páchatel' (napr. v DVI), žena (napr. DA) alebo iné zdroje, ako sú trestný register, policajné záznamy, atď. Navyše existuje aj variabilita v súvislosti so subjektom, pre ktorý sú informácie určené (ženy, podporné programy pre ženy, probační úradníci a úradníčky, súdny systém, atď.).

Ako spomínajú Roehl a kol. (2005) pri odhade nebezpečenstva v prípadoch NPNŽ v intímnych vzťahoch existujú špecifické etické a empirické otázky. V prípade vrážd v dôsledku NPNŽ v intímnych vzťahoch štatistické predpovede značne sťažuje ich nízky výskyt. Špecifickým aspektom predikcie v prípadoch NPNŽ v intímnych vzťahoch je, že ide o jednu konkrétnu ženu a nie o populáciu všeobecne ako je tomu napr. v prípade predikcie pravdepodobnosti sexuálneho útoku alebo násillia na pacientoch a pacientkach s duševným ochorením. To, že je známa identita potenciálnej obete, umožňuje to, aby sa bezpečie ženy stalo primárnym cieľom, ale aj povinnosťou odborníčov a odborníkov v relevantných profesiách. Navyše má žena, ktorá je potenciálnym terčom útoku, vlastné vnímanie nebezpečenstva, ktoré jej hrozí zo strany páchatel'a a jej odhad môže byť presnejší ako akýkoľvek iný nástroj, alebo odhad klinického odborníka alebo odborníčky.

1.2. Predikcia nebezpečenstva ženou samotnou

Roehl a kol. (2005) uvádzajú, že súčasnými štúdiami sa ako významný pri odhadovaní nebezpečenstva opakovania fyzických útokov zo strany intímneho partnera ukázal vlastný odhad nebezpečenstva samotnej ženy. Weisz a kol. (2000) zistili, že to, ako ženy samotné

vnímajú nebezpečenstvo, je absolútne najlepším indikátorom opakovania fyzických útokov, lepším ako hociktorá z 10 položiek metódy Danger Assessment (DA). Podobne aj Goodman a kol. (2001) na vzorke 92 žien zistili, že absolútne najlepším indikátorom rizika opakovania fyzických útokov boli predpovede žien. Heckert & Gondolf (2004) v analýze údajov o 499 mužoch v programoch pre páchatel'ov a ich partnerkách zistili, že to, ako vnímali nebezpečenstvo ženy, bolo dôležitým indikátorom rizika opakovaného násillia zo strany ich partnerov, presnejším ako metóda SARA (Odhad nebezpečenstva fyzických útokov pri násillí páchanom na ženách v intímnych vzťahoch) a K-SID (Kingstonský skriningový zoznam pre domáce násillie), ale nie až takým presným ako simulovaná verzia metódy DA (Danger Assessment). Najlepším modelom odhadovania nebezpečenstva bola metóda DA spojená s vnímaním nebezpečenstva na strane samotných žien. Avšak v štúdií femicídy v 11 mestách (Campbellová, 2003) iba 47% neskorších obetí femicídy a 54% obetí pokusu o femicídu presne odhadlo, že je ich partner schopný ich zabiť (Roehl a kol., 2005).

2. Rizikové faktory

Mnoho štúdií sa pokúsilo identifikovať faktory spojené s násillím páchaným na ženách v intímnych vzťahoch. Niektoré štúdie popisujú rizikové faktory, ktoré rozlišujú násillných a nenásillných partnerov; iné popisujú faktory spojené s rizikom opakovania fyzických útokov a/alebo závažnosťou a potenciálnymi smrteľnými následkami fyzických útokov. Ako hovorí Kropp (2008), medzi týmito štúdiami panuje značná zhoda o dôležitých faktoroch, ktoré treba vziať do úvahy pri odhade nebezpečenstva v prípadoch NPNŽ v intímnych vzťahoch. Tieto rizikové faktory je možné triediť mnohými spôsobmi. Môžeme rozlišovať medzi rizikovými faktormi na strane páchatel'a (napr. všeobecné protispoločenské správanie, negatívny postoj k ženám, duševné ochorenie a poruchy osobnosti, závislosti, atď.), rizikové faktory na strane ženy (miera podpory v okolí, prístup k podporným službám, obavy spojené s deťmi, zamestnanosť a finančná situácia, atď.). Existujú tiež rizikové faktory spojené s históriou násillia v intímnom vzťahu a stabilitou vzťahu (rozchod).

Grann & Wedin (2002) vo svojej štúdií identifikovali rizikové faktory recidivity pri páchatel'och fyzických útokov a vražd žien v intímnych vzťahoch. Späťne získali hodnotenie SARA zo spisov 88 páchatel'ov usvedčených z fyzických útokov, alebo vraždy intímnej partnerky. Výsledky hodnotenia SARA boli dané do vzťahu s inými nástrojmi na odhad nebezpečenstva (počet predošlých obvinení, PCL-R, H-10, VRAG) a stanovili sa indikátory rizika budúceho násillia, pričom hodnota Pearsonovho korelačného koeficientu bola v rozmedzí 0,30 až 0,60, čo je podobné výsledkom, o ktorých vo svojej štúdií informovali Kropp & Hart (2000).

Niekoľko položiek v metodike SARA bolo v štatisticky významnom vzťahu so zvýšeným rizikom recidivity, konkrétne to boli položky ako porušenie podmieneného prepustenia v minulosti a súdneho dohľadu, porucha osobnosti spojená s hnevom, impulzivita, nestálosť v správaní (psychopatia) a extrémna minimalizácia alebo popieranie histórie násillia v intímnom vzťahu. Fyzické útoky v minulosti alebo porušenie zákazu priblíženia k žene alebo zákazu kontaktovať ženu, ako aj zľahčovanie alebo popieranie histórie násillia v intímnom vzťahu boli všetko rizikové faktory recidivity v súlade s predošlými zisteniami Kroppa a Harta (2000). Autori zistili, že druhá časť metodiky SARA (čiže položky, ktoré sa špecificky týkajú rizika násillia zo strany intímneho partnera) poskytuje najcennejšie informácie pre informovaný odhad nebezpečenstva.

Campbellová a kol. (2003) realizovali štúdiu 11 miest s cieľom identifikovať a určiť rizikové faktory pre femicídu v násillných vzťahoch. Vzorka pozostávala z 220 prípadov femicídy, 143

prípadoch pokusov o femicídu (pridaných do vzorky neskôr) a 343 prípadov NPNŽ v intímnych vzťahoch. Z prípadov femicídy sa vybrali záznamy, ktoré spĺňali podmienky pre použitie v štúdiu. Zo záznamov boli identifikovaní aspoň 2 potenciálni sprostredkovatelia informácií, t.j. osoby, ktoré poznali vzťah obeť s páchatelom. Títo sprostredkovatelia informácií boli nakon-taktovaní a s tými z nich, ktorí súhlasili a spĺňali požiadavky štúdie, boli urobené rozhovory. Prípady pokusov o femicídu boli získané zo záznamov polície o fyzických útokoch, záznamov bezpečných ženských domov a traumatologickej databázy nemocníc.

V súlade s cieľom štúdie, výsledky ukázali, že existujú identifikovateľné rizikové faktory pre vraždu žien zo strany ich partnerov. Multivariačná analýza ukázala, že medzi rizikové faktory pred incidentom spojené so zvýšeným rizikom femicídy intímnej partnerky patrili: prístup páchatela k zbrani a predchádzajúce vyhrážanie sa so zbraňou, prítomnosť nevlastného dieťaťa páchatela v domácnosti a odchod ženy zo vzťahu, najmä od kontrolujúceho partnera. Faktory, že žena a páchatel v minulosti spolu nežili a predošlé zatknutie za násilie voči partnerke, boli vnímané ako menej rizikové. Medzi závažné faktory počas incidentu boli zahrnuté odchod ženy k novému partnerovi a bežné používanie zbrane páchatelom. Ďalšie závažné riziká zahŕňali prenasledovanie, nútený sex a násilie voči partnerke počas tehotenstva.

Približne polovica obetí (54% femicídy a 45% pokusov o femicídu) neodhadla nebezpečenstvo, ktoré im hrozilo presne – čiže skutočnosť, že by sa ich partneri mohli pokúsiť zabiť alebo, že by ich zabili.

Podľa tejto štúdie v 32% prípadov femicídy nasledovala samovražda páchatela. Rizikovými faktormi pre kombináciu femicídy - samovražda sú partnerove vyhrážanie sa samovraždou a história duševných porúch u páchatela. Výskyt bol vyšší u manželských párov a pri osobách s vyšším stupňom vzdelania (aj tu bola medzi rizikové faktory zaradená aj nezamestnanosť).

V štúdiách o rizikových faktoroch pre vraždy žien v dôsledku násillia v intímnych vzťahoch bolo jasným najčastejším rizikovým faktorom násillie páchané na intímnej partnerke v minulosti (67% - 80% prípadov vrážd žien v dôsledku násillia v intímnych vzťahoch) (Campbellová a kol., 2009). Štúdia rizikových faktorov násillnej smrti žien v domácnosti (Bailey a kol., 1997) zistila, že so zvýšením rizikom vrážd súvisia duševné ochorenie páchatela, užívanie drog, spáchanie trestného činu páchatelom v minulosti a prítomnosť strelných zbraní v domácnosti.

Štúdia rizikových faktorov pri vraždách tehotných žien (Decker a kol., 2004) ukázala, že najčastejšími rizikovými faktormi týchto vrážd boli užívanie drog na strane partnera (60%) a agresívna žiarlivosť partnera (58%). Snider a kol. (2009) identifikovali 5 otázok (rizikových faktorov) metódy DA ktoré najlepšie odhadujú závažné násillie a potenciálne smrteľné fyzické útoky: zvýšená frekvencia alebo závažnosť fyzického násillia, použitie zbrane v minulosti, presvedčenie ženy, že jej partner je schopný ju zabiť, bitie počas tehotenstva a agresívna alebo sústavná žiarlivosť partnera.

Žiarlivosť a kontrolujúce správanie vnímal ako významné rizikové faktory aj Robinson (2006). Autor zistil, že žiarliví a kontrolujúci páchatelia mali častejšie záznam v registri trestov, častejšie spôsobovali partnerke zranenia, vyhrážali sa partnerke zabitím, dusili alebo škrtili partnerku a vyhrážali sa samovraždou.

Odchod ženy od násillného partnera je všeobecne vnímaný ako rizikový faktor pre závažné násillie alebo vraždu. Odhad stupňa nebezpečenstva odchodu ženy od partnera je spojený s kontaktom partnera so spoločnými deťmi, ktorý mu môže poskytovať príležitosť na pokračovanie v násillnom správaní, alebo jeho stupňovanie. Výskum z Veľkej Británie ukazuje, že po rozchode zažívalo ďalšie násillie a obťažovanie zo strany bývalých partnerov viac ako 75%

žien a že styk páchatel'a so spoločným dieťaťom bol obzvlášť zraniteľným miestom tak pre ženy, ako aj pre deti (Humphreys a kol., 2003).

V rámci modelu Metropolitnej polície SPECCS (Humphreys, 2005) bolo identifikovaných 6 hlavných rizikových faktorov: odchod ženy od násilného partnera (kontakt páchatel'a s dieťaťom), tehotenstvo, stupňovanie násilia, kultúrny kontext, prenasledovanie a sexuálne útoky. Medzi pomôcky pre rozhodovanie príslušníkov a príslušníčok polície bolo pridaných aj ďalších šesť faktorov (násilie voči deťom, násilie voči domácim miláčikom, prístup k zbraňam, samovražedné sklony na strane ženy alebo páchatel'a, problémy páchatel'a s alkoholom a drogami, žiarlivosť a kontrolujúce správanie, vyhrážanie sa zabitím a duševné poruchy). Odhad nebezpečenstva SPECCS je trojstupňový model. Prvý stupeň sa týka policajtov a policajtiiek prvého kontaktu, ktorí a ktoré vykonávajú prvotný zásah a vyšetrovanie, druhý stupeň zahŕňa odhadu nebezpečenstva na základe 6+ faktorov uvedených vyššie. Tretí stupeň pozostáva z komplexnejšieho odhadu nebezpečenstva a ďalších krokov, ktoré sa v prípade podniknú.

Echeburúa a kol. (2009) posudzovali rizikové markery pri vraždách žien v dôsledku násilia v intímnych vzťahoch a v prípadoch závažného násilia na vytvorenie novej škály na predikciu násilia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch a závažného násilia. Tento nástroj pozostáva z položiek, ktoré úzko súvisia so závažným násilím zo strany intímneho partnera a bol vypracovaný na základe klinickej skúsenosti autorov, skúmania predošlých štúdií a návrhov zo strany polície. Škála s 20 položkami (ktorým sa priradí hodnota 1 alebo 0) sa vytvorila zo širšej škály s 58 položkami na základe výpočtu schopnosti každej položky rozlišovať medzi veľmi násilnými páchatel'mi a menej násilnými páchatel'mi. Reliabilita – spoľahlivosť? bola na celkovej vzorke (veľmi násilný a menej násilný páchatelia, N = 1 081) preverená koeficientom vnútornej konzistencie testu, Cronbachovou alfou, ktorého hodnota bola 0,71. Čo sa validity týka, škála primerane rozlišuje medzi veľmi násilnými a menej násilnými páchatel'mi a to aj v celkovom skóre, aj v jednotlivých položkách zvlášť. Navyše obsahuje päť položiek, položky číslo 8 (zbrane), 9 (úmyselné zranenia), 11 (žiarlivosť), 17 (ospravedlňovanie násilia) a 18 (nebezpečenstvo smrti), ktoré sú zvlášť významné pri predikcii závažného násilia, keďže rozdiel medzi týmito dvomi skupinami páchatel'ov dosiahol viac ako 19,5 bodu (d index).

Po otestovaní všetkých možných hraničných skóre boli stanovené tri úrovne nebezpečenstva závažného násilia: nízka (0-4), stredná (5-9) a vysoká (10-20).

Autori poukázali na to, že páchatelia, aj ženy v skupine, kde sa vyskytlo zvlášť závažné násilie, boli často prísťahovalci a tento faktor zahrnuli medzi rizikové faktory.

3. Prehľad nástrojov na odhad nebezpečenstva násilia a rizika vraždy zo strany intímneho partnera

V štúdiách, ktoré sme použili pre toto zhrnutie sme našli nasledujúce metódy odhadu nebezpečenstva (tab. č. 1). Ako základ sme použili tabuľku zo štúdie Roehl a kol. (2005) a pridali iné metódy.

Metóda	Popis	Spôsob aplikácie	Primárne použitie
---------------	--------------	-------------------------	--------------------------

<p>Danger Assessment - DA (<i>Odhad nebezpečnosti</i>) (Campbell, 1986, 1995, 2003)</p>	<p>Prehľad posledného roka s kalendárom dokumentujúcim závažnosť a frekvenciu násilia a 20 otázok s odpoveďami áno/nie o rizikových faktorochoch.</p> <p>Skóre: 3 – 40 a štyri kategórie nebezpečnosti (premenlivé, stupňujúce sa, závažne a extrémne nebezpečnosti)</p>	<p>Rozhovor so ženou, ktorý s ňou zvyčajne robí jej obhajkyňa/poradenská pracovníčka. Vyplnenie kalendára tiež s obhajkyňou/poradenskou pracovníčkou ženy.</p>	<p>Odhad extrémneho nebezpečnosti a násilia s následkom smrti pre ženu, zvýšenie povedomia a bezpečia ženy, bezpečnostné plány a poskytovanie pomoci a podpory žene.</p>
<p>Brief Risk Assessment for the Emergency Department (<i>Stručný odhad nebezpečnosti pre pohotovostné oddelenie nemocnice</i>) (Snider, Webster, O'Sullivan & Campbell, 2009)</p>	<p>Skrátená verzia DA pozostávajúca z 5 otázok. Kladná odpoveď na tri otázky znamená 83% pravdepodobnosť vysokého nebezpečnosti alebo závažného fyzického útoku.</p>	<p>Rozhovor so ženou zdravotníckym personálom pohotovostných oddelení.</p>	<p>Nástroj vyvinutý pre pohotovostné oddelenie na identifikáciu žien, ktorým hrozí vysoké nebezpečnosti vážnych zranení alebo potenciálne smrteľného fyzického útoku.</p>
<p>DV-MOSAIC (Gavin de Becker & Associates, 2001)</p>	<p>Počítačová metóda, ktorá zahŕňa 46 položiek s viacerými možnosťami odpovede o nebezpečnosti a ochranných faktorochoch.</p> <p>Skóre: Program vyráta skóre od 1 do 10 a skóre chýbajúcich údajov (IQ skóre).</p>	<p>Odborník/čka z trestnoprávnej oblasti zadá odpovede po rozhovore so ženou, páchatelom a inými osobami; a po revízii trestných záznamov a policajných záznamov.</p>	<p>Odhad bezprostrednej, krátkodobej hrozby závažného domáceho alebo smrteľného násilia pre zvýšenie uvedomenia ženy o hrozbe, tvorbu bezpečnostných plánov, ďalšie vyšetrovanie a intervenciu súdu.</p>
<p>SARA - Spousal Assault Risk Assessment (<i>Odhad nebezpečnosti násilia v intímnych vzťahoch</i>)</p>	<p>20 otázok rozdelených do 4 skupín, so 4 rôznymi prístupmi k skórovaniu vrátane ohodnotenia známkami od 0-1, ako aj celkovej prítomnosti každého z 20 rizikových faktorov + prieskum pre hodnotiteľa/ku na doplnenie "iných aspektov na zváženie", ktoré je tiež</p>	<p>Hodnotiteľ/ka by mali použiť čo najviac zdrojov informácií, vrátane rozhovorov so ženou a páchatelom, doplnkové trestno-právne záznamy a dostupné štandardi-</p>	<p>Vyvinuté na odhad rizika opakovaného spáchania činu v trestnoprávnom systéme, odporúča sa používať ako súčasť hĺbkového odhadu pre potreby súdnych a probač-</p>

<p>(Kropp, Hart, Webster & Eaves, 1994, 1995, 1998)</p>	<p>možné zahrnúť do výpočtu.</p>	<p>zované nástroje.</p>	<p>ných rozhodnutí.</p>
<p>B-SAFER - Brief Spousal Assault Form for the Evaluation of Risk</p> <p><i>(Stručný formulár na odhad nebezpečenstva násilia v intímnych vzťahoch)</i></p> <p>(Kropp, 2008, Belfrage, 2008)</p>	<p>Skrátená verzia SARA pozostávajúca z 10 rizikových faktorov rozdelených do dvoch častí. Prvá časť, Násilie v intímnych vzťahoch, obsahuje 5 faktorov v súvislosti s históriou páchania násilia na intímnej partnerke na strane páchatel'a. Druhá časť, Psychologické prispôsobenie sa, obsahuje 5 faktorov v súvislosti s históriou páchatel'a a jeho psychického a sociálneho fungovania. Celkový odhad nebezpečenstva sa musí robiť trojdimenzionálne (nízky, stredný a vysoký).</p>	<p>Po zvážení týchto 10 faktorov, by mal hodnotiteľ/ka poskytnúť posudok na stupeň nebezpečenstva a odporúčanie na jeho manažment. Súčasťou odhadu je časť "Definície rizikových faktorov" ako aj pološtruktúrované interview so ženou a časť na odporúčané stratégie manažmentu nebezpečenstva.</p>	<p>Skrátená, zjednodušená a revidovaná verzia SARA vyvinutá pre potreby polície, preto je vynechaná časť na posúdenie duševného stavu páchatel'a.</p> <p>3-dimenzionálne vyhodnotenie nebezpečenstva umožňuje nielen odhadnúť riziko recidivity, ale aj závažnosti možného opätovného páchania násilia.</p> <p>Winkel (2008) hovorí, že v kontexte podpory žien môže B-SAFER slúžiť aj ako nástroj na zvýšenie informovanosti ženy o možnej opätovnej viktimizácii a podporiť preventívne správanie na strane ženy.</p>
<p>DVI Domestic Violence Inventory – Risk and Needs Assessment</p> <p><i>(Dotazník na domáce násilie – odhad rizík a potrieb)</i></p>	<p>Vyplnenie dotazníka trvá 30-35 minút. Obsahuje sedem stupnic, vrátane jednej na pravdivosť informácií, alkohol a užívanie drog, potenciál násilia a potreby liečby. Výsledky sú rozdelené do kategórií nízke, stredné a vysoké</p>	<p>Dotazník je štruktúrovaný na vyplnenie páchatel'om.</p>	<p>Vyvinutý nielen na odhad rizika opakovania fyzických útokov, ale aj na vyhodnotenie potreby liečby.</p>

	nebezpečenstvo.		
(www.riskandneeds.com)			
K-SID Kingston Screening Instrument for Domestic Violence <i>(Kingstonský dotazník na detekciu domáceho násillia)</i> (Gelles, 1998)	10 otázok o rizikových faktoroch, každá s 2 až 3 kategóriami odpovedí a stupnica stavu núdze na strane páchatel'a. Skóre: Skóre nebezpečenstva od 0 do 10 a 4 kategórie nebezpečenstva (nízke, stredné, vysoké a veľmi vysoké).	Interview so ženou a páchatel'om a revízia policajných záznamov probačnými alebo inými súdnymi úradníkmi/čkami.	Odhad rizika recidivity/opakovaných útokov za účelom obvinenia páchatel'a a rozhodnutiach o dohľade, určenie podmienok na prepustenie, podmienený trest a ochranné súdne nariadenia.
DVSI Domestic Violence Screening Instrument <i>(Nástroj na detekciu domáceho násillia)</i> (Williams & Houghton, 2004)	12 otázok hodnotených od 0 do 3 bodov, primárne zamerané na kriminálnu minulosť páchatel'a, zamestnanosť a niekoľko iných rizikových faktorov. Skóre: skóre nebezpečenstva 0 – 30, a dve kategórie nebezpečenstva (nie vysoké nebezpečenstvo & vysoké nebezpečenstvo).	Na základe rozhovoru s páchatel'om a jeho záznamami vyplní probačný alebo iný súdny úradník/čka.	Odhad rizika recidivity/opakovaných fyzických útokov pre potreby rozhodnutí o dohľade, podmienenom treste a iných rozhodnutí týkajúcich sa páchatel'a.
ODARA Ontario Domestic Assault Risk Assessment <i>(Ontárijský dotazník na odhad nebezpečenstva domáceho násillia)</i> Hilton, Harris, Rice,	Obsahuje 13 empiricky zvolených položiek, niektoré z nich sa jasne týkajú intímnych vzťahov a niektoré z nich sú zamerané na protispoločenské správanie vo všeobecnosti.	Predpovedá recidivu iba pomocou premenných získaných policajnými jednotkami prvého kontaktu.	Štatistický odhad nebezpečenstva recidivity násillia na intímnej partnerke. Pôvodne myslený ako nástroj pre políciu preto sa rátao iba s informáciami "rutinne dostupnými v teréne".

Houghton, Eke (2008)			
DVRAG Domestic Violence Risk Appraisal Guide <i>(Príručka na odhad nebezpečenstva domáceho násillia)</i> Hilton, Harris, Rice, Houghton, Eke (2008)	14 položkový DVRAG pozostáva z položiek pôvodnej metodiky ODARA spojených s Kontrolným zoznamom pre psychopatiu podľa Hara (PCL-R), ktorý zlepšil odhad recidivity, výskytu, frekvencie, závažnosti násillia, zranení a obvinenie.	Například, policajt/ka vyplnia ODARA včas pred rozhodovaním o prepustení páchatel'a na kauciu a súdny psychológ alebo probačný úradník môžu potom vyplniť DVRAG za účelom poskytnutia vylepšeného odhadu ako pomôcku pri rozhodnutiach o odňatí slobody, dohľade, liečbe.	Predpovedá recidivitu v prípadoch NPNŽ v intímnych vzťahoch a jeho závažnosť. Spolu nie sú ODARA a DVRAG rozšírením nástrojov na odhad, ale uceleným systémom na odhad nebezpečenstva.
SIVIPAS Severe Intimate Partner Violence Risk Prediction Scale <i>(Škála predpovedania rizika závažného násillia v intímnych vzťahoch)</i> (Echeburúa, Fernández-Montalvo, de Corral, López-Goni, 2009)	Dotazník pozostáva z 20 otázok, rozdelených do 5 skupín (osobné údaje*, status intímneho vzťahu, typ násillia, profil páchatel'a, rizikové faktory pre ženu). Skóre: Otázkam sa udeľuje hodnota od 0 do 1 bodu. Sú 3 kategórie nebezpečenstva závažného násillia – nízke, stredné, vysoké.		Na predvídanie násillia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch a závažného násillia.
Victim assessment of risk <i>(Odhad nebezpečenstva ženou samou)</i> (Goodman, Dutton 2000; Heckert & Gondolf, 2004; Weisz, Tolman, Saunders 2000)	2 otázky o tom ako žena samotná vníma pravdepodobnosť, že na ňu intímny partner fyzicky zaútočí alebo ju vážne zraní v nasledujúcom roku. Skóre: žena hodnotí pravdepodobnosť na škále od 1 – 10.		

<p>ASAP</p> <p>Aid to Safety Assessment Planning</p> <p>(Podpora pri hodnotení a plánovaní bezpečnosti)</p> <p>(Millar, 2009)</p>	<p>Manuál ASAP obsahuje položky z metodík SARA a B-SAFER a zahŕňa 11 faktorov páchatel'a, ktoré identifikujú činy páchatel'a, ktoré na strane ženy zvyšujú nebezpečenstvo, že bude týraná alebo znižujú stupeň jej bezpečia. Tiež zahŕňa 12 faktorov podporujúcich bezpečie, ktoré ukazujú na to, čo potrebuje žena urobiť pre čo najlepší bezpečnostný plán.</p>	<p>Interview so ženou, zvyčajne ho robí poradenská pracovníčka organizácie/inštitúcie poskytujúcej pomoc a podporu ženám zažívajúcim násilie.</p>	<p>Cieľom tohto manuálu je znížiť riziko násillia zabezpečením komplexnej a koordinovanej stratégie pre manažment bezpečia ženy, vyvinutý pre potreby ľudí poskytujúcich pomoc a podporu ženám zažívajúcim násillie v spolupráci s inými relevantnými inštitúciami systému spravodlivosti na podporu žien v procese rozhodovania ohľadom bezpečia.</p>
--	---	---	--

*Status pris'ahovalca/kyne na strane páchatel'a, alebo ženy je vnímaný ako rizikový faktor.

Zoznam nástrojov na odhad nebezpečenstva uvedený v tabuľke vyššie nie je vyčerpávajúci. Existuje široká škála rôznych kontrolných zoznamov, protokolov, projektov a iných nástrojov na odhad nebezpečenstva, napr. Domestic Violence Risk Assessment Form (Formulár na odhad nebezpečenstva pri domácom násillí), Lethality Checklist and Physical Abuse Scale (Kontrolný zoznam na smrteľné následky násillia a stupnica fyzického násillia), Risk Assessment and Lethality Assessment, Domestic Violence Supplementary Report Form (DVSRF) (Formulár doplnkovej správy o domácom násillí), Family Violence Investigation Report (FVIR) (Správa o vyšetovaní násillia v rodine), Family Violence Risk Factor Checklist (Kontrolný zoznam rizikových faktoroch pri domácom násillí), atď.

4. Prediktívna presnosť rôznych nástrojov na odhad nebezpečenstva

S cieľom zhodnotiť prediktívnu presnosť rôznych nástrojov na odhad nebezpečenstva bolo urobených niekoľko štúdií. **Validizačná štúdia odhadu nebezpečenstva násillia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch** (Roehl a kol., 2005) na posúdenie prediktívnej presnosti 4 nástrojov na odhad nebezpečenstva (DA, DV-MOSAIC, DVSI, K-SID) použila testovanie v teréne na rôznych miestach. Autori si dali za cieľ vyhodnotiť aj dopad odhadu nebezpečenstva na to, ako nebezpečenstvo vnímala samotná žena a na jej sebaochraňujúce správanie. Štúdia ukázala, že všetky z testovaných nástrojov mali znaky súbežnej validity v zmysle významnej korelácie s frekvenciou a závažnosťou fyzického násillia meranej metódou CTS2, pričom DA mal najsilnejšiu koreláciu (0,459) a K-SID najslabšiu (0,134).

Väčšina analýz ukázala, že najsilnejšie psychometrické vlastnosti, vrátane prediktívnej štatistiky má metóda Danger Assessment (DA); DVSI a DV-MOSIAC tiež významne korelovali s opakovaním fyzických útokov v budúcnosti. K-SID mal najslabšie psychometrické vlastnosti,

ale pri jeho použití s údajmi z trestných oznámení polície, bol najlepší v odhade opakovaného zadržania za páchanie násilia v budúcnosti. Niektoré z rozdielov vo výsledkoch je možné pripísať odlišnému účelu, za ktorým boli tieto metódy vyvinuté. Na základe väčšiny analýz sa vnímanie nebezpečenstva ženami samotnými osvedčilo viac ako iné metódy odhadu nebezpečenstva alebo skoro tak isto ako DA, ktorý mal z testovaných metódik najpresnejší odhad. Napriek tomu zostala väčšina opakovaných fyzických útokov v budúcnosti nepredvídaná aj po odhade nebezpečenstva ženami samotnými.

V otázkach citlivosti a špecifickosti skórovali všetky metodiky vysoko v citlivosti (0.80–0.90 v prípade DA a DV-MOSAIC), alebo inými slovami, správne zaradili do kategórie zvýšeného odhadu nebezpečenstva väčšinu žien, ktoré skutočne zažili opakované fyzické útoky. Veľká väčšina žien s nižším skóre ohrozenia následne ani nezažila opakovaný fyzický útok (viac ako 80% podľa DA a DV-MOSAIC, 67%–72% podľa DVSI a K-SID). Táto vysoká citlivosť nástrojov na odhad nebezpečenstva je dobrá pre bezpečie žien, ale ešte vždy existuje 16% - 33% chybných odhadov v závislosti od konkrétnej metódy (ženy, pri ktorých bol odhad nebezpečenstva nízky a následne zažili násilie, dokonca aj závažné násilie.)

V Štúdií o validite nástrojov na odhad nebezpečenstva pre násilie páchané na ženách v intímnych vzťahoch (Hanson a kol., 2007) autori porovnali 18 štúdií (10 z USA, 6 z Kanady a 2 zo Švédska), ktoré skúmali schopnosť nástrojov na odhad nebezpečenstva predvídať násilie páchané na ženách zo strany intímnych partnerov a recidivitu pri akomkoľvek násilí (vrátane násilia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch). Táto štúdia je meta-analytická revízia prediktívnej presnosti rôznych prístupov používaných pri odhade nebezpečenstva recidivity u mužov páchajúcich násilie na svojich intímnych partnerkách. Najčastejším zdrojom informácií o recidivite boli policajné a súdne záznamy. Šesť štúdií použilo informácie z oznámení žien na polícii. Z metodologického aspektu bola každá štúdia kódovaná použitím štandardného zoznamu premenných a jasnými pravidlami kódovania. Za index prediktívnej presnosti bol zvolený štandardizovaný priemerný rozdiel, d , ktorý meria priemerný rozdiel medzi recidivistami a nerecidivistami a porovnáva tento rozdiel k vzájomnej odlišnosti recidivistov a nerecidivistov.

Čo sa týka predikcie opakovania fyzických útokov voči intímnym partnerkám, boli všetky štyri prístupy (škály pre fyzické útoky voči intímnym partnerkám, iné škály nebezpečenstva, štruktúrovaný odborný posudok a názor ženy) podobné. Hoci rozdiely medzi kategóriami neboli štatisticky významné (intervaly spoľahlivosti sa prekrývali), škály na odhad nebezpečenstva vyvinuté na predikciu aj iných typov recidivity (napr. trestnú, násilnú) boli trochu presnejšie ($d = 0.54$, 95% C.I. z 0.42 po 0.66) ako škály pre odhad nebezpečenstva vyvinuté na predvídanie recidivity fyzických útokov v prípadoch NPNŽ v intímnych vzťahoch ($d = 0.40$, 95% C.I. z 0.32 po 0.48). Navyše, štruktúrovaný odborný posudok ($d = 0.36$, 95% C.I. z 0.19 po 0.54) a odhad nebezpečenstva ženami samotnými ($d = 0.36$, 95% C.I. z 0.26 po 0.45) vykazovali rovnakú presnosť, ktorá bola trochu, ale nie významne nižšia ako v prípade škál vyvinutých na predikciu buď fyzických útokov v prípadoch NPNŽ v intímnych vzťahoch, alebo iných typov recidivity. Najpresnejšími nástrojmi boli tie, v ktorých boli položky vybraté empiricky (t.j. založené na pozorovaných prediktívnych znakoch skupiny).

Čo sa týka výsledkov metodiky SARA, je dôležité poznamenať, že medzi dvomi štúdiami, existuje štatisticky významná variabilita. Kropp a Hart (2000) zistili jej vysokú prediktívnu presnosť ($d = 0.76$) keď boli hodnotenia SARA kódované výskumníkmi a nízka, keď bola SARA vyhodnocovaná švédskou políciou počas vykonávania služby (Kropp, 2003).

4.1. Výskum k metodike SARA

Kropp & Hart (2000) vyhodnotili reliabilitu a validitu odhadov týkajúcich sa rizika násillia, ktoré boli urobené pomocou metodiky SARA. Analyzovali hodnotenia SARA v 2 skupinách páchatel'ov odsúdených podmiennečne a nepodmiennečne, rozdelených do 6 vzoriek (celkový počet páchatel'ov bol 2681). Hodnotenie SARA bolo založené na rozhovore s páchatel'om a preskúmaní všetkých relevantných materiálov, alebo vychádzali iba z dostupných záznamov. Hodnotitelia a hodnotiteľky skúmali prítomnosť 20 rizikových faktorov na 3-bodovej škále a tiež označili tie faktory, ktoré považovali za „kritické položky“ (čiže položky, ktoré sa silne týkali rizika násillia v konkrétnom prípade).

Celkové skóre SARA sa porovnávalo s tromi inými nástrojmi na meranie odhadu nebezpečenstva všeobecného násillia (Kontrolný zoznam pre psychopatiu podľa Hara: skriningová verzia (PC-R), Všeobecné štatistické informácie o recidivite a VRAG). V podskupine 102 páchatel'ov sa skúmali rozdiely medzi priemerom celkového skóre SARA a priemerným skóre Časti 1 a Časti 2 u recidivistov a nerecidivistov.

Štruktúrna analýza rizikových faktorov naznačila priemernú mieru vnútornej konzistencie metodiky a homogénnosti položky. Medzi tými, ktorí a ktoré odhad nebezpečenstva realizovali, bola zistená vysoká zhoda pri hodnotení jednotlivých rizikových faktorov a hodnotení celkového vnímaného nebezpečenstva. Ďalej sa zistilo, že SARA štatisticky významne rozlišuje medzi páchatel'mi, ktorí majú históriu násillia páchaného na intímnej partnerke a mužmi, ktorí sa ho nedopustili a v druhej vzorke medzi recidivistami a tými, ktorí sa ho dopustili iba raz.

Súbežná validita hodnotení SARA v porovnaní s 3 inými nástrojmi ukázala, že korelácia s počtom „kritických“ položiek bola všeobecne nízka a štatisticky nie významná. Štatisticky významná bola iba korelácia celkového skóre SARA a PCL-R.

Pre metodiku SARA urobili štúdiu o jej prediktívnej validite aj Williams & Houghton (2004). Použili vzorku 434 mužov, ktorí fyzicky napadli svoje partnerky a urobili odhad nebezpečenstva podľa metodiky SARA v čase, keď boli páchatelia prepustení. Miera opakovania fyzických útokov sa skúmala o 18 mesiacov neskôr. Štúdia ukázala štatisticky významnú prediktívnu spoľahlivosť metodiky SARA. Štúdia Hiltona a kol. (2004) tiež tieto zistenia podporuje.

4.2. Výskum k metodike Danger Assessment (DA)

Prvotné štúdie (Campbellová, 1986, 1995, 2007) preskúmali reliabilitu a validitu pôvodného 15-položkového DA a prijateľnú mieru vnútornej konzistencie (0.70–0.80). V dvoch štúdiách, kde bol urobený test-retestový odhad reliability, sa miera vnútornej konzistencie pohybovala v rozmedzí od 0,89 do 0,94 (Campbellová, 1995, Stuart a Campbellová, 1989). Potvrdila sa aj schopnosť tejto metodiky odlíšiť od seba skupiny žien s rozdielnym odhadom nebezpečenstva opakovania násillia (Campbellová, 1995). Väčšina štúdií potvrdila aj konštruktívnu validitu DA, pričom korelácia medzi DA a inými overenými nástrojmi na meranie závažnosti a frekvencie násillia v intímnych vzťahoch bola stredná až vysoká (Campbellová a kol., 2009).

Niekoľko nezávislých štúdií prediktívnej validity DA (používaného na meranie hrozby opakovania fyzických útokov) ukázalo úspešný odhad opakovania násillia. DA sa ukázal ako presnejší nástroj na odhad nebezpečenstva ako CTS2 (Dutton a kol., 2001). Zároveň Saunders (2000) poukázal na to, že vnímanie nebezpečenstva ženami bolo presnejším nástrojom na odhad nebezpečenstva ako ktorákoľvek z 10 položiek DA. Heckert & Gondolf (2004) hovoria, že vnímanie nebezpečenstva ženou samotnou plus odhad nebezpečenstva na základe DA je najlepším modelom na odhad nebezpečenstva opakovania fyzických útokov (lepší ako SARA a K-SID), ale odhad nebezpečenstva iba na základe vnímania žien nie je až taký presný ako použitie samotného DA (Campbellová a kol., 2003).

5. Potenciálne riziká používania nástrojov na odhad nebezpečenstva

Hoci sú nástroje na odhad nebezpečenstva vnímané ako veľmi pozitívny krok k účinnej ochrane žien, ktorým hrozí nebezpečenstvo opakovaných fyzických útokov alebo závažného/smrteľného násillia, niektorí autori upozorňujú na ich potenciálne riziká a limity. Humphreys a kol. (2005) zdôraznili svoje obavy, že v zle fungujúcich inštitúciách môže byť model odhadu nebezpečenstva využitý iba ako „obmedzujúci nástroj“, na základe ktorého primerané služby dostanú len ženy vystavené hrozbe zvlášť závažného násillia a ostatné ženy zažívajúce NPNŽ v intímnych vzťahoch - nie. Tiež Campbellová a kol. (2003) upozorňujú na to, že ženám zažívajúcim násillie od intímnych partnerov nikdy nemala byť odopretá pomoc a podpora na základe nejakého nástroja na odhad nebezpečenstva. Vysoká kvalita odhadu nebezpečenstva vyžaduje dobrú prípravu a supervíziu. Humphreys a kol. (2005) nadniesli otázku potenciálneho použitia modelov na odhad nebezpečenstva iba ako „kontrolných zoznamov“, v ktorých hodnotiteľ/ka iba mechanicky zaškrtnú odpoveď, čo môže oslabiť dialóg so ženou, ktorý je pre správny odhad nebezpečenstva nevyhnutný. Citlivé otázky ako vyhrážanie sa zabitím, kontrolovanie a žiarlivosť alebo izolácia nie je ľahké vyhodnotiť bez dobrého dialógu so ženou. Odborná diskusia sa vedie aj o povahe rizikových faktorov a o tom, že tieto faktory nie sú len prediktívnej alebo príčinnej povahy. Existuje veľa zdanlivo nie nebezpečných situácií, ako aj vysoko nebezpečných situácií, pri ktorých je prítomných málo rizikových faktorov. Dutton (2008) povedal, že odhady nebezpečenstva majú tendenciu príliš zdôrazňovať trestnú minulosť páchatel'a a upozorňovať na „katastrofické prvé trestné činy“, pri ktorých dôjde k závažným následkom bez toho, aby bol páchatel' páchal trestnú činnosť aj v minulosti a ktoré sa javia akoby sa „objavili z ničoho nič“. Poukázal na to, že tieto katastrofické prvé trestné činy sa zvyčajne objavujú v kontexte odchodu zo vzťahu alebo šikany na pracovisku, a že súčasné škály nevyhodnocujú alebo nepripisujú dostatočnú vážnosť závažným emocionálnym reakciám páchatel'a na odchod partnerky zo vzťahu. Tiež je treba zdôrazniť, že pri odhadovaní nebezpečenstva je dôležitý aj kultúrny kontext. Keďže bola väčšina nástrojov na odhad nebezpečenstva vyvinutá v Severnej Amerike alebo v západoeurópskych krajinách, môžu existovať dôležité kultúrne faktory, ktorými je, pri aplikácii týchto nástrojov v odlišnom kultúrnom prostredí, potrebné sa zaoberať.

6. Manažment rizík násillia

Proces prevencie násillia ovplyvnením rizikových a ochranných faktorov sa nazýva manažment rizík. Komplexná stratégia manažmentu rizík by mala byť personalizovaná v každom jednom prípade násillia a mala by reflektovať aj povahu, aj stupeň nebezpečenstva v jednotlivých prípadoch. Mali by sme sa pýtať: čo sa môže stať v tomto prípade, čo by mohol násilný partner urobiť? Odpovede by mali byť založené na analýze toho, čoho sa násilný partner dopustil doteraz a čo plánuje. Popisy „možnej budúcnosti“ sa nazývajú scenáre. Tieto scenáre nie sú predpovede o tom, čo sa stane, ale skôr projekcie o tom, čo by sa mohlo stať (Hart, 2008).

Stratégia manažmentu rizík by mala reflektovať aj dôležité rizikové faktory, keďže, podľa Harta (2008), existuje niekoľko spôsobov akými môže byť rizikový faktor relevantný pre manažment rizík. Rizikový faktor môže mať rolu motivačnú (motivator), disinhibičnú (disinhibitor) alebo „odbrzdňujúcu“, alebo môže byť prekážkou v manažmente rizík (impeder). Pri motivačnej roli ide o rizikový faktor, cez ktorý sa páchatel'ovi násillie javí ako atraktívna, alebo uspokojujúca voľba. Pri „odbrzdovacej“ roli ide o taký rizikový faktor, pri ktorom je menšia pravdepodobnosť, že páchatel' sa bude dať v násilnom správaní zastaviť obmedzeniami, zákazmi

alebo postavením mimo zákon (napr. alkohol, intoxikácia drogami, extrémny hnev, atď.). Prekážkou je taký rizikový faktor, ktorý znižuje účinnosť rôznych taktík na prevenciu násillia.

6.1. Taktiky manažmentu rizík

Taktiky manažmentu rizík je možné rozdeliť do štyroch kategórií: monitoring, liečba, súdny dohľad a bezpečnostné plánovanie so ženou. Bezpečnostné plánovanie so ženou má najväčší význam v situáciách, v ktorých ide o „cielené násillie“, pri ktorom je potenciálna obeť známa, čo je v prípadoch násillia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch bežné. Cieľom je zabezpečiť minimalizáciu negatívnych dopadov na ženu v prípade, že sa násillie opakuje (napriek monitoringu, liečbe a súdnemu dohľadu). Bezpečnostné plánovanie so ženou zahŕňa zlepšenie dynamických a statických zdrojov bezpečia ženy. Dynamické bezpečie je funkciou sociálneho prostredia ženy. Poskytujú ho ľudia (žena a iní ľudia), ktorí dokážu rýchlo reagovať na zmenu podmienok. Statické bezpečie je funkciou fyzického prostredia ženy a je možné ho zvýšiť napr. pridaním svetiel pred a v dome, inštaláciou videokamier, zámkov na dvere, bezpečnostných kontrolných bodov, alarmov, atď. (Hart, 2008).

7. Multi-inštitucionálny prístup k odhadu nebezpečenstva a manažmentu rizík

Intervencie jednej inštitúcie sú pri prevencii násillia menej účinné ako viac holistický, koordinovaný prístup viacerých inštitúcií. Keďže vieme odhadnúť nebezpečenstvo opakovaného alebo závažného násillia, potrebujeme mať stratégie a nástroje na zaistenie bezpečia žien a zmiernenie násillia v budúcnosti. Na poskytovanie kvalitných služieb ženám a deťom vystaveným hrozbe zvlášť závažného násillia vznikli v posledných desiatich až pätnástich rokoch stovky platforiem proti NPNŽ. Niektoré krajiny, ako Veľká Británia, vyvinuli špecializované služby pre ženy a deti vystavené hrozbe zvlášť závažného násillia ako napr. Multi-inštitucionálne konferencie na odhad nebezpečenstva (MARAC) (Logar a kol., 2006).

Multi-inštitucionálne konferencie na odhad nebezpečenstva (MARAC) sú dobrovoľné stretnutia, na ktorých miestne inštitúcie riešia prezentované prípady násillia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch. Stretnutia poskytujú fórum na zdieľanie informácií o prípadoch s najvyšším odhadom nebezpečenstva a plánovanie krokov, ktoré zmiernia budúcu ujmu na životoch a zdraví žien a ich detí, ktoré sú najviac ohrozené zvlášť závažným násillím (Robinson, 2004). Spojením všetkých inštitúcií, ktoré sú na konkrétnom prípade zainteresované a zdieľaním informácií je možné rýchlejšie a účinnejšie vytvoriť koordinovaný bezpečnostný plán (CAADA, 2010). Prvé stretnutie MARAC sa konalo v apríli 2003 v meste Cardiff vo Walese a zúčastnili sa ho predstavielky a predstavitelia 16 inštitúcií (Robinson, 2004). Teraz, v r. 2010, existuje v Anglicku a Walese viac ako 220 MARACov a odhaduje sa, že na národnej úrovni by ich bolo treba 300 (CAADA, 2010). Ženy a deti vystavené hrozbe zvlášť závažného násillia do MARACu zvyčajne odporúča polícia, ale prípad do MARACu môže priniesť ktorákoľvek so zúčastnených inštitúcií.

Na identifikáciu žien a detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia, sa používajú rôzne nástroje na odhad nebezpečenstva, napr. polícia v južnom Walese vyvinula svoj vlastný nástroj na odhad nebezpečenstva, ktorý pozostáva z 15 otázok (Robinson, 2004), CAADA vytvorila Kontrolný zoznam na identifikáciu rizík, ktorý používajú nezávislé poradkyne pre domáce násillie (IDVA – Independent Domestic Violence Advisor) a iné inštitúcie, okrem polície, a tak identifikujú prípady do MARACu (CAADA, 2009). Počas jedného stretnutia MARA-

Cu sa preberie približne 20 prípadov žien a ich detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia. Prípady s vysokým odhadom nebezpečenstva, ktoré sa na stretnutí preberajú sa zaznamenajú do zoznamu, ktorý posiela vopred polícia, takže všetky zúčastnené inštitúcie majú možnosť porovnať tento zoznam so svojimi spismi ešte pred príchodom na stretnutie MARAC a pripraviť všetky dôkazy o žene, páchatelovi a deťoch, ktoré majú? k dispozícii. Po výmene informácií sa odsúhlasí špecifický akčný plán a úlohy sa rozdelia medzi jednotlivé inštitúcie, ktoré ich potom realizujú. Všetky inštitúcie si aktualizujú vlastné spisy tak, aby zahŕňali informácie a opatrenia prijaté na stretnutí MARACu (Robinson, 2006).

Výsledky ukazujú, že stretnutia MARAC sú v zvyšovaní bezpečia žien úspešné, keďže potom, čo boli odporúčené do MARACu, väčšina žien zažívala menej násillia (Robinson, 2006). Podľa údajov polície 97 zo 146 žien nezažilo žiadne ďalšie násillie alebo týranie. Väčšina žien vo vzorke tejto štúdie nepodala ďalšie oznámenie o násillí na polícii (62%) a ani nevolala policajnú hliadku (78%) v rozpätí 1 až 6 mesiacov po prvom hlásení závažného násillia. Tento úspech MARACu potvrdzujú aj štatistické údaje CAADA (2010), ktoré hovoria, že po stretnutí MARACu asi 60% žien nehlásilo opakované násillie, vyhrážanie sa násillím, sexuálne násillie, prenasledovanie alebo obťažovanie v priemere po dobu šiestich mesiacov.

Nedávne štúdie z Veľkej Británie ukázali, že pri poskytovaní ochrany a podpory ženám a deťom vystaveným hrozbe zvlášť závažného násillia prostredníctvom multi-inštitucionálneho prístupu zohrávajú významnú rolu **nezávislé poradkyne pre domáce násillie (IDVA)**. Sú to „špecialistky pracujúce na prípade, ktoré sa zameriavajú prevažne na prácu so ženami a deťmi vystavenými hrozbe zvlášť závažného násillia, ohrozenými najmä vraždou a vážnou ujmu. Na prípade pracujú od kritického bodu v situácii ženy v strednodobom alebo krátkodobom horizonte. Taktiež mobilizujú pre ženy množstvo zdrojov koordinovaním krokov širokej škály inštitúcií, ktoré sú na prípade zainteresované, vrátane tých, ktoré pracujú s páchatelom a deťmi. Pracujú v partnerstve so štátnymi a verejnými inštitúciami ako aj s dobrovoľnými organizáciami, ale sú nezávislé od všetkých inštitúcií.” (Howarth a kol., 2009, str. 6).

V r. 2009, Howarth a kol. publikovali štúdiu Bezpečie v čísloch – zhrnutie zistení a odporúčaní z viac zdrojovej evaluácie práce nezávislých poradkýň pre domáce násillie (IDVA). Tejto evaluácie sa zúčastnilo sedem služieb IDVA z rôznych častí Veľkej Británie. Údaje sa zbierali po dobu 27 mesiacov. IDVA zozbierali informácie od 2 567 žien a detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia v čase, keď sa na túto službu obrátili. Kde to bolo možné (v 1 247 prípadoch), údaje sa zozbierali aj pri ďalšej príležitosti, buď pri uzatváraní prípadu alebo po štyroch mesiacoch od poskytnutia služby (údaje zahŕňali informácie o intervenciách a typoch podpory, ktoré IDVA poskytli a čo je dôležité, zdokumentovaný stupeň bezpečia a kvality života žien a detí). V 412 prípadoch IDVA urobila krátke interview so ženou pri ukončovaní poskytovania služby, ktoré bolo zamerané na faktory, ktoré mali v čase vykonávania intervencií dopad na jej bezpečie. Šesť mesiacov po ukončení poskytovania služby sa znovu nakontaktovala malá skupina žien (34), za účelom posúdenia udržateľnosti zmien v ich pocite bezpečia a celkovej kvality života.

Štúdia Howartha a kol. (2009) ukázala, že násillie, ktoré zažívali ženy predtým, ako dostali pomoc a podporu od IDVA, bolo zvlášť závažné. Koncept žien a detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia je pomerne nový a týka sa hrozby zavraždenia ženy alebo závažného násillia voči žene. 76% žien vo vzorke tejto štúdie zažívalo aspoň jednu formu závažného násillia v čase, keď im služba začala byť poskytovaná. Závažné násillie zahŕňalo násillné správanie spôsobujúce zranenia, škrtanie, znásillnenie alebo iné sexuálne násillie, obťažovanie a prenasledovanie a extrémne žiarlivé a kontrolujúce správanie, vrátane vyhrážania sa násillím voči deťom. Navyše, 86% žien v tejto štúdií zažilo viacnásobné formy násillia. Väčši-

na týchto žien už v tom čase s násilným partnerom nežila. Táto skutočnosť znovu potvrdzuje, že násilie páchané na ženách v intímnych vzťahoch sa často rozchodom nekončí. Ďalšie dôležité zistenie sa týka detí, ktoré žijú v situácii násilia. Bolo jasne dokázané nebezpečenstvo, ktoré tieto deti priamo zasahuje. Zo žien, ktoré majú deti (N=1774), 41% zažilo násilie v dôsledku styku páchatel'a s deťmi, 27% malo strach z toho, že páchatel' deťom ublíži a 11% zažilo vyhrážky páchatel'a, že deti zabije. Mnoho ďalších detí pravdepodobne trpí dopadom násilia, ktoré narúša zdravý vývin dieťaťa. To podčiarkuje nielen priame ohrozenie bezpečia detí násilím, ale aj potenciálne dlhodobý dopad na ich psychiku. Hoci úlohou IDVA nie je priamo pracovať s deťmi, táto štúdia potvrdzuje, že práca so ženami na zastavení násilia a živote v bezpečí má zjavný dopad aj na bezpečie detí. Tu sa zdôrazňuje nevyhnutnosť úzkej spolupráce ľudí, ktorí pracujú so ženami vystavenými hrozbe zvlášť závažného násilia a tých, ktorých úlohou je ochrana detí.

Výstupy tejto evaluačnej štúdie prezentujú značný pozitívny dopad služieb poskytovaných IDVA na bezpečie žien. Analýza ukázala, že intervencie IDVA najčastejšie zahŕňali vypracovanie bezpečnostných plánov so ženami (81% prípadov), podporu v súvislosti so stykom páchatel'a s deťmi (51% prípadov), podporu v otázkach bývania (49% prípadov), podporu v súvislosti s trestnými konaniami (43% prípadov), odporúčanie do MARACu (34% prípadov) a iné.

Po poskytnutí služieb IDVA, sa u 57% všetkých žien dosiahlo úplné alebo takmer úplné zastavenie násilia. V čase začatia poskytovania služby 80% žien zažívalo viacnásobné a zvlášť závažné formy násilia. Toto číslo sa v čase revízie prípadov znížilo na 20%. Čo sa týka rôznych typov násilia, štúdia ukázala pokles zo 64% na 14% v súvislosti s fyzickým násilím a pokles zo 62% na 15% v prípade žiarlivého a kontrolujúceho správania. Dôležité je, že zastavenie násilia sa premietlo aj do zvýšeného pocitu bezpečia u žien na konci poskytovania služby. Strach z budúcich zranení klesol z 58% na 22% a strach zo zabitia z 48% na 7%. Počet žien, ktoré mali extrémny strach, klesol, potom, čo dostali pomoc a podporu od IDVA, z 83% na 17%.

Sociálna izolácia je jednou z dôležitých charakteristík násilia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch. Výskum ukázal, že k výraznému zlepšeniu v súvislosti so sociálnymi kontaktmi žien došlo vďaka intervenciám IDVA v 47% prípadoch. V 63% prípadov sa u žien prostredníctvom služieb výrazne zlepšili mechanizmy zvládania.

Zníženia miery násilia sa neobmedzuje iba na dospelé osoby. Počet prípadov, kde bolo násilie prítomné cez kontakt páchatel'a s deťmi, sa znížil zo 42% na 23% a z 30% žien, ktoré sa obávali, že páchatel' deťom ublíži, ich počet klesol v čase revízie prípadov na 7% (Howarth a kol., 2009).

Zoznam literatúry, ktorá sa zaoberá problematikou žien a detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násilia a odhadu nebezpečenstva je oveľa dlhší, ako uvádzame v tejto časti správy. Zámerom tejto prehľadovej správy bolo zhrnúť najvýznamnejšie súčasné štúdie a prístupy s dôrazom na bezpečie žien.

II.B. Správa o výsledkoch výskumu týkajúceho sa mapovania 8 krajín v súvislosti s ochranou a bezpečím žien a detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia páchaného v intímnych vzťahoch⁴

V rámci rozhovorov boli položené nasledujúce otázky:

- (Do akej miery) sú podporné služby dostupné (mladým) ženám a ich deťom a dievčatám vystaveným hrozbe zvlášť závažného násillia, a aké nedostatky sa dajú identifikovať?
- Majú a používajú kľúčové inštitúcie stratégie, smernice a multi-inštitucionálnu spoluprácu na ochranu a podporu žien a detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia?
- Používajú nástroje na odhad nebezpečenstva (NON) a bezpečnostné plány? Aké nástroje používajú, kto ich používa, čo je ich cieľom a aká je účinnosť používania týchto nástrojov, do akej miery sa využívajú?
- Existujú modely dobrej praxe na úrovni spolupráce medzi inštitúciami pri ochrane a podpore žien a detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia?
- Existuje nejaká systematická metóda na analýzu vražd a pokusov o vraždu (vrátane vražd spáchaných v mene cti) za účelom evaluácie silných a slabých stránok v systéme prevencie?

Namiesto rozsiahleho prieskumu, ktorý by bol išiel nad rámec tohto projektu, padlo rozhodnutie zmapovať krajiny zapojené do projektu. Všetky partnerské organizácie si dobre uvedomovali, že informácie, ktoré dodajú, nereprezentujú celú krajinu, ale môžu popísať niektoré aspekty súčasného stavu v oblasti ochrany a podpory žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia. Tiež je dôležité spomenúť, že jednotliví respondenti a respondentky nereprezentujú všetky inštitúcie, ale iba svoju, alebo len oddelenie/úsek, pre ktorý pracujú.

Partnerské organizácie v 7 krajinách (Rakúsko, Bulharsko, Česká republika, Nemecko, Taliansko, Slovensko a Španielsko) mali vybrať 10 respondentov a respondentiek z 10 kľúčových inštitúcií (súdy a prokuratúra, polícia, podporné služby pre ženy, intervenčné centrá, podporné služby pre migrantky, sociálne služby, zdravotníctvo a právna ochrana detí). Ideálne bolo oslovenie rôznych stupňov týchto inštitúcií a organizácií: pôsobiach na národnej úrovni, na úrovni federálnych štátov/provincií, regiónov a na miestnej úrovni. Nanešťastie sa túto požiadavku nepodarilo naplniť vo všetkých krajinách.

Mapovanie sa realizovalo na základe rozhovoru, ktorý pozostával z troch častí: 1. identifikácia žien a detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia, 2. bezpečnostné opatrenia a plány, 3. spolupráca s inými inštitúciami.

Respondenti a respondentky dostali otázky vopred. Samotný rozhovor sa realizoval telefonicky odborníčkou/odborníkom v tejto oblasti z partnerskej organizácie projektu.

Výsledky tohto mapovania sú súčasťou tejto správy.

CAADA, naša partnerská organizácia vo Veľkej Británii, sa do projektu PROTECT zapojila neskôr. Nahradila inú partnerskú organizáciu. Časové obmedzenie bolo dôvodom prečo sme organizáciu CAADA do mapovania vo Veľkej Británii nezapojili. Namiesto toho sme ju požiadali o dodanie krátkej správy o MARACu a zapojenie rôznych organizácií a inštitúcií v tomto modeli.

Porovnanie medzi krajinami nie je možné kvôli rôznorodosti zúčastnených inštitúcií a organizácií a respondentom/respondentkám na rôznych pozíciách v rámci inštitúcií. Zhrnutie tejto časti výskumu sa snaží zodpovedať vyššie uvedené otázky a dať odporúčania založené na výsledkoch rozhovorov.

⁴ Podrobnejšia verzia tejto správy bude čoskoro k dispozícii na webovej stránke WAVE

VÝSLEDKY MAPOVANIA – RAKÚSKO

Všeobecný prehľad

Rakúsko má 8,3 miliónov obyvateľov; väčšina z nich (1,7 milióna) žije vo Viedni. Pomer počtu žien a mužov je takmer rovnaký (žien je asi o 200 000 viac ako mužov). Rakúsko je spolková republika s 9 spolkovými krajinami, ale s najväčšou koncentráciou obyvateľstva, infraštruktúry, kultúrnych podujatí a sociálnych služieb vo Viedni (ako v hlavnom meste, aj ako v regióne).

Bezpečné ženské domy

V Rakúsku je 30 bezpečných ženských domov (ďalej len BŽD) so 748 miestami. Podľa odporúčaní Rady Európy v krajine ešte chýba 86 miest v BŽD.⁵ 26 z týchto BŽD je združených v rakúskej autonómnej sieti BŽD. Kým 4 BŽD vo Viedni sú financované mestom Viedeň na základe dlhodobej zmluvy, BŽD v iných spolkových krajinách sú iba čiastočne financované štátom. V r. 2009 hrozilo BŽD v Hallein (spolková krajina Salzburgu), že bude musieť v dôsledku nedostatku financií zavrieť.

Intervenčné centrá

V r. 1997 bol v Rakúsku implementovaný Zákon proti domácemu násiliu. V súlade s týmto zákonom vznikli intervenčné centrá – jedno v každej spolkovej krajine Rakúska.

Intervenčné centrum proti domácemu násiliu vo Viedni bolo otvorené v r. 1998. Za posledných 12 rokov neustále stúpa počet prípadov NPNŽ. V r. 2009 polícia do intervenčného centra vo Viedni postúpila 4 702 prípadov. V porovnaní s inými spolkovými krajinami Rakúska, bola polovica nariadení na vykázanie násilnej osoby vydaná vo Viedni. Preto môžeme konštatovať, že medzi mestskými a vidieckymi oblasťami je výrazný rozdiel. Je treba vylepšiť uplatňovanie Zákona proti násiliu (vykázaní násilnej osoby) políciou vo vidieckych oblastiach.

Polícia

Doteraz mala špeciálnych príslušníkov a príslušníčky pre NPNŽ v intímnych vzťahoch iba viedenská polícia. Do konca roku 2010 by mali byť takýto špecializovaní príslušníci a príslušníčky v celom Rakúsku. V júni 2010 Ministerstvo vnútra spustilo špeciálny program pre ženy a deti vystavené hrozbe zvlášť závažného násillia. Tento program je určený pre všetky ženy zažívajúce násillie v intímnych vzťahoch a ich deti.

Súdnicstvo

Okrem Zákona proti domácemu násiliu (1997), došlo v súvislosti s domácim násillím a násillím páchaným na ženách v intímnych vzťahoch v právnom systéme k ďalším zmenám:

- Zákon proti prenasledovaniu (Anti-Stalking Act, 2006);
- bezplatná psycho-sociálna a právna pomoc v trestných konaniach (2006);
- nebezpečné vyhrážanie bolo zmenené na trestný čin, na ktorý sa vzťahuje trestné stíhanie (2006);
- špecializovaná prokuratúra s viac ako 10 prokurátormi a prokurátorkami (2009);
- bezplatná psychologická pomoc v občiansko-právnych konaniach (2009).

Od r. 2009 majú potenciálni budúci sudcovia a sudkyne povinnosť absolvovať 14-dňovú stáž v organizácii poskytujúcej pomoc a podporu ženám zažívajúcim násillie v intímnych vzťahoch. Do júna 2010 malo viedenské Intervenčné centrum proti domácemu násiliu na sťaži iba jedného (!) potenciálneho sudcu.

5

Hoci má Rakúsko veľmi dobré legislatívne zázemie pre prevenciu NPNŽ v intímnych vzťahoch, v implementácii zákona existujú značné nedostatky.

Rozhovory

Rozhovory prebehli s 13 respondentmi a respondentkami:

- polícia (na úrovni ministerstva a na regionálnej úrovni);
- súdy (na úrovni ministerstva a na regionálnej úrovni);
- podporné služby pre ženy (zastrešujúca organizácia siete a regionálna úroveň);
- intervenčné centrá (obe na regionálnej úrovni);
- zdravotníctvo (zastrešujúca organizácia siete a regionálna úroveň);
- ochrana detí (na regionálnej úrovni);
- služby pre migrantky (obe na regionálnej úrovni).

Na otázky odpovedalo deväť žien a päť mužov a boli pokryté všetky kľúčové inštitúcie a organizácie na rôznych úrovniach (národnej a regionálnej).

Identifikácia žien a detí vystavených hrozbe extrémneho násillia

Z 13 oslovených inštitúcií, 12 odpovedalo, že vykonávajú identifikáciu žien vystavených hrozbe zvlášť závažného rodovo podmieneného násillia, avšak s jedným obmedzením: „Nepoužívajú termín ženy vystavené hrozbe zvlášť závažného násillia a nezameriavajú sa špeciálne na tieto ženy, ale robia odhad nebezpečenstva.”⁶

Ďalší respondent⁷ odpovedal:

„Rakúske ministerstvo vnútra spustilo program pre ženy vystavené hrozbe zvlášť závažného násillia iba pred mesiacom. Tento program je určený pre obeť rôznych trestných činov. Ženy vystavené hrozbe zvlášť závažného rodovo podmieneného násillia dostanú rovnakú ochranu ako svedkovia vystavení hrozbe násillia (Program na ochranu svedkov = Zeugenschutzprogramm). Osoba, ktorá má prípad na starosť, rozhodne o tom, či je žena vystavená hrozbe zvlášť závažného násillia a odporučí ju do programu.”

Ostatných 12 respondentov a respondentiek dodalo, že táto identifikácia je založená na osobnom kontakte so ženou a za jej priamej účasti. Doplnkové písomné správy používa 8 inštitúcií, 1 používa aj dôkazy z miesta činu a 7 inštitúcií berie navyše do úvahy stupeň závažnosti zranení. Štyri inštitúcie zvyšujú úroveň informácií, ktoré majú kontaktovaním iných inštitúcií (BŽD, intervenčné centrá, atď.).

Na otázku, či používajú nástroje na odhad nebezpečenstva, 8 respondentov a respondentiek odpovedalo kladne a 5 záporne. V jednej inštitúcii takýto nástroj nikdy nepotrebovali, 4 inštitúcie žiadny takýto nástroj nepoznajú a jedna odpovedala takto:

„Najskôr sa použije metóda „štyroch očí”, čo znamená, že s klientkou hovoria dve poradkyne (v každom hodnotenom prípade). Potom sa prípady preberú so supervízorom/kou. Máme doplnkové nástroje pre deti, ale nie pre ženy.”

Inštitúcie, ktoré takýto nástroj používajú, menovali nasledovné metodiky:

- Big 26 z DAIP v 3 inštitúciách;

⁶ Poznámka anketárky

⁷ Keďže z anglického originálu nie je jasné, či za jednotlivé citované inštitúcie na otázky odpovedal muž, alebo žena, rozhodli sme sa v tejto časti textu používať v rovnakej miere slovo respondent aj respondentka za účelom zachovania rodovo citlivého používania jazyka v celej správe (poznámka prekladateľiek). V prípade krajín, kde na otázky odpovedali iba ženy, používame termín respondentka.

-
- Odhad nebezpečenstva – Danger Assessment (DA) Campbell v 4 inštitúciách;
 - SARA v 2 inštitúciách.
 - iný nástroj v 1 inštitúcii;
 - vlastné nástroje v 3 inštitúciách.

Iba 2 inštitúcie používajú na odhad nebezpečenstva iba jeden nástroj, ostatné používajú aspoň 2 (Big 26 a DA, DA a SARA). Zaujímavé je poradie, v ktorom sú používané - ako popisuje jedna respondentka: „Používame Big 26 systematicky a ak je výsledkom veľa odpovedí „áno“, robíme ďalší odhad s DA Campbell a inými nástrojmi.“

Respondenti/ky z oblasti zdravotníctva majú dosť iné prístupy. V ich odpovediach je viditeľný značný nesúlad, čo môže byť spôsobené odlišnými interpretáciami termínu „nástroj na odhad nebezpečenstva“. Dvaja respondenti povedali, že nepoznajú žiadny takýto nástroj, ale keď dostali otázku o tom, ako to vyzerá v praxi, jeden povedal:

„Na forenzných oddeleniach 2 psychiatrických nemocníc používame vlastný nástroj (HCR 20). V jednej nemocnici používajú špeciálny nástroj pri deťoch, ale nie pri ženách.“

Ďalší respondent povedal:

„Máme istú metódu, ktorú by som nepopísal ako nástroj, ale funguje to. Ženy sa pýtame isté otázky pred odchodom z nemocnice: či je doma v bezpečí, či potrebuje odísť do BŽD, aká bude jej situácia keď teraz odíde z nemocnice. Všetky sestry sa pri nástupe do praxe učia tieto otázky pýtať. Na oddelení k tomu majú špeciálne dokumenty, ku ktorým majú prístup všetky sestry na oddelení.“

Odhliadnuc od termínu nástroj, výsledkom je, že 10 inštitúcií používa nejakú metódu na odhad vysokého nebezpečenstva násilia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch.

Jedna respondentka vysvetľuje prečo nepoužívajú žiaden nástroj na odhad nebezpečenstva (NON):

„Odhad nebezpečenstva delegujeme na intervenčné centrum a nechávame to na odborníčky a odborníkov v tejto oblasti.“

Odhad nebezpečenstva vykonáva v 10 inštitúciách pracovníčka alebo pracovník z inštitúcie. Avšak iba v 3 inštitúciách vykonáva tento odhad odborníčka/ík na danú problematiku. V 5 inštitúciách je do odhadu zapojený aj supervízor/ka a v 4 inštitúciách ho vykonáva interdisciplinárny tím.

Jeden z respondentov uvádza:

„Zamestnanec alebo zamestnankyňa, ktorí sú v službe, urobia prvý odhad na základe Big 26. Potom sa v malých skupinách vypracuje ďalší odhad: ďalší rozhovor so ženou, rozhovor s políciou a tak ďalej.“

Z 10 inštitúcií, ktoré NON používajú (akýkoľvek), 60% odhad vykonáva systematicky. Jedno z intervenčných centier má vynikajúci prístup:

„Štandardne sa systematicky používa jeden nástroj pri prvom kontakte so ženou a vykonáva sa pravidelne vo všetkých prípadoch NPNŽ v intímnych vzťahoch. V období medzi augustom 2009 a decembrom 2009 sme pomocou DA identifikovali 107 žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násilia. Od r. 2009 používame systematickejšie metodiku DA. Predtým sme používali Big 26. Poskytujeme pomoc mnohým ženám, ktoré zažívajú násilie v intímnych vzťahoch (dostávame viac ako 4 000 oznámení polície roč-

ne). Keďže máme obmedzené zdroje, je veľmi dôležité vedieť identifikovať ženy vystavené hrozbe zvlášť závažného násillia a tak prioritizovať pomoc. Rozhodli sme sa používať nástroj, ktorý vyhodnocuje smrteľné nebezpečenstvo preto, aby sme mohli prispieť k prevencii vrážd, pokusov o vraždu a závažného násillia. DA sa vykonáva elektronicky a informácie sa pridávajú do databázy klientky. Pri otvorení spisu klientky je výsledok DA viditeľný na prvej strane. Týmto spôsobom pracovníčky centra okamžite vidia stupeň nebezpečenstva a môžu náležite reagovať.”

Zo 40%-tich inštitúcií, ktoré nepoužívajú nástroj systematicky, jeden respondent ponúkol vysvetlenie toho, v ktorých prípadoch robia výnimky:

„Nástroj používame v prípadoch, keď sa ženy snažia zľahčovať nebezpečenstvo a nevnímajú, že sú v ohrození.”

Čo sa týka užitočnosti používaných nástrojov, 8 respondentov a respondentiek odpovedalo kladne. Vo väčšine prípadov (5 z 8) tieto odpovede zdôrazňujú užitočnosť takého nástroja v súvislosti s odhadom nebezpečenstva samotnou ženou. Jeden respondent spomenul, že nástroj „pomáha nezabudnúť na žiaden rizikový faktor”, ďalšia respondentka oceňuje to, že dostane „prvotný prehľad o situácii ženy”. Jedno z intervenčných centier uviedlo, že “DA je veľmi dôležitý nástroj pre poskytovanie účinnejšej podpory a ochrany ženám vystaveným hrozbe zvlášť závažného násillia a na informovanie a upozornenie iných inštitúcií zodpovedných za ochranu žien ako sú polícia a súdy.”

Zároveň 3 z 8 respondentov uviedlo negatívne aspekty. Jeden z komentárov odzrkadľuje obavy vyjadrené vo všetkých negatívnych odpovediach:

„S Campbellovej DA máme ten problém, že výsledky nekorešponujú s realitou: odhad, ktorý ukazuje, je vyšší ako skutočné nebezpečenstvo. Považujeme tieto nástroje iba za zbežný pohľad na momentálnu situáciu ženy; odhad je treba robiť pravidelne. Ďalší problém je, že všetky tieto nástroje zachytávajú iba násillie páchané na ženách v intímnych vzťahoch, nie iné formy násillia v rodine (otec voči dcére, atď.).”

Bezpečnostné plány

Na otázky o štandardoch ochrany a bezpečia žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia neodpovedal jeden respondent. Rozloženie ostatných odpovedí je 2/3 „áno”, 1/3 „nie” (8:4).

Štandardy (alebo to, čo je tak vnímané) sa výrazne odlišujú:

Tabuľka 1: aké sú štandardy? (stĺpec 3) Písomné smernice? (stĺpec 4)

Polícia	úroveň ministerstva	3= iné (aktívna ochrana žien: presun ženy na “utajené” miesto)	áno
	regionálna úroveň	1= bezpečnostný plán 2= multi-inštitucionálny prístup	áno
Súdy	úroveň ministerstva	2= multi-inštitucionálny prístup	áno
	regionálna úroveň	2= multi-inštitucionálny prístup	nie
Podporné služby	zastrešujúca organizácia	1= bezpečnostný plán	nie

pre ženy	regionálna úroveň	1= bezpečnostný plán 2= multi-inštitucionálny prístup	áno
Intervenčné centrá	regionálna úroveň	1= bezpečnostný plán 2= multi-inštitucionálny prístup	áno
	regionálna úroveň	1= bezpečnostný plán 2= multi-inštitucionálny prístup	–
Služby pre migrantky	regionálna úroveň	–	nie
	regionálna úroveň	–	nie
Zdravotnícke služby	zastrešujúca organizácia	2= multi-inštitucionálny prístup 3= iné vo všetkých nemocniciach je zo zákona vytvorená skupina na podporu obetí. Je však pre rôzne obeť, nielen domáceho násilia)	áno
	regionálna úroveň	2= multi-inštitucionálny prístup	áno
Ochrana detí	regionálna úroveň	–	nie

O niečo viac ako polovica respondentov a respondentiek (7 z 13) uvádza, že inštitúcia má písomné smernice o štandardoch poskytovania ochrany ženám vystaveným hrozbe zvlášť závažného násilia. Sú súčasťou vstupného vzdelávania. Podľa 4 respondentov a respondentiek sa smernice používajú na tímových poradách, keď sa diskutuje o prípadoch s vysokým odhadom nebezpečenstva.

V 7 respondentských inštitúciách absolvuje personál pravidelný tréning na prácu so ženami vystavenými hrozbe zvlášť závažného násilia. V 7 inštitúciách takéto vzdelávanie absolvujú aj noví zamestnanci a zamestnankyne. Obzvlášť zaujímavé je nariadenie týkajúce sa vzdelávania budúcich sudcov a sudkýň:

„Od r. 2009 majú budúci sudcovia/kyne a prokurátori/ky povinnosť vzdelávať sa v oblasti násilia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch. Odhad nebezpečenstva je súčasťou skúšky. Majú povinnosť absolvovať dvojtýždňovú stáž v intervenčnom centre. Zákon proti domácemu násiliu a spolupráca medzi súdmi, prokuratúrami, políciou, intervenčnými centrami a inými inštitúciami je povinným predmetom v rámci ich študijného programu.”

Iná situácia je však v prípade sudcov a sudkýň, ktorí a ktoré už ukončili štúdium a vykonávajú prax:

„Sudcom a sudkyniam je ponúkané ďalšie vzdelávanie v oblasti násilia páchaného na ženách: v posledných 6 mesiacoch sa uskutočnili 2 semináre o násilí páchanom na ženách a odhade nebezpečenstva, tie sú však nepovinné.”

Vykonávanie revízie a analýzy vražd, pokusov o vraždu a prípadov závažného násilia v rámci inštitúcie uvádzalo 7 z 13 respondentov a respondentiek. Rozloženie odpovedí bolo nasledovné: respondenti zo súdnictva, zdravotníctva a ochrany detí vôbec takúto analýzu nevykonávajú, kým MVO pracujúce so ženami analyzujú prípady závažného násilia. Respondenti za políciu na regionálnej úrovni tiež odpovedali na túto otázku kladne.

Ak sa takéto analýza a revízia vykonávajú, deje sa tak na nepravideľnej báze (keď sa taký prípad objaví).

Spolupráca s inými inštitúciami

Všetci rakúski respondenti a respondentky uviedli, že si o identifikovaných ženách vystavných hrozbe zvlášť závažného násilia vymieňajú informácie. Žiaden z respondentov a respondentiek však nevedeli uviesť počet takýchto prípadov. Intervenčné centrálne sa javia ako kľúčové inštitúcie pre identifikované prípady vysokého odhadu nebezpečenstva. Po nich nasleduje polícia a inštitúcie na ochranu detí.

Zatiaľ čo štátne inštitúcie spolupracujú s ostatnými inštitúciami na základe zákona a protokolov (buď pri výmene informácií a/alebo pri interdisciplinárnych a integrovaných intervenciách), spolupráca MVO s ostatnými inštitúciami je založená na neformálnejších dohodách.

Podobné rozloženie odpovedí nájdeme aj v súvislosti so získavaním súhlasu žien k výmene informácií. Polícia, súdy a úrad na ochranu detí nežiadajú žiaden súhlas, zatiaľ čo podporné služby pre ženy, služby pre migrantky a intervenčné centrálne potrebujú aspoň ústny súhlas ženy. Zdravotníctvo potrebuje súhlas ženy vo všeobecnosti, ale ak je žena v akútnom nebezpečenstve a má jednoznačné zranenia, má povinnosť ohlásiť to polícii.

Výmena informácií je praxou v 9 oslovených inštitúciách a to prostredníctvom konferencií k prípadom a aj prostredníctvom konferenčných telefonických hovorov. Z týchto 9 inštitúcií si 8 vymieňa aj písomné správy. Iba jedna respondentka uviedla, že výmena informácií prebieha len cez konferenčný hovor; 3 respondenti uviedli, že majú konferenčné hovory a vymieňajú si písomné správ, ale nemajú stretnutia.

Jedna z odpovedí je zaujímavá a hodná citácie:

„Píšeme správy na prokuratúru a súdy, informujeme ich ústne a tiež v rámci multi-inštitucionálnych konferencií na odhad nebezpečenstva.”

Aj tu sa výmena informácií znovu javí ako jednosmerná, okrem multi-inštitucionálnych konferencií.

Jedno z intervenčných centier v r. 2009 zorganizovalo šesť multi-inštitucionálnych konferencií na odhad nebezpečenstva (MARAC) za účasti ostatných inštitúcií ako polícia, úrad na ochranu detí a občiansko-právne súdy.

Na otázku, kto má prístup k dokumentácii prípadov vysokého odhadu nebezpečenstva, väčšina respondentov a respondentiek (8 z 13) uviedla, že k informáciám o prípade majú prístup osoba zodpovedná za prípad a relevantné oddelenia, 3 uviedli, že iba osoba zodpovedná za prípad a u 2 respondentiek to bolo iba relevantné oddelenie, ktoré má prístup k informáciám o prípade.

Na otázku, či prebieha výmena informácií o prípadoch s vysokým odhadom nebezpečenstva na úrovni inštitúcie systematicky, 7 respondentov odpovedalo áno, 4 nie a 2 na otázku neodpovedali. Medzi štátnymi inštitúciami a MVO v tomto smere nie sú rozdiely, odpovede „áno”, aj „nie” sú medzi nimi rovnomerne rozložené.

Čo sa týka otázky, či inštitúcia má písomné smernice a pokyny pre prípady s vysokým odhadom nebezpečenstva, na spolkovvej úrovni (ministerstvá) boli odpovede v porovnaní s odpoveďami v súvislosti so spoluprácou s inými inštitúciami nekonzistentné. Tento nesúlad poukazuje buď na neporozumenie otázky, alebo na to, že sa v týchto prípadoch neuplatňujú „zvyčajné” postupy spolupráce. Preto je potrebné sa týmito otázkami ďalej zaoberať a ujasniť ich.

Z 13 respondentov a respondentiek 7 uviedli, že analýzu vrážd alebo pokusov o vraždu nepovažujú za súčasť multi-inštitucionálnej spolupráce. Jedna respondentka neodpovedala a 5 respondentov to vnímalo ako súčasť práce.

Jedna respondentka uviedla:

„V prípadoch vražd a zvlášť závažného násillia organizujeme multi-inštitucionálne konferencie. Pozveme všetky zainteresované strany – políciu, inštitúcie na ochranu detí, okresný súd – aby sme analyzovali, čo sa stalo. Cieľom konferencií k vraždám je identifikácia možných nedostatkov v intervenčnom systéme a zlepšenie intervencií.”

V r. 2009 analyzovala táto inštitúcia v rámci interdisciplinárnej konferencie jednu vraždu.

Zhrnutie

Takmer všetci respondenti a respondentky uviedli, že vykonávajú identifikáciu žien zažívajúcich rodovo podmienené násillie v intímnych vzťahoch. Odhad nebezpečenstva je realizovaný v osobnom kontakte so ženou. Väčšina inštitúcií systematicky používa nástroje na odhad nebezpečenstva. Existujú rôzne interpretácie „vysokého odhadu nebezpečenstva”, napr. v sektore zdravotníctva.

2/3 respondentov a respondentiek uviedli, že majú štandardy na poskytovanie ochrany a bezpečia v prípadoch vysokého odhadu nebezpečenstva. Tieto štandardy sa značne líšia.

Asi polovica respondentov a respondentiek ponúka svojim zamestnancom a zamestnankyniam pravidelné vzdelávanie a asi polovica ho tiež ponúka novým zamestnancom a zamestnankyniam v inštitúcii.

Všetky inštitúcie si vymieňajú informácie o prípadoch s vysokým odhadom nebezpečenstva. Intervenčné centrá zohrávajú kľúčovú rolu v procese výmeny informácií. Zatiaľ čo štátne inštitúcie spolupracujú na základe formálnych protokolov, pre väčšinu MVO sú základom spolupráce neformálne dohody.

VÝSLEDKY MAPOVANIA – BULHARSKO

Všeobecné informácie

Bulharsko má 7 563 710 obyvateľov (údaj z konca roku 2009). Pomer žien a mužov v krajine je 51,6 % žien a 48,4 % mužov. Populačný trend je klesajúci a pôrodnosť veľmi nízka. Tieto procesy platia pre celú krajinu a v jednotlivých regiónoch sa líšia.

Pomer populácie žijúcej v mestách a vidieckej populácie je 71,4% (5,5 milióna populácie žijúcej v mestách) a 28,6% (2,1 milióna populácie žijúcej na vidieku). Najväčším mestom v krajine je Sofia (hlavné mesto), kde oficiálne žije 1/6 obyvateľov a obyvateľiek krajiny – 1 249 798 obyvateľov/iek na konci roku 2009. Vráťane ľudí, ktorý tam študujú a pracujú, je populácia Sofie v skutočnosti oveľa vyššia.

Štatistiky o domácom násilí a násilí páchanom na ženách v intímnych vzťahoch

Základné údaje o týchto prípadoch zbierajú MVO pracujúce so ženami a deťmi, ktoré zažívajú násilie. Na identifikáciu prípadov násillia a počtu žien a detí, ktoré ho zažívajú, existujú rôzne kritériá. Národný štatistický inštitút nezbera údaje o týchto javoch.

Medzi inštitúcie, ktoré sú zo zákona povinné bojovať proti NPNŽ a zvlášť proti NPNŽ v intímnych vzťahoch, patrí polícia a občianske (rodinné) prvostupňové súdy.

Vo svojich hodnoteniach sa polícia, prokuratúra a trestné súdy zameriavajú oveľa viac na potenciálne nebezpečenstvo páchatel'ov, stupeň spoločenského ohrozenia v súvislosti s osobnosťou páchatel'a a spáchaným trestným činom, nie na nebezpečenstvo, ktoré hrozí ženám a deťom. Trestno-právne princípy a príslušná súdna prax sú založené na princípe páchatel'a ako ústrednej postavy v rámci trestného konania. Tento princíp potvrdili aj predbežné rozhovory s predstaviteľmi a predstaviteľkami oslovených inštitúcií a vychádza zo súčasnej bulharskej legislatívy. Vychádza to najmä z Trestného zákona a Trestného súdneho poriadku, kde je cieľom stíhať a potrestať páchatel'a a nie chrániť obeť.

MVO na národnej úrovni neustále realizujú aktivity na prevenciu násillia a ochranu a podporu poskytovanú ženám, ktoré zažili NPNŽ v intímnych vzťahoch a ich deťom:

1. Združenie Animus –v Sofii (vrátane ubytovacieho zariadenia) a v Plovdivi;
2. BGRF – so sídlom v Sofii a tromi pobočkami v Sofii, Plovdivi a Khaskove;
3. Demetra – v Burgase (vrátane ubytovacieho zariadenia);
4. Nadácia DIVA – Plovdiv;
5. Ekaterina Karavelova – Silistra (vrátane ubytovacieho zariadenia);
6. Nadácia NAYA – Turgoviste;
7. Otvorené dvere – Pleven (vrátane ubytovacieho zariadenia);
8. Zručnosti pozitívnej osobnosti v spoločnosti – Pernik (vrátane ubytovacieho zariadenia);
9. SOS Rodiny v ohrození – Varna (vrátane ubytovacieho zariadenia).

Všetky ubytovacie zariadenia sú prevádzkované MVO, ale tri z nich sú štátne, hoci nie sú stopercentne štátom financované.

V krajine je ešte ďalších 5 iných MVO, ktoré realizujú podobné aktivity, ale majú také nízke rozpočty a vážne problémy, že škála ich aktivít je veľmi obmedzená.

Rozhovory

Rozhovory prebehli s 8 inštitúciami na regionálnej úrovni (4 intervenčné centrá, 2 organizácie poskytujúce podporné služby ženám, 1 policajný útvar a 1 úrad na ochranu detí). Sieť intervenčných centier je jedinou oslovenou inštitúciou, ktorá pôsobí na národnej úrovni. Na otázky odpovedalo 7 žien a 2 muži.

Identifikácia žien a detí vystavených hrozbe závažného násillia

Všetci respondenti a respondentky odpovedali, že ženy vystavené riziku zvlášť závažného násillia identifikujú cez osobný kontakt s nimi. 6 respondentiek navyše udávalo používanie písomných správ, 4 respondentky berú do úvahy závažnosť zranení 2 respondenti vyhodnocujú dôkazy na mieste činu.

Respondenti a respondentky uvádzali počty žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia v rozmedzí od 348 po 11 prípadov v r. 2009. Jedno intervenčné centrum nevedelo poskytnúť počet žien: "Ženy vystavené hrozbe zvlášť závažného násillia osobitne nespočítavame, pretože ich nie je veľa."

Tabuľka1: Koľko prípadov ste identifikovali v r. 2009?

Polícia	regionálna úroveň	16
Podporné služby pre ženy	regionálna úroveň	59
	regionálna úroveň	348
Intervenčné centrá	regionálna úroveň	-
	regionálna úroveň	31
	regionálna úroveň	11
	regionálna úroveň	92
	zastrešujúca organizácia (národná úroveň)	336
Ochrana detí	regionálna úroveň	62

Z 9 respondentov a respondentiek 7 používa nástroje na odhad nebezpečenstva (NON). Polícia takéto nástroje nepoužíva, pretože "To nie je potrebné pokiaľ nedostaneme takéto oznámenie (signál)".⁸. Jedno z intervenčných centier na otázku neodpovedalo.

Aké NON sa používajú? Big 26 (DAIP) používajú 3 respondenti, 3 používajú Danger Assessment Campbell (DA) a 2 používajú metodiku SARA. Piaty používajú vlastný nástroj, väčšinou smernice pre hĺbkové interview:

8

Poznámka anketárky: "...kvôli právnym definíciám, robí polícia odhad nebezpečenstva najmä a väčšinou v rámci trestného konania, pri ktorom vyhodnocujú nakoľko je páchatel' nebezpečný a nakoľko nebezpečný a závažný je trestný čin, ktorého sa dopustil. Tento prístup je zameraný na páchatel'a a objektívne dôsledky (ujma a škoda) trestného činu, vrátane osobnosti páchatel'a a stupňa jeho nebezpečnosti."

„Vlastná metóda – dynamické interview. Vo všetkých prípadoch NPNŽ v intímnych vzťahoch je súčasťou našej práce odhad nebezpečenstva a bezpečnostné plány pre ženy na zvládanie rizík. Skúmame závažnosť, frekvenciu, formy a okolnosti páchaného násillia. Tiež sa pýtame na užívanie alkoholu u páchatela a či sú deti svedkami násillia. Žien sa pýtame, či už hľadali pomoc na inštitúciách, či sú nejakí svedkovia násillia, či spolupracujú s niektorou inštitúciou, aby sme naše informácie doplnili o informácie od žien samotných.“

Zaujímavé je, že všetky 3 respondentky, ktoré používajú buď Big 26, DA alebo metodiku SARA, nikdy nepoužívajú iba jeden z týchto nástrojov, ale aspoň dva z nich. Dôvodom sú odlišní odborníci a odborníčky, s ktorými pracujú; voľba metódy je na psychológovi alebo psychologičke, nie na inštitúcií, ktorá by sotva používala 2 alebo viac metód súčasne.

Vo všetkých respondentských inštitúciách sú ženy, ktoré zažili násillie účastné odhadu nebezpečenstva. Odhad nebezpečenstva vykonáva osoba, ktorá má prípad na starosti a interdisciplinárny tím (v 3 zo 7 inštitúcií). Odhad nebezpečenstva sa, až na jednu výnimku (úrad na ochranu detí), robí systematicky. Úrad na ochranu detí nepoužíva NON v prípadoch sexuálneho násillia a keď nezíska súhlas ženy.

Pri otázke o počte prípadov, v ktorých bol použitý NON sa čísla veľmi líšia a v mnohých prípadoch sa zhodujú s počtami uvedenými v tabuľke 1 (pozri: vyššie).

Tabuľka 2: V koľkých prípadoch ste použili nástroj na odhad nebezpečenstva?

Polícia	regionálna úroveň	–
Podporné služby pre ženy	regionálna úroveň	59
	regionálna úroveň	300
Intervenčné centrá	regionálna úroveň	–
	regionálna úroveň	31
	regionálna úroveň	11
	regionálna úroveň	92
	zastrešujúca organizácia (národná úroveň)	336
Ochrana detí	regionálna úroveň	3

Všetci respondenti a respondentky uviedli, že považujú NON za užitočný. Je zaujímavé, v akom smere je NON považovaný za užitočný: 6 z 8 respondentiek uviedlo, že nástroj im pomáha identifikovať vysoké nebezpečenstvo a všetci odpovedali, že pomáha predchádzať ďalšiemu násilliu. Jedna respondentka zdôraznila, že NON považuje za užitočný preto, že odhad nebezpečenstva robí žena samotná spolu s odborníčkou/odborníkom z inštitúcie. Objavil sa aj jeden kritický názor: „Nie je to užitočné, pretože to dlho trvá a pretože nie všetky kolegyně a kolegovia ho vedia používať.“

Bezpečnostné plány

Všetky respondentky a respondenti v Bulharsku uviedli, že v ich inštitúcii/organizácii existujú štandardy na ochranu žien a detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch a že sú vo forme písomných smerníc a predpisov. Keď sa pozrieme na tieto odpovede bližšie, zistíme, že smernice/predpisy sú vlastne existujúce zákony a nie špeciálne predpisy, ktoré si inštitúcia vypracovala sama. Výnimkou sú organizácie poskytujúce podporné služby pre ženy: „Máme takéto štandardy a uplatňujeme ich vo všetkých prípadoch v závislosti od informácií o prípade a so súhlasom ženy.“

Osem z 9 inštitúcií ponúka vypracovanie bezpečnostného plánu a rovnaký počet tu využíva interdisciplinárny prístup. Tu však opäť nie je jasné, čo majú respondentky a respondenti na mysli, keď hovoria o interdisciplinárnom prístupe. Dá sa predpokladať, že väčšina má na mysli, že informácie sa poskytnú nejakej inštitúcii/organizácii, ale skutočná výmena informácií na pracovnej úrovni neprebíha.

Na otázku, ako sa tieto štandardy komunikujú smerom k zamestnancom a zamestnankyniam sa odpovede líšili: „Áno, máme písomné smernice, ktoré sa pravidelne revidujú a distribuujú sa medzi zamestnankyne a zamestnancov pracujúcich priamo so ženami (ale nie všetkým zamestnancom a zamestnankyniam, napr. administratívy sa to netýka).“ a „vedúci/a oddelenia prezentuje tieto smernice personálu na pravidelných poradách.“

Všetky respondentky a respondenti uviedli, že zamestnanci a zamestnankyne sú pravidelne vzdelávaní/é v oblasti práce so ženami, ktoré zažili NPNŽ v intímnych vzťahoch.⁹ Okrem úradu na ochranu detí, všetky inštitúcie poskytujú vzdelávanie v oblasti práce so ženami vystavenými hrozbe extrémneho násillia novým pracovníčkam a pracovníkom.¹⁰

Na poslednú otázku v tejto časti, ktorá sa pýtala na to, či sa prípady vrážd, pokusov o vraždu a zvlášť závažného násillia pravidelne v inštitúcii analyzujú, všetky respondentky a respondenti odpovedali „áno“ okrem respondenta z polície, ktorý povedal, že sa takáto analýza vykonáva, ale na vyššom stupni organizácie.

Spolupráca s inými inštitúciami

Na otázky v poslednej časti dotazníka odpovedalo 8 respondentiek a respondentov. Dôvody polície, prečo neodpovedala na otázky v tejto časti, vysvetľuje anketárka:

„Na túto časť dotazníka neodpovedala polícia z dôvodu vyššie spomenutého chápania odhadu nebezpečenstva políciou a nedostatku údajov o nebezpečenstve hroziacom žene. Právny rámec políciu zaväzuje predať zistené informácie prokuratúre, čo znamená, že prokuratúra je jediná inštitúcia, s ktorou si polícia určite **INFORMÁCIE VYMIENÁ**. Čo sa týka informácií o ženách a deťoch vytavených hrozbe zvlášť závažného násillia, tieto sa zvyčajne polícii **poskytujú**, nie od nej **žiadajú**.“¹¹

Koncept spolupráce vnímajú všetky respondentky a respondenti výlučne ako výmenu informácií. Odpovede na otázku týkajúcu sa foriem spolupráce poskytujú iný obraz.

Všetky inštitúcie spolupracujú na prípadových štúdiách a vymieňajú si písomné správy o prípadoch. 50% uvádzalo ako formu spolupráce aj konferenčné hovory. Jedno z intervenčných centier spomenulo aj inú formu spolupráce:

„... na seminároch, konferenciách, atď., na ktorých sa zúčastňujú zástupcovia a zástupkyne iných inštitúcií a organizácii, prezentujeme prípadové štúdie a údaje o ženách vy-

⁹ Tu je otázne, či anketárka zdôraznila, že otázka je špecificky o vzdelávaní o problematike vysokého nebezpečenstva v prípadoch domáceho násillia.

¹⁰ Pozri poznámku vyššie.

¹¹ Poznámka anketárky.

stavených hrozbe zvlášť závažného násilia a diskutujeme o uplatňovaní legislatívy a definujeme nedostatky v tomto smere."

Všetkých 7 respondentiek a respondentov uviedlo, že k spolupráci potrebujú súhlas ženy: 3 inštitúcie potrebujú aspoň ústny súhlas a 4 potrebujú písomný súhlas ženy.

Prístup k dokumentácii má iba pracovník/čka, ktorý/á má prípad na starosti v 5 zo 7 inštitúcií, v jednom prípade je spis k dispozícii všetkým relevantným oddeleniam inštitúcie a v jednom prípade aj pre pracovníka/čku, ktorý/á má prípad na starosti, aj relevantným oddeleniam.

Všetkých 7 zúčastnených inštitúcií uviedlo, že si v rámci inštitúcie systematicky vymieňajú informácie o ženách vystavených hrozbe zvlášť závažného násilia.

Písomné smernice/predpisy o spolupráci v prípadoch s vysokým odhadom nebezpečenstva sa väčšinou týkajú spolupráce s políciou, súdmi a prokuratúrou a úradmi na ochranu detí.

Odpovede na poslednú otázku sú prekvapivé: všetkých 7 inštitúcií povedalo, že analýza vražd alebo pokusov o vraždu je súčasťou ich multi-inštitucionálnej spolupráce. Na otázku o počtoch takýchto prípadov odpovedali veľmi konkrétne (s jednou výnimkou):

Tabuľka 3: Koľko prípadov vražd alebo pokusov o vraždu ste analyzovali v r. 2009?

Polícia	regionálna úroveň	–
Podporné služby pre ženy	regionálna úroveň	údaje nie sú k dispozícii
	regionálna úroveň	10
Intervenčné centrá	regionálna úroveň	–
	regionálna úroveň	17
	regionálna úroveň	11
	regionálna úroveň	92
	zastrešujúca organizácia (národná úroveň)	336
Ochrana detí	regionálna úroveň	10

Pri porovnaní čísel v tabuľke 1 a tabuľke 3 je zarážajúce, že sa v prípade troch inštitúcií zhodujú. Preto je v tomto prípade otázna validita poskytnutých údajov.

Zhrnutie:

Všetky oslovené inštitúcie uviedli, že vykonávajú identifikáciu žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násilia. Z pohľadu veľmi variabilných počtov prípadov sa však dá usúdiť, že neexistuje jednotná definícia žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násilia v intímnych vzťahoch a že klasifikáciu do tejto kategórie posudzujú inštitúcie sama.

Navyše oslovené inštitúcie a organizácie síce používajú nástroje na odhad nebezpečenstva, ale ani tu neexistuje jasná dohoda a koordinovaný spôsob odhadu nebezpečenstva.

Pri pohľade na štandardy na ochranu a bezpečie žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násilia je situácia podobná: sú založené na špecifickom zákone, ale chýbajú smernice na implementáciu tohto zákona jednotlivými inštitúciami.

Dá sa identifikovať jeden nedostatok v oblasti bezpečia a to, že v prípadoch vysokého odhadu nebezpečenstva neexistuje spolupráca medzi políciou a inými štátnymi inštitúciami a MVO a preto chýba aj dôležité prepojenie medzi výmenou údajov a odhadom nebezpečenstva. Spolupráca medzi MVO prebieha na značne neformálnej a nízkej úrovni.

VÝSLEDKY MAPOVANIA – ČESKÁ REPUBLIKA

Všeobecné informácie

V Českej republike žije 10,2 mil. obyvateľov a obyvateľiek, z ktorých 50,9% tvoria ženy. Hlavným mestom s 1,25 mil. obyvateľov a obyvateľiek je Praha.

V oblasti problematiky NPNŽ v intímnych vzťahoch je v Českej republike vo všeobecnosti stále nedostatok reprezentatívnych výskumov. Podľa štúdie Akadémie vied Českej republiky z roku 2003 zažilo v priebehu svojho života nejakú formu násillia od svojho partnera 38% žien.

Čo sa týka právnych predpisov, upravuje problematiku NPNŽ v intímnych vzťahoch napr. §199 Trestného zákona, ktorý hovorí o týraní osoby žijúcej v spoločnom obydli a od roku 2007 tiež Zákon č.135/2006 Z.z. o ochrane pred domácim násillím. Tento zákon poskytuje polícii ČR právomoc vykázat páchatela domáceho násillia z domu na dobu 10 dní a tiež umožňuje vydanie zákazu priblíženia sa k ohrozenej osobe alebo zákaz vstupu do domu. Súd môže v rámci občiansko-právneho konania toto rozhodnutie predĺžiť až na dobu 1 roku. V súlade s týmto zákonom boli vo všetkých krajoch zriadené intervenčné centrá, ktorých činnosť by mala byť založená na multi-inštitucionálnej spolupráci. Podľa §60 a zákona 108/2006 Z.z. o sociálnych službách spadajú tieto intervenčné centrá pod služby sociálnej prevencie.

Okrem intervenčných centier poskytujú služby ženám aj špecializované MVO a azylové domy. Neziskové organizácie, ktoré sa zaoberajú touto problematikou väčšinou sídlia iba vo veľkých mestách a iba niektoré z nich vnímajú problematiku násillia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch z rodovej perspektívy. „Rodovo neutrálny“ prístup presadzuje štát a organizácia Bíly kruh bezpečí. Čo sa týka azylových domov, vo všeobecnosti je ich počet dostatočný, avšak špecializovaných bezpečných ženských domov pre ženy, ktoré zažili násillie v intímnych vzťahoch a ich deti, s utajenou adresou je nedostatok.

Rozhovory

Rozhovory boli realizované s 10 zástupkyňami 7 organizácií/inštitúcií. Všetky respondentky boli ženy pracujúce na regionálnej úrovni v rôznych krajoch Českej republiky.

Identifikácia žien vystavených hrozbe závažného násillia

Až na jednu výnimku (fakultná nemocnica) všetky organizácie a inštitúcie uviedli, že vykonávajú identifikáciu žien vystavených hrozbe závažného násillia. Spôsob identifikácie sa medzi jednotlivými organizáciami líši. Väčšina respondentiek (9 z 10) odpovedala, že to, či je žena ohrozená zvlášť závažným násillím, sa zisťuje v osobnom kontakte. Pre 70% respondentiek sú dôležitým zdrojom informácií pre posúdenie ohrozenia písomné správy, 50% uvádza ako dôležité zdroje informácií tiež dôkazy z miesta činu. 40% respondentiek zohľadňuje aj stupeň závažnosti spôsobených zranení. V dvoch inštitúciách vykonávajú posudok profilu páchatela.

Nezisková organizácia poskytujúca služby migrantkám, v tomto ohľade naráža na mnoho prekážok:

„Všetko je založené na dôvere medzi mnou a klientkou. Niekedy, keď si všimneme modriny a pod. sa klientok pýtame, či je všetko v poriadku, či sa u nich doma niečo nedeje. Pre tieto ženy je veľmi ťažké sa zverit', chce to čas. Niekedy sa obávajú toho, že budú vyhostené z krajiny, inokedy nevedia, čo by mali robiť. Niektoré z nich ani nevedia, čo je domáce násillie, myslia si, že je to normálne, niektoré nevedia, že existujú azylové domy, pretože v ich krajine žiadne nie sú. My im môžeme vysvetliť všetky možnosti, ktoré majú, ale nemôžeme za ne v ničom rozhodovať, môžeme im iba poradiť.“

Odpovede na otázku, či sa na identifikáciu žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia používa niektorý zo špeciálnych nástrojov, môžeme rozdeliť na dve polovice: 5 respondentiek odpovedalo kladne, ďalších 5 uviedlo, že žiaden nástroj nepoužívajú. Jedna inštitúcia jasne pomenovala dôvod, prečo pri odhade nebezpečenstva nepoužíva žiadnu špecializovanú metódu:

„Násillie páchané na ženách v intímnych vzťahoch nie je hlavná problematika, ktorou sa naša inštitúcia zaoberá, preto taký nástroj nepoužívame. Pokiaľ máme podozrenie na NPNŽ, preberiem situáciu so ženou a poskytneme jej kontakty na iné organizácie, ktoré sa touto problematikou zaoberajú.“

Ďalšie tri respondentky odpovedali, že takýto nástroj vo svojej praxi nepotrebujú. Jedna z nich to bližšie vysvetlila takto:

„Sme školené a školení na to, aby sme rozpoznali NPNŽ v intímnych vzťahoch a preto nepotrebujeme žiadne dotazníky, viac sa spoliehame na skúsenosti našich zamestnaných a zamestnancov.“

Z 5 organizácií, ktoré na identifikáciu žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia používajú nejaký nástroj, 3 používajú metódu SARA a 2 inštitúcie svoju vlastnú metódu. Až na jednu výnimku (intervenčné centrum) sa odhad nebezpečenstva robí spoločne so ženou.

Jednou z vlastných metód je „dotazník na vyhodnotenie rizika a profilu páchatela“, druhým je „dotazník založený na metódach DA a SARA; otázky nie sú číslované a zahŕňajú viac ako 15 kritérií“. Vo všetkých inštitúciách odhad nebezpečenstva robí odborníčka alebo odborník z danej inštitúcie.

Zaujímavé je porovnať odpovede na otázky „Koľko prípadov žien vystavených hrozbe extrémneho násillia ste identifikovali v r. 2009?“ a „V koľkých prípadoch ste v r. 2009 použili nejaký nástroj na odhad nebezpečenstva (NON)?“

Tabuľka 1: Porovnanie otázok „Koľko prípadov žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia ste identifikovali v r. 2009?“ (stĺpec 3) a „V koľkých prípadoch ste v r. 2009 použili nejaký nástroj na odhad nebezpečenstva (NON)?“ (stĺpec 4)

Polícia	na regionálnej úrovni	28	28
Organizácie poskytujúce podporné služby ženám	na regionálnej úrovni	75	206
	na regionálnej úrovni	–	–
Intervenčné centrum	na regionálnej úrovni	60	20
	na regionálnej úrovni	–	150
Organizácie poskytujúce služby migrantkám	na regionálnej úrovni	3	–
Sociálne služby	na regionálnej úrovni	–	291
	na regionálnej úrovni	–	–
Zdravotníctvo	na regionálnej úrovni	–	–

Orgány sociálno - právnej ochrany detí	na regionálnej úrovni	-	-
--	-----------------------	---	---

Jedno z intervenčných centier vysvetľuje, prečo je ním uvádzaný počet identifikovaných prípadov žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia vyšší ako počet prípadov, v ktorých použili NON:

„Sme vyškolené a vyškolení na používanie metodiky SARA DN, ale nepoužívame ju vo všetkých prípadoch NPNŽ v intímnych vzťahoch, iba vtedy, keď máme podozrenie na nebezpečenstvo zvlášť závažného násillia. Niekedy túto metódu používame aj vtedy, keď žena uvádza, že sa už obrátila na políciu, ale tá nevyhodnotila násillie ako závažné.“

Prázdne miesta v tabuľke naznačujú, že väčšina inštitúcií si nevedie samostatnú štatistiku o ženách vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia.

Ak sa pozrieme na hodnotenia používania NON, všetky oslovené inštitúcie uvádzajú pozitívnu skúsenosť. Zazneli však aj kritické hlasy, ako napr.:

„Metóda (SARA) ide len po povrchu, nedostane sa hlbšie. Je dobrá v prípadoch, v ktorých dochádza k násilliu pod vplyvom alkoholu alebo drog, ale nie v prípade psychického násillia, pre tieto prípady by sme potrebovali iný nástroj. SARA DN pozostáva z 15 otázok, niektoré z nich sa pýtajú aj na predošlú psychiatrickú liečbu páchatel'a. Ľudia s psychickou poruchou však často k psychiatrovi alebo psychiatricke vôbec nejdú. Navyše žena nie je schopná správne posúdiť svoju situáciu a povedať, či je v ohrození alebo nie. Máme negatívne skúsenosti s tým, že polícia používa túto metódu veľmi striktné, iba odpovie na odpoveď „áno“ alebo „nie“, ale nevidí to nebezpečenstvo.“

Bezpečnostné plány

Štandardmi na ochranu a bezpečie žien vystavených hrozbe závažného násillia sa riadi 8 z 10 oslovených inštitúcií, pričom 5 z nich má tieto štandardy v písomnej podobe. Zástupkyňa polície uviedla, že polícia sa riadi bežnými štandardmi ochrany a bezpečnosti pre všetky typy obetí (nielen NPNŽ v intímnych vzťahoch). Ostatné uviedli, že tieto štandardy sú súčasťou písomných štandardov ich inštitúcie, ale väčšinou špecificky nerozlišujú medzi ženami vystavenými hrozbe násillia a ženami vystavenými hrozbe závažného násillia. Zástupkyne sociálnych služieb, zdravotníctva a úradu pre sociálno-právnu ochranu detí uviedli, že nemajú písomné odporúčania a pokyny týkajúce sa žien vystavených hrozbe závažného násillia.

Na otázku, aké opatrenia na zaistenie ochrany a bezpečia žien inštitúcie používajú, menovalo 7 respondentiek vypracovanie bezpečnostného plánu, 5 uviedlo interdisciplinárny prístup a 3 uviedli iné spôsoby (bolo možné označiť viac odpovedí). Zástupkyňa sociálnych služieb vysvetľuje, prečo používajú interdisciplinárny prístup: „Spolupracujeme s políciou, je to záruka toho, že si žena nevymýšľa.“

50% respondentiek uviedlo, že ich inštitúcia neposkytuje svojim zamestnankyniam a zamestnancom pravidelné školenia v oblasti práce so ženami vystavenými hrozbe extrémneho násillia. Jedna z respondentiek dodáva:

„Nemáme žiadne školenie v oblasti prípadov žien vystavených nebezpečenstvu zvlášť závažného násillia. Snažíme sa zabezpečiť, aby sa všetci zamestnanci a zamestnankyne zúčastňovali rôznych školení, seminárov a konferencií týkajúcich sa NPNŽ v intímnych

vzťahoch. Snažíme sa zabezpečiť, aby sa všetci zamestnanci a zamestnankyne zúčastnili aspoň jedného školenia a predali informácie ostatným.“

9 z 10 respondentiek odpovedalo na otázku, či školenie dostávajú aj noví zamestnanci a zamestnankyne, kladne. Vzhľadom na nešpecifickosť tejto otázky sa z odpovedí dá usudzovať, že bola chápaná všeobecne, nie ako špecificky zameraná na vzdelávanie v prípadoch žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia. Z tohto dôvodu zrejme nie sú odpovede veľmi validné napr.:

„Noví zamestnanci a zamestnankyne sú vždy zaškolení/é. Zúčastňujú sa akreditovaných kurzov, tiež základného výcviku v krízovej a telefonickej krízovej intervencii, účasť na týchto školeniach a výcvikoch je povinná. Organizujem pre nich aj ďalšie školenia, objednáваме odborné časopisy a nakupujeme odbornú literatúru.“

2 z 10 inštitúcií vykonáva zber a analýzu prípadov vrážd, pokusov o vraždu a prípadov zvlášť závažného násillia. Jedna to robí pravidelne raz za rok, druhá skôr náhodne, kedykoľvek sa taký prípad vyskytne. Zástupkyňa polície na túto otázku odpovedala, že tieto prípady sa v rámci polície analyzujú, ale na vyššej organizačnej úrovni.

Spolupráca s inými inštitúciami

Informácie o prípadoch žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia zdieľa s inými inštitúciami 8 z 10 oslovených inštitúcií/organizácií. Jedna inštitúcia na túto otázku neodpovedala a organizácia poskytujúce služby migrantkám uviedla, že informácie nezdieľa z dôvodu ochrany osobných údajov.

Najviac inštitúcií spolupracuje s políciou a súdmi. Zástupkyňa polície menovala ako hlavných partnerov na spoluprácu súdy a prokuratúry, intervenčné centrá a orgány sociálno-právnej ochrany detí.

Základom spolupráce je pre 6 z 10 respondentiek neformálna dohoda o výmene informácií. Polícia doplnila, že vychádza zo zákona o polícii ČR a v ňom obsiahnutom protokole o zdieľaní informácií. Pokiaľ však nedôjde k vykázaniu páchatel'a, spolupracuje skôr na neformálnej báze, napr. s orgánmi sociálno-právnej ochrany detí.“

Zdá sa, že písomné dohody o multi-inštitucionálnej spolupráci a integrovanom prístupe, upravujúce spoluprácu intervenčných centier a ďalších organizácií, sú v procese prípravy: „...čo sa týka polície a orgánov sociálno-právnej ochrany detí, je spolupráca daná zákonom. Pokiaľ ide o multi-inštitucionálnu spoluprácu, stretávame sa raz za mesiac, momentálne skôr na základe neformálnej dohody, ale pripravujeme závažnejší a viac formálny protokol.“

Jedno z centier, poskytujúcich podporné služby ženám, už používa protokol rozvinutej multi-inštitucionálnej spolupráce a integrovaného prístupu:

„V rámci multi-inštitucionálnej spolupráce sa stretávame s orgánmi sociálno-právnej ochrany detí. V konkrétnych prípadoch sa vyplní dotazník, ktorý koordinátor/ka rozpošle všetkým stranám a na základe toho môžeme vypracovať spoločný postup pri riešení prípadu.“

Väčšina inštitúcií zdieľa informácie prostredníctvom stretnutí k prípadom (7 z 9) a písomných správ (5 z 9). Štyri inštitúcie zdieľajú informácie aj telefonicky. Odpoveď „iné“ zahŕňala pravidelné stretnutia organizácií, ktoré sa touto problematikou zaoberajú.

Iba 3 inštitúcie nepotrebujú k spolupráci na jednotlivých prípadoch súhlas ženy.

„V prípade vykázania páchatel'a dochádza k spolupráci medzi rôznymi subjektmi (najmä políciou ČR, súdmi a orgánmi sociálno-právnej ochrany detí) upravenej zákonom o ochrane pred domácim násilím. Súhlas ženy žiadame hlavne v prípadoch menej závažného násillia. Pokiaľ riešime naliehavú situáciu, keď sa žena nachádza v bezprostrednom ohrození, stačí nám jej slovný súhlas. V prípadoch, keď dochádza aj k násilliu na deťoch, súhlas k intervencii nepotrebujeme, naši pracovníci a pracovníčky sú povinní/é zasiahnuť.“

Všetky ostatné inštitúcie potrebujú súhlas ženy buď v písomnej forme alebo, v prípade aktuálneho ohrozenia, v ústnej forme a dodatočne aj písomne.

Dokumentácia týkajúca sa ženy je prístupná všetkým relevantným oddeleniam inštitúcie v 7 z 9 prípadov. V jednej inštitúcii má k týmto informáciám prístup iba pracovník alebo pracovníčka, ktorí sú v priamom kontakte so ženou a v jednej z inštitúcií majú prístup k dokumentácii aj kľúčový pracovník/čka, aj všetky relevantné oddelenia inštitúcie.

Sedem inštitúcií zdieľa informácie o ženách vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia na internej úrovni **systematicky**. Avšak len 2 inštitúcie poskytli informácie o počte takto riešených prípadov (konkrétne ide o 3 prípady a 291 prípadov).

Dve respondentky uviedli, že v ich inštitúcii existujú písomné pravidlá pre spoluprácu v zvlášť závažných prípadoch násillia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch: polícia sa riadi jej internými predpismi a intervenčné centrum uviedlo: „Máme všeobecné písomné odporúčania pre kontakt s akoukoľvek osobou ohrozenou násillím a to v prípade vykázania páchatel'a, ako aj v prípadoch menej závažného násillia. Tieto pravidlá sú záväzné pre závažné, aj menej závažné prípady.“

Na otázku, či je analýza prípadov vrážd a pokusov o vraždu súčasťou multi-inštitucionálnej spolupráce, odpovedala kladne jedna inštitúcia a k tomu dodala: „Analýza začala prebiehať v r. 2010, do r. 2009 sme sa žiadnym takýmto prípadom nezaoberali.“

Zhrnutie

Takmer všetky oslovené inštitúcie uviedli, že vykonávajú identifikáciu žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia v kontexte rodovo podmieneného násillia. Je však treba poznamenať, že nejde o systematický proces. Iba polovica respondentiek uviedla, že ich inštitúcia/organizácia používa nejaký nástroj na odhad nebezpečenstva (a tieto sa navyše používajú na rôzne účely¹²), druhá polovica sa pri odhade nebezpečenstva opiera o pracovnú skúsenosť a osobné hodnotenie pracovníčky alebo pracovníka, ktorí sú v kontakte so ženou.

80% respondentiek potvrdilo, že ich inštitúcia/organizácia má vypracované štandardy ochrany a bezpečia žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia. Avšak iba polovica z nich ich má v písomnej podobe a v podstate nerozlišujú medzi ženami zažívajúcimi násillie v intímnych vzťahoch a ženami vystavenými hrozbe zvlášť závažného násillia v intímnych vzťahoch.

80% respondentiek ďalej uviedlo, že si o prípadoch žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia vymieňajú informácie s inými inštitúciami/organizáciami. To sa však deje prevažne na základe neformálnych dohôd.

12

Poznámka anketárky: „Bola som prekvapená, že intervenčné centra hodnotili metodiku SARA odlišne. Riadiťka jedného z nich bola viac kritická, hovorila o tom, že si myslí, že to nie je ideálny nástroj na odhad nebezpečenstva a tiež o tom, že polícia podľa nej nepoužíva metodiku SARA vždy úplne primeraným spôsobom. Na druhej strane ma prekvapilo, že sa rozhodli metodiku SARA používať na to, aby políciu upozornili, že prehliadla mieru nebezpečenstva v konkrétnom prípade.“

Preskúmanie a analýza prípadov vražd a pokusov o vraždu nie je súčasťou multi-inštitucionálnej spolupráce.

Výsledky mapovania - NEMECKO

Všeobecné informácie:

Nemecko sa rozprestiera na území 357 021 km². Podľa výsledkov sčítania ľudu z januára 2010, má 1,8 milióna obyvateľov a obyvateľiek a je najhustejšie obývanou krajinou, ktorá sa celá nachádza na území Európy, má najvyššiu populáciu medzi členskými štátmi Európskej únie a je tretím štátom na svete podľa počtu medzinárodných migrantov. 91,5% obyvateľov je nemeckej národnosti a 8,5% predstavujú príslušníci ostatných národnostných a etnických skupín.

Nemecko je parlamentná spolková republika pozostávajúca zo šestnástich spolkových krajín (Bundesländer). Hlavné, a súčasne najväčšie, mesto Berlín má 3,4 milióna obyvateľov.

Dolné Sasko (Niedersachsen) leží v severozápadnom Nemecku, je druhou najväčšou spolkovou krajinou podľa rozlohy a štvrtou podľa počtu obyvateľov. Má rozlohu 47 624,22 km². Jeho hlavným mestom je Hannover s približne 520 000 obyvateľmi. Väčšie mestá a ekonomické centrá sa nachádzajú hlavne v strednej a južnej časti štátu. V roku 2008 malo Dolné Sasko 7 947 244 obyvateľov, 3 901 052 mužov a 4 046 192 žien.

Mesto **Osnabrück**, kde sa nachádza partnerská organizácia Frauenberatungsstelle (Poradenské centrum pre ženy) Osnabrück, je s počtom 160 000 obyvateľov a obyvateľiek tretím najväčším mestom v Dolnom Sasku. Okruh pôsobnosti Frauenberatungsstelle zahŕňa aj okres Osnabrück s

ďalšími 35 000 obyvateľmi.

Spolková krajina **Severné Porýnie-Vestfálsko (Nordrhein-Westfalen, NRW)** sa nachádza v západnej časti Nemecka a má 17 872 763 obyvateľov a obyvateľiek (k 31. decembru 2009), 8 719 694 z nich sú muži a 9 153 069 ženy. NRW má vysokú hustotu obyvateľstva (524 obyvateľov na km²). Hospodárskym centrom je oblasť Porýnie-Porúrie s asi 10 miliónmi obyvateľov.

Sasko (Sachsen) je spolková krajina vo východnom Nemecku. Má 4 155 039 obyvateľov a obyvateľiek, z toho 2 033 122 mužov a 2 121 917 žien. Hlavným mestom sú Dráždany s 253 599 mužmi a 264 420 ženami. Lipsko je najväčšie mesto v krajine, s 516 378 obyvateľov, z nich 250 179 sú muži a 266 199 ženy.

Infraštruktúra služieb na podporu žien v prípadoch násilia páchaného na ženách

Bezpečné ženské domy

V Nemecku je 346 bezpečných ženských domov a 18 bytov pre ženy. V Dolnom Sasku sa nachádza 42 bezpečných ženských domov a v NRW sa ich nachádza 63.

Poradenské centrá a linky pomoci

Pracuje tu aj množstvo poradenských centier, SOS liniek a centier so špeciálnym poradenstvom pre ženy, ktoré v detstve zažili sexuálne násilie.

150 týchto poradní je spojených do Národnej asociácie poradenských programov pre ženy a krízových programov pre obeť znásilnenia - Ženy proti násiliu. Väčšina z nich sú mimovládne organizácie.

Tieto organizácie poskytujú väčšinu poradenských a podporných služieb v Nemecku v prípadoch psychického, fyzického a sexuálneho násilia. V priebehu rokov získali vysokú úroveň odbornosti v oblasti poradenstva a v školeniach, ktoré poskytujú iným inštitúciám a odborníkom a odborníčkam.

Navyše, prostredníctvom verejno-informačnej a politickej činnosti v uplynulých rokoch, zohrávajú tieto organizácie rozhodujúcu úlohu v oblasti vzdelávania, poskytovania informácií a v prevencii násilia, rovnako ako pri novelizácii legislatívy. Všetky tieto opatrenia prispeli k celkovému zlepšeniu situácie žien zažívajúcich násilie. Hlavnou prioritou Asociácie je ďalšie zlepšenie situácie týchto žien v Nemecku a to väčšou efektivitou práce, zvýšením kvality vo vnútri organizácií a prostredníctvom školení, prácou s verejnosťou (public relation), sieťovaním a politickou činnosťou mimo organizácií.

Intervenčné centrá

V Nemecku existuje asi 80 Intervenčných centier pre obeť domáceho násilia. Z nich 29 sa nachádza v Dolnom Sasku.

Rozhovory

Respondentmi a respondentkami bolo 15 osôb z rôznych kľúčových inštitúcií na rôznych úrovniach: 3 zástupcovia a zástupkyne na štátnej úrovni (ministerstvá jednotlivých spolkových krajín) a 2 zástupcovia a zástupkyne národných sietí. Regionálne a/alebo miestne organizácie boli zastúpené 10 respondentmi a respondentkami, do rozhovorov bolo zapojených 12 žien a 3 muži.

Ministerstvo vnútra Severného Porýnia-Vestfálska (NRW) sa rozhovorov nezúčastnilo, pretože "prípady zvlášť závažného násilia sú citlivá záležitosť, a my nemáme dovolené o nich hovoriť. To sa týka všetkých takýchto prípadov, vrátane prípadov NPNŽ v intímnych vzťahoch!" Vzhľadom k tejto smernici sa nenašiel žiadny predstaviteľ alebo predstaviteľka polície, ktorý/á by chceli poskytnúť rozhovor. V rozpore s týmto, predstaviteľ súdu (na regionálnej úrovni) povedal, že od februára 2010 existujú nové právne úpravy, ktoré podrobne popisujú spoluprácu medzi políciou a súdmi, týkajúcu sa

mimoriadne nebezpečných páchatel'ov v oblasti sexuálneho a fyzického násilia. Tento právny predpis je verejne známy a bol publikovaný.

Identifikácia žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násilia

Z 15 respondentov a respondentiek, 9 identifikuje ženy a ich deti vystavené hrozbe zvlášť závažného násilia páchaného intímnyim partnerom ako bežnú súčasť svojej práce.

Tí a tie, ktorí/é to ako bežnú súčasť svojej práce neuvádzajú, sú z ministerstiev (bez priameho kontaktu so ženami) a pracovníci a pracovníčky zdravotníctva. Jedna respondentka sa rozhodla neuviesť nič a pridala nasledujúcu poznámku: „Úrady na ochranu detí dostávajú správu o prípadoch NPNŽ v intímnych vzťahoch, ak sa týka aj detí. Na základe dôkazov z písomnej správy nasleduje posúdenie situácie rodiny. Ak sa jedná o mimoriadne závažný prípad, deti dostanú ochranu tým, že sú vyňaté z rodiny. Všetci respondenti a respondentky, ktorí/é pracujú priamo so ženami, identifikujú prípady zvlášť závažného násilia, ako je popísané v nasledujúcej tabuľke:

Tabuľka 1: Identifikuje vaša inštitúcia ženy vystavené hrozbe zvlášť závažného násilia? (stĺpec 3) Ak áno, ako to robíte? (stĺpec 4) Počet prípadov v roku 2009 (stĺpec 5)

1	2	3	4	5
Spravodlivosť	ministerstvo	nie	–	–
		áno	1= dôkazy zistené z písomného oznámenia ženy	–
	regionálna úroveň	áno	1= dôkazy zistené z písomného oznámenia ženy	30
Organizácie poskytujúce pomoc a podporu ženám zažívajúcim násilie	ministerstvo	nie	–	–
	zastrešujúca organizácia	áno	3= osobný kontakt so ženou 4= stupeň závažnosti zranení 5=iné (stupeň traumatizácie)	–
	regionálna úroveň	áno	3= osobný kontakt so ženou	10
Intervenčné centrá	regionálna úroveň	áno	3= osobný kontakt so ženou	25
	regionálna úroveň	áno	3= osobný kontakt so ženou	20
Služby pre imigrantky	regionálna úroveň	áno	3= osobný kontakt so ženou 4= stupeň závažnosti zranení 5= iné (telefonický kontakt so ženou)	30
Sociálne služby	regionálna úroveň	áno	1= dôkazy zistené z písomného oznámenia ženy 3= osobný kontakt so ženou	3
Zdravotné služby	zastrešujúca organizácia	nie	–	–
	regionálna úroveň	nie	–	–
Právna ochrana detí	ministerstvo	nie	–	–
	regionálna úroveň	–	–	–

	regionálna úroveň	áno	1= dôkazy zistené z písomného oznámenia ženy 3= osobný kontakt so ženou	15
--	--------------------------	------------	---	-----------

Z týchto respondentov a respondentiek 4 potvrdili, že nikdy nepoužívali žiadny nástroj na odhad nebezpečenstva (ďalej len NON). Zo zvyšných 11 respondentov a respondentiek 5 povedalo, že nepozná žiadny NON, 21 povedalo, že nikdy žiadny nepotrebovali a 4 mali ešte iné dôvody, prečo NON nikdy nepoužívali, najmä to, že ich hlavnou úlohou je koordinovať, riadiť a pod. a preto nemajú priamy kontakt so ženami a ich deťmi vystavenými hrozbe zvlášť závažného násillia.

Zo 4, ktorí/é NON používajú, si 3 vytvorili svoj vlastný NON a 1 používa DA Campbell. Vo všetkých prípadoch je pri odhadovaní nebezpečenstva prítomná aj žena, ktorej sa to týka. Jedna organizácia si vytvorila vlastný NON podľa štandardov analýzy nebezpečenstva spolkovéj konferencie proti núteným manželstvám. Vo všetkých prípadoch odborníci a odborníčky v inštitúciách spĺňali požiadavky na odhadovanie nebezpečenstva. Jeden respondent uviedol, že odhad sa robí na skupinovej porade. Iná respondentka vysvetlila, že nie jeden, ale viac ľudí je účastných na procese odhadovania nebezpečenstva v závislosti od stupňa nebezpečenstva: „V každom prípade nebezpečenstvo posudzujú dvaja ľudia, ak sa nebezpečenstvo blíži k strednému stupňu, potom je prípad prednesený supervízorovi/ke a čím vyššie je nebezpečenstvo, tým vyššia úroveň oddelenia sa do odhadu zapojí.“

S výnimkou jedného oddelenia právnej ochrany detí, žiadny respondent alebo respondentka nepotvrdili systematické používania NON. Na otázku, v akých prípadoch sa rozhodnú NON použiť, 2 respondentky vysvetlili: „Záleží to na prípade a tiež na tom, aký stupeň potrebnej diskretnosti zvolí pracovník/čka, ktorí s prípadom pracujú, či použije NON. Ja používam DA v prípade zvlášť závažného (surového) násillia alebo ak cítim potrebu použiť NON podľa svojho uváženia alebo odhadu ženy.“

Spomínaní 4 respondenti používajúci NON, ho považujú za užitočný, hlavne preto, že „akoby objektivizoval osobný dojem, ktorý môže aj nemusí byť realistický.“ Ďalším dôvodom je, že žena si lepšie uvedomí nebezpečenstvo: „Oveľa ľahšie sa mi potom hovorí žene, na čo by si mala dať pozor, čoho by sa mala obávať.“

Bezpečnostné plány

V tejto oblasti sú odpovede dosť nevýrazné až smutné. Iba jedna tretina (5 z 15) respondentov a respondentiek potvrdila, že majú štandardy na ochranu a podporu žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia. Jedna regionálna inštitúcia právnej ochrany detí poukázala na to, že „štandardy sa týkajú bezpečia a ochrany detí. Na otázku ochrany žien znela odpoveď NIE.“ Zostávajúci 3 respondenti potvrdili, že tvorba bezpečnostného plánu je základným štandardom na ochranu žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia a jedna respondentka uviedla ako bezpečnostné opatrenie aj multidisciplinárne stretnutie: Jeden respondent z regionálneho súdu sa odvolal na oficiálnu smernicu Ministerstva spravodlivosti a Ministerstva vnútra vypracovanú pre ich špeciálnu jednotku, ktorá sa (od februára 2010) stará o bezpečie a ochranu obetí sexuálneho násillia páchaného intímny partnerom. Ten istý respondent tiež poukázal na to, že nemajú špeciálny výcvik, ale o prípadoch a oficiálnych postupoch pravidelne hovoria na stretnutiach. Jedna respondentka z oblasti právnej ochrany detí povedala, že sú obmedzovaní zákonmi a oficiálnymi smernicami (ktoré považujú aj svedectvo dieťaťa v prípade NPNŽ v intímnych vzťahoch za ohrozenie kvality života dieťaťa) a respondentka z oblasti služieb pre migrantky uviedla: „Máme písomné smernice, ale slúžia len pre našu vlastnú prácu, a nie pre verejnosť. Dôvodom je ochrana ženy, tak aby sme zabránili prezradeniu bezpečnostného plánu príbuzným ženy.“

Len 3 respondentky (z 15) potvrdili, že poskytujú svojim súčasným ako aj novým zamestnancom a zamestnankyniam vo svojich inštitúciách pravidelné školenia o ženách vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia. Tieto respondentky sú z organizácií poskytujúcich pomoc a podporu ženám zažívajúcim násillie a z regionálnej právnej ochrany detí. Iba služby pre migrantky na tímových

stretnutiach pravidelne hodnotia a analyzujú vraždy, pokusy o vraždy a prípady zvlášť závažného násilia. Robia tak vždy, keď takýto prípad nastane.

Prístup zdravotníctva sa odráža v nasledujúcej odpovedi, ktorá vysvetľuje prečo nie sú do bezpečnostných opatrení zahrnuté aj ženy vystavené hrozbe zvlášť závažného násilia páchaného intímny partnerom: „ak bola na miesto NPNŽ v intímnych vzťahoch privolaná ambulancia a pacientka bola odvezená do nemocnice so závažným zranením, návštevy sa nepovoľujú a žiadna informácia sa von nedostane. To je jediné bezpečnostné opatrenie. Možno personál oddelenia bude informovať služby pre ženy. Ale nie je to povinnosťou.“ A hlas z lekárskeho tímu: „Za 10 rokov práce som sa nikdy nestrelal s prípadom NPNŽ v intímnych vzťahoch!!! Mnohé ženy mali vážne zranenia, ale vždy hovorili, že mali nehodu“.¹³

Spolupráca s inými inštitúciami

V tejto časti rozhovorov máme rovnaké rozdelenie odpovedí ako v častiach 1 a 2. Ministerstvá odpovedali jednomyselne, že sa nebudú deliť o informácie o prípadoch zvlášť závažného násilia s ostatnými a prakticky sa s tým v rozhovore ďalej nezaoberali. Dolné Sasko pripravuje k danej problematike pracovnú skupinu na medzirezortnej úrovni.

Zo zvyšných 12 respondentov a respondentiek si 9 informácie vymieňa a 3 nie, pričom v tejto druhej skupine sa nachádza jedna predstaviteľka organizácie poskytujúcej pomoc a podporu ženám zažívajúcim násilie, jedna z miestnej sociálnej služby a jedna zo siete zdravotného sektora. Ženy z organizácie poskytujúcej pomoc a podporu ženám zažívajúcim násilie jasne potvrdili, že informácie nezdieľajú, pretože chránia anonymitu žien.

Všetci 9 respondenti a respondentky, ktorí/é informácie zdieľajú, ich zdieľajú s políciou, so súdmi (napr. rodinné súdy), právnou ochranou detí a organizáciami poskytujúcimi pomoc a podporu ženám zažívajúcim násilie. Treba zdôrazniť, že obe respondentky, ktoré pracujú v oblasti právnej ochrany detí, uviedli, že spolupracujú s mimovládnyimi organizáciami (alebo s organizáciami poskytujúcimi pomoc a/alebo podporu ženám zažívajúcim násilie alebo s intervenčnými centrami). Na akej báze prebieha spolupráca týchto 9 respondentov a respondentiek, ukazuje nasledovná tabuľka:

Tabuľka 2: Ak áno, na akej báze prebieha vaša spolupráca s inými inštitúciami? (stĺpec 3) Ako to prebieha? (stĺpec 4)

Súdnictvo	ministerstvo	–	–
	regionálna úroveň	4 (na základe zákonov o rodine)	4 = polícia a ochrana detí dostanú kópiu rozhodnutia
	regionálna úroveň	1 = neformálna dohoda o výmene informácií 2 = dohoda o spolupráci v oblasti výmeny informácií 3 = dohoda o multidisciplinárnom a jednotnom zásahu v závislosti od spolupracujúceho partnera	2 = telefonické konferenčné hovory 3 = zdieľanie písomných správ
Organizácie poskytujúce pomoc a podporu	Ministerstvo	–	–
	Sieť	1 = neformálna dohoda o výmene informácií	4 = iné (spoločné stretnutia k prípadom za účasti ženy, ktorej sa prípad týka)

¹³ Poznámka anketárky: „Aj keď mal podozrenie, nikoho neinformoval, ani nedal žene informačný materiál. Nemal vedomosť o službách pre ženy a ich deti v okolí. Nevie, či som natrafila na mimoriadne nevzdelaného lekára alebo či bol reprezentatívnu vzorkou celej nemocnice.“

ženám	regionálna úroveň	–	–
zažívajúcim Intervenčné centrá	regionálna úroveň	1 = neformálna dohoda o výmene informácií	2 = telefonické konferenčné hovory
	regionálna úroveň	3 = dohoda o multidisciplinárnom a jednotnom zásahu	1 = spoločné stretnutia k prípadom 2 = telefonické konferenčné hovory
Služby pre migrantky	regionálna úroveň	1 = neformálna dohoda o výmene informácií 2 = dohoda o spolupráci v oblasti výmeny informácií 3 = dohoda o multidisciplinárnom a jednotnom zásahu	1 = spoločné stretnutia k prípadom 3 = zdieľanie písomných správ
Sociálne služby	regionálna úroveň	–	–
Zdravotné služby	zastrešujúca organizácia	–	–
	regionálna úroveň	4 (právna požiadavka)	–
Právna ochrana detí	ministerstvo	–	–
	regionálna úroveň	1 = neformálna dohoda o výmene informácií 2 = dohoda o spolupráci v oblasti výmeny informácií	3 = zdieľanie písomných správ
	regionálna úroveň	1 = neformálna dohoda o výmene informácií	1 = spoločné stretnutia k prípadom 2 = telefonické konferenčné hovory

Zdá sa, že niektoré dohovory o výmene informácií a spolupráci fungujú, ale sú len regionálne a nepokračujú do multi-inštitucionálnych postupov, sú bilaterálne (napr. medzi políciou a intervenčným centrom). Ukazuje sa, že tieto dohovory nie sú štátnou stratégiou na prevenciu prípadov zvlášť závažného násillia, ale sú založené len na úsilí jednotlivých inštitúcií.

Z 9 respondentov a respondentiek, ktorí/é spolupracujú s ostatnými, 3 uviedli, že nepotrebujú súhlas ženy na zdieľanie informácií s ostatnými. Zástupca zdravotnej služby povedal, že spolupracujú iba s políciou a to len vtedy, ak je obeť vážne zranená a predpokladajú, že sa stal zločin. V takom prípade sú zo zákona povinní informovať políciu a to aj napriek želaniu obeť. Všetci ostatní účastníci potrebujú súhlas ženy v písomnej alebo aspoň slovnej podobe alebo v oboch podobách (v závislosti od okolností) - slovný súhlas môže v akútnej situácii stačiť, avšak neskôr musí byť doplnený aj písomným súhlasom.

Pri pohľade na dostupnosť údajov o prípadoch zvlášť závažného násillia 9 respondenti a respondentky povedali, že k nim má prístup len osoba, ktorá má prípad na starosti, 2 respondentky uviedli, že okrem tejto osoby má k údajom prístup ešte aj príslušné oddelenie.

Systematické zdieľanie informácií o prípadoch zvlášť závažného násillia v organizácií bolo potvrdené len dvoma mimovládnyimi organizáciami. Takéto prípady posudzujú pravidelne na tímových stretnutiach, jedna uviedla 20 prípadov v roku 2009, druhá nevedela uviesť presné údaje.

Traja účastníci a účastníčky z 12 (resp. 15) majú písomné usmernenia týkajúce sa spolupráce

na prípadoch zvlášť závažného násilia. Respondent z regionálneho súdu opätovne spomenul novú právnu úpravu popisujúcu spoluprácu medzi políciou, súdmi a organizáciami poskytujúcimi pomoc a podporu ženám zažívajúcim násilie. Zástupkyňa služieb migrantkám povedala, že existujú opatrenia, ale nešpecifikovala detaily. Predstavitel' systému zdravotníctva poukázal na "písomný materiál, ktorý lekárom a lekárkam odporúča kam sa obrátiť v prípadoch domceho násilia páchaného na ženách". S výnimkou vyššie spomenutých právnych predpisov, ostatné odpovede nedávajú žiadny návod na prístup k prípadom zvlášť závažného násilia, okrem toho, že každé domáce násilie alebo nútené manželstvo je považované za prípad závažného násilia. Všetci 15 respondenti a respondentky uviedli, že by analýza vraždy alebo pokusu o vraždu nie je súčasťou ich multi-inštitucionálnej práce.

Zhrnutie:

Iba tí a tie, ktorí/é pracujú v priamom kontakte so ženami (na regionálnej úrovni), identifikujú prípady zvlášť závažného násilia. Vedomosti o nástrojoch na odhad nebezpečenstva sa zdajú byť skôr obmedzené. Takmer polovica respondentov a respondentiek, ktorí/é identifikujú prípady zvlášť závažného násilia, nepozná žiadny NON.

V praxi dominujú nástroje, ktoré si vytvorili sami, avšak (až na výnimku – právna ochrana detí) ich nepoužívajú systematicky.

Na základe výsledkov mapovania, zatiaľ ministerstvá nemajú strategický koordinovaný plán na ochranu a podporu žien vystavených hrozbe zvlášť závažného rodovo podmieneného násilia páchaného intímny partnerom. V súčasnosti však už niektoré ministerstvá v Dolnom Sasku pracujú na príprave dohovorov na medzi ministerskej úrovni.

Na operačnej úrovni už existujú niektoré dohovory o spolupráci v oblasti výmeny informácií a ďalšej spolupráci, ale sú zjavne len regionálne a nie sú multi-inštitucionálne (väčšinou bilaterálne).

Žiadny z respondentov a respondentiek nepovažuje analýzy vrážd a pokusov o vraždu za súčasť svojho multi-inštitucionálneho prístupu, avšak zdá sa, že najmä ministerstvá sa o analýzy aspoň zaujímajú.

Výsledky mapovania - Taliansko

Všeobecné informácie

Taliansko má 60 miliónov obyvateľov a obyvateľiek. Podľa sčítania ľudu k 31. decembru 2009 žije v Taliansku približne 31 miliónov žien a 29 miliónov mužov.

Krajina je rozdelená na 20 regiónov a 109 provincií - okresov. Hlavné mesto je Rím, ďalšie väčšie mestá sú Miláno a Turín na severe a Neapol a Palermo na juhu Talianska.

Región Emilia – Romagna

Región Emilia – Romagna sa nachádza medzi severom a stredom Talianska, je jedným z najrozvinutejších regiónov, má dobrú sociálnu úroveň (čo sa týka zdravotníctva, školstva, sociálnych služieb, bývania, zamestnanosti, rovnakých príležitostí pre ženy, atď.)

Má 4 395 606 obyvateľov a obyvateľiek: 2 259 640 žien a 2 135 966 mužov. Hlavné mesto je Bologna. Vo

východnej časti regiónu, asi 70 km od Bologne je mesto Ravenna so 135 000 obyvateľmi a obyvateľkami.

Región Emilia – Romagna (spolu s Lombardiou a Toskánskom) je jedným z talianskych regiónov s najväčším počtom centier proti násiliu (Anti-violence centre, ďalej len AVC). Má 12 nezávislých centier (asi jedno na každú provinciu), plus Mestské centrum pre ženy v meste Forlì. Väčšina z nich bola založená v roku 1990 a 10 nezávislých centier je spojených v sieti "Coordinamento dei Centri anti violenza dell' Emilia-Romagna", ktoré má dobrú spoluprácu so správou regiónu Emilia-Romagna (napríklad spoločný pravidelný prieskum o ženách hľadajúcich pomoc v centrách proti násiliu). Výskum Istat o násilí na ženách prišiel k záveru, že región má najvyššiu mieru fyzického a/alebo sexuálneho násillia v Taliansku: 38,2% oproti 31,9% na národnej úrovni.

V Taliansku je takmer nemožné stanoviť ročné údaje o NPNŽ v intímnych vzťahoch na národnej úrovni (uskutočnil sa iba jeden výskum v roku 2006) a neexistujú ani údaje o ženách a deťoch vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia, pretože neexistuje žiadny národný zber údajov o rodovo podmienenom násilí ani žiadny národný akčný plán (NAP).

V súčasnosti pracuje talianska ministerka pre rovnosť žien, Mara Carfagna, na návrhu talianskeho NAP, avšak tento ešte nebol schválený. Rovnaká situácia je príznačná pre výskum údajov o vraždách a o pokusoch o vraždu v rodine, pretože minister vnútra neposkytuje konkrétne údaje, ktoré by umožnili analyzovať vzťahy medzi obeťou a páchatel'om. Údaje sa dajú získať iba z Eures Institute for Research, ktorý ich zbiera prostredníctvom Ansa Press Agency (Eures-ANSA, L'omicidio volontario v Italia Rapporto Eures-ANSA 2009, Rím 2009:

Posledné dostupné údaje sú za rok 2008). Rovnaký problém existuje aj na regionálnej a provinčnej úrovni. Jediný epidemiologický výskum, ktorý sa zaoberá rodovým násillím na národnej úrovni, bol publikovaný v roku 2007 Národným štatistickým inštitútom Istat:

*Laviolenza ei maltrattamenti controverzne le donne
Dentro e fuori la Famiglia, rok 2006.*

Tu je možné nájsť údaje o znásilneniach, NPNŽ v intímnych vzťahoch, obťažovaní a prenasledovaní, ale nie sú tam hlásenia o vraždách a pokusoch o vraždu. Je dôležité vedieť, že polícii v Taliansku chýba nástroj na obmedzenie slobody páchatel'a za trestný čin iný ako spôsobenie vážneho zranenia a podobné flagrantly zločiny.

Desať centier proti násiliu (AVC) v sieti v Emilia-Romagna poskytuje ženám a deťom celkovo 109 lôžok, čo zodpovedá asi 36 rodinným miestam (3 lôžka na rodinu). Podľa európskych noriem by AVC mali mať v bezpečných ženských domoch v regióne asi 586 rodinných miest, čo znamená, že z požadovaných miest je pokrytých iba 6%. Je teda zrejmé, že ochrana žien v regióne nie je dostatočná.

Od roku 2003 zahŕňa región Emilia-Romagna násillie na ženách aj do svojej sociálnej legislatívy

(regionálny zákon č. 2 / 2003), čím upozorňuje orgány miestnej správy, aby sa starali o tento problém v rámci lokálneho integrovaného systému sociálnych služieb, a to prostredníctvom AVC a bezpečných ženských domov, aj keď podľa zákona na to neexistuje žiadny formálny záväzok. Každý okres má svoje vlastné špecifiká a problematika rodovo podmieneného násillia a zakladanie centier pomoci je často v kompetencii Mestského oddelenia pre rovnaké príležitosti, napr. prostredníctvom dohody medzi AVC a magistrátom.

Niekedy sa stáva, že územné plánovanie sociálne potreby úplne opomenie.

Regionálny zdravotný a sociálny plán 2008-2010 vymenúva ubytovacie zariadenia (medzi nimi aj bezpečné ženské domy) medzi štyrmi hlavnými cieľmi sociálnej starostlivosti, avšak v skutočnosti sú len magistráty zodpovedné (miestne zdravotné agentúry sú len spoluzodpovedné) za ich implementovanie v miestnom pláne sociálnej starostlivosti (Piano di Zona): niektoré sa starajú o služby týkajúce sa násillia a niektoré nie.

Rozhovory

Dotazník PROTECT bol predložený všetkým 10 centráam proti násilliu (AVC) v regionálnej sieti v Emilia-Romagna a 3 rôznym jednotkám polície na úrovni okresu (Questuras) v Ravenne. Tieto policajné jednotky v Taliansku majú 3 sektory: jeden sektor spolupracuje so súdom, ďalší je zodpovedný za tiesňové volania (zásahové jednotky "113") a tretí vyšetruje a rozpracováva zločiny.

Anketárkam sa podarilo hovoriť aj s Clede Maria Garavini, riaditeľkou Zdravotného programu pre ženy, deti a mládež Miestnej zdravotnej agentúry v Bologni. Všetky respondentky boli ženy.

Identifikácia žien a detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia

Všetky AVC potvrdzujú, že identifikácia žien a detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia sa vykonáva takmer vo všetkých strediskách (9 / 10) a že sa spoliehajú na dôkazy, ktoré žena uvedie v písomnej správe a ktoré získajú z osobného kontaktu s ňou. Tri AVC neboli schopní poskytnúť údaje o identifikácii žien a detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia, hlavne preto, že údaje nezhrmaďujú pod takýmto heslom. Tie, ktoré vedeli na otázku odpovedať, používajú vo všeobecnosti nástroj SARA (s výnimkou jedného AVC, ktoré nepoužíva žiadny NON). Údaje ukazujú na obrovský rozdiel medzi jednotlivými AVC (od 5 prípadov až po 150 prípadov v roku 2009) a tiež medzi jednotlivými sektormi polície na úrovni okresu (113 jednotiek: 1 prípad v roku 2009, 6 prípadov v sektore, ktorý pracuje pre súdy a 80 prípadov vo vyšetrovacom sektore). Vo všetkých prípadoch odhad nebezpečenstva vykonávajú odborníci a odborníčky a navyše v 6 agentúrach aj multidisciplinárny tím. Ak sa používa NON (u 9 zo 14 respondentiek), ide vždy o model SARA. Okrem toho jedna organizácia používa aj BIG 26 z DAIP. Tri inštitúcie, ktoré používajú SARA, tento nástroj nepoužívajú systematicky vo všetkých prípadoch násillia páchaného na ženách intímnyim partnerom. Dôvody sú: „Nepoužívame ho, keď žena zažila psychické násillie a nikdy nezažila fyzické násillie.“ „Nástroj sa používa iba vtedy, keď si žena dostatočne nevedomuje nebezpečenstvo v súvislosti s násillim, ktoré zažila.“

Analýza rozhovorov ukazuje rôzne názory na používanie nástroja SARA medzi jednotlivými sektormi polície na úrovni okresu: jedna z 3 respondentiek uviedla, že polícia v Taliansku nie je školená na odhadovanie nebezpečenstva, ďalšie dve zástupkyne spomenuli, že mali veľmi dobrý národný vzdelávací výcvik (1 týždeň) v Ríme, ktorého sa zúčastnili zástupcovia a zástupkyne všetkých okresných policajných staníc v Taliansku. Anketárky predpokladajú, že tento nesúlad je spôsobený nedostatočným opakovaním výcvikov. Tie respondentky, ktoré používajú NON, ich hodnotia veľmi pozitívne: „Je užitočný pri práci so ženami, pretože poskytuje prehľad o celej situácii.“

Jedna inštitúcia tiež vyjadrila znepokojenie:

„Niekdedy sú SARA alebo Big 26 príliš schematické a nenechávajú priestor pre strach a emocionalitu, ktorým žena vyjadruje svoj emočný a sentimentálny vzťah k násilníkovi a ktorý jej bráni chrániť sa, hľadať nástroje na ochranu a rozpoznať fázu násilia, v ktorej sa nachádza.“

Jedna respondentka z polície sa zdala byť dosť nespokojná s nástrojom SARA:

„Aj keď som absolvovala riadny výcvik na používanie SARA v Ríme (trval jeden týždeň), zúčastnili sa ho jeden/dvaja príslušníci alebo príslušníčky z každej okresnej policajnej stanice v Taliansku, zistila som, že používať tento nástroj v mojej kancelárii je dosť ťažké.“

Bezpečnostné plány

Zo 14 zúčastnených organizácií a inštitúcií 13 má štandardy na ochranu a bezpečie žien, ktoré sú vystavené hrozbe zvlášť závažného násilia. Ale iba 5 z týchto 13 ich má v písomnej podobe. Jedna inštitúcia uviedla: „Zamestnanci a zamestnankyne spoločne spísali štandardy a každý má ich kópiu.“

Všetky respondentky používajú bezpečnostné plánovanie a multi-inštitucionálny prístup ako opatrenia na ochranu a zaistenie bezpečia pred násilím páchaným intímny partnerom. Jedna respondentka považovala za ďalšie bezpečnostné opatrenie „24 hodinovú dostupnosť pracovníčok AVC pre nemocničný personál a políciu na telefóne“. Jedna respondentka uviedla, že bezpečnostné opatrenia sa týkajú aj ich vlastných zamestnancov a zamestnankýň:

„Pracovníčky na telefonickej linke vždy pracujú v tímoch po dvoch, keď pracujú so ženami, ktoré sa nachádzajú v nebezpečných situáciách.“

Jedna inštitúcia vyjadrila veľmi vážny problém:

„V bezpečnostnom plánovaní existujú nedostatky: v bezpečných ženských domoch nie je k dispozícii dostatok miesta pre ženy, ktoré sú ohrozené akútnym nebezpečenstvom.“

Deväť zo 14 inštitúcií pravidelne poskytuje špeciálne školenia pracovníkom a pracovníckam a 7 z týchto 9 ponúka špeciálne školenia aj pre nových pracovníkov a pracovníčky, ktorí a ktoré prichádzajú do ich inštitúcií. Až 40% respondentiek AVC (4 z 10) uviedlo, že nedostáva pravidelné školenie tohto druhu.

S výnimkou 2 AVC všetky ostatné respondentky uviedli, že vykonávajú analýzu vražd a pokusov o vraždu a prípadov zvlášť závažného násilia vo svojich inštitúciách.

„Áno, analyzujeme všetky prípady NPNŽ v intímnych vzťahoch na stanici prvej pomoci v 2 mestských nemocniciach. Počas roka 2009 sme nemali vraždu ani pokus o vraždu.“

V 3 inštitúciách sú do analýzy zapojení odborníci a odborníčky z inštitúcie, iba v 2 inštitúciách to bol supervízor/supervízorka a odborníci a odborníčky, v 2 prípadoch multidisciplinárny tím, v 1 prípade supervízor/ka a multidisciplinárny tím a v 2 inštitúciách všetky 3 zložky (odborník/čka, supervízor/ka, multidisciplinárny tím).

Sedem z 12 inštitúcií vykonáva analýzu v nepravidelných intervaloch - vždy keď taký prípad nastane. Ostatných 5 respondentiek uviedlo, že tento druh analýzy robia aspoň raz do roka.

Spolupráca s inými inštitúciami

Zo 14 respondentiek, 13 zdieľa informácie s ďalšími inštitúciami, jedinou výnimkou je tu vyšetrovací sektor polície. Respondentka uviedla, že by to bolo v rozpore so zákonmi na ochranu údajov. Tri zástupkyne policajných sektorov a 1 z AVC hovorili, že nepotrebujú súhlas ženy, aby mohli zdieľať

tento druh informácií. Zo zvyšných 10 respondentiek 50% odpovedalo, že potrebujú písomný súhlas ženy, ktorej sa to týka. Zostávajúcich 50% je spokojných aspoň s verbálnym súhlasom, ale 2 z nich navyše vyžadujú neskôr v tomto procese aj písomný súhlas.

Dokumentácia prípadu je k dispozícii len osobe, ktorá má prípad na starosti v 11 zúčastnených organizáciách. V 3 inštitúciách má k dokumentácii prístup aj osoba, ktorá má prípad na starosti, aj príslušné oddelenie. Jedna respondentka z polície uviedla: „Musíme byť mimoriadne opatrní a obmedziť prístup k dokumentácii v prípadoch, kedy je páchatelom príslušník polície.“

Vo väčšine prípadov (10/14), prebieha spolupráca s inými inštitúciami na základe neformálnej dohody. Asi 40% uvádza, že takáto spolupráca sa taktiež opiera o dohodu o spolupráci v oblasti výmeny informácií a 50% odpovedalo, že základom spolupráce je dohoda o multidisciplinárnom a jednotnom zásahu. Jedna respondentka uviedla, že „inštitúcie v provincii Ravenna spolupracujú s centrom proti násiliu Linea Rosa na základe písomnej dohody.“

Nasledujúca tabuľka ukazuje, ako si spolupracujúce partnerské inštitúcie vymieňajú informácie. Je zaujímavé, že jedna organizácia poskytujúca pomoc a podporu ženám zažívajúcim násilie uviedla, že mali spolupracovať s ostatnými (nielen na prípadoch s vysokým odhadom nebezpečenstva) v súlade s dohodou o multidisciplinárnom a jednotnom zásahu, ale že stretnutie boli zrušené, takže ku spolupráci nikdy nedošlo!

Tabuľka 1: Ako si vymieňate informácie?

Polícia	miestna úroveň	1= spoločné stretnutie k prípadom 2= telefonické konferenčné hovory 3= zdieľanie písomnej správy
	miestna úroveň	1= spoločné stretnutie k prípadom 2= telefonické konferenčné hovory 3= zdieľanie písomnej správy
	miestna úroveň	1= spoločné stretnutie k prípadom 2= telefonické konferenčné hovory 3= zdieľanie písomnej správy
Organizácie poskytujúce pomoc a podporu ženám zažívajúcim násilie	miestna úroveň	1= spoločné stretnutie k prípadom 2= telefonické konferenčné hovory 3= zdieľanie písomnej správy
	miestna úroveň	4 = iné
Intervenčné centrá	miestna úroveň	1= spoločné stretnutie k prípadom 2= telefonické konferenčné hovory 3= zdieľanie písomnej správy
	miestna úroveň	1= spoločné stretnutie k prípadom 2= telefonické konferenčné hovory 3= zdieľanie písomnej správy
	miestna úroveň	1= spoločné stretnutie k prípadom
	miestna úroveň	1= spoločné stretnutie k prípadom
	miestna úroveň	1= spoločné stretnutie k prípadom 2= telefonické konferenčné hovory 3= zdieľanie písomnej správy
	miestna úroveň	2= telefonické konferenčné hovory

	miestna úroveň	1= spoločné stretnutie k prípadom 2= telefonické konferenčné hovory 3= zdieľanie písomnej správy
	zastrešujúca organizácia	1= spoločné stretnutie k prípadom 2= telefonické konferenčné hovory 3= zdieľanie písomnej správy 4 = iné
Zdravotná služba	miestna úroveň	1= spoločné stretnutie k prípadom 3= zdieľanie písomnej správy

Väčšina respondentiek, ktoré nepracujú priamo so ženami zažívajúcimi násilie, menovala spolupracujúce inštitúcie v tomto poradí: polícia, súdny systém a sociálne služby (najmä ak sa jedná aj o deti). Polícia spolupracuje so súdmi a s organizáciami poskytujúcimi pomoc a podporu ženám zažívajúcim násilie a rovnako aj so sociálnymi službami a právnou ochranou detí.

Tri respondentky (všetky z AVC) potvrdili, že majú písomné smernice na spoluprácu v prípadoch zvlášť závažného násillia.

Štyri zo 14 respondentiek uviedli, že analýza vražd alebo pokusov o vraždu nie je súčasťou multi-inštitucionálnej spolupráce. A tu môžeme znovu predpokladať, že odpovede neodrážajú multi-inštitucionálny aspekt v zmysle "multidisciplinárnosti", ale skôr majú na mysli analýzy prípadov medzi rôznymi organizáciami rovnakého druhu (v 2 nemocniciach, v rámci polície, navzájom medzi všetkými AVC, atď.).

Zhrnutie

Takmer všetky respondentky uvádzajú, že ich inštitúcie využívajú NON. Ale čísla sa v jednotlivých organizáciách veľmi líšia. To vedie k predpokladu, že používajú rôzne definície zvlášť závažného nebezpečenstva. To je obzvlášť pozoruhodné, pretože väčšina inštitúcií používa na odhad nebezpečenstva rovnaký nástroj (SARA).

Zo 14 účastníčov 13 vyhlásilo, že používajú na ochranu a bezpečnosť v zvlášť závažných prípadoch násillia štandardy, ale menej ako 1/3 ich má v podobe písomných opatrení a smerníc.

Zdá sa, že v tomto regióne existuje pomerne dobre fungujúci systém pravidelných školení, konkrétne o mimoriadne závažných prípadoch.

Takmer všetky organizácie potvrdili, že spolupracujú a zdieľajú navzájom informácie o mimoriadne závažných prípadoch (okrem súdov), hoci nemajú formálne dohody, ale len neformálne dohovory.

Výsledky mapovania - SLOVENSKO

Všeobecné informácie

Slovensko sa skladá z 8 krajov, hlavné mesto je Bratislava. Dňa 31. decembra 2009 bol počet obyvateľov a obyvateľiek 5 424 925, 51% z nich boli ženy. Každý kraj má k dispozícii sociálne služby, ale iba 5 krajov poskytuje špecializované služby na podporu žien zažívajúcich násilie (7 poradenských centier).

Na celom Slovensku nie je žiadny bezpečný ženský dom, ani intervenčné centrum, ktoré by slúžilo výlučne len pre ženy zažívajúce násilie v intímnych vzťahoch.

"Zariadenia sociálnych služieb na Slovensku, ktoré poskytujú útočisko ženám zažívajúcim násilie a ich deťom, nie sú bezpečné ženské domy, ani ich zamestnankyne a zamestnanci často nie sú špeciálne školené a školení v oblasti násilia páchaného na ženách a služby, ktoré poskytujú, nenapĺňajú špecifické potreby týchto žien a ich detí. Zákon o sociálnych službách je v rozpore s mnohými z minimálnych štandardov EÚ pre poskytovanie podporných služieb pre ženy zažívajúce násilie."¹⁴

Rozhovory

Do mapovania situácie na Slovensku bolo zapojených 9 respondentov a respondentiek, 5 z nich na úrovni ministerstiev, 4 z miestnej úrovne. Rozhovory poskytlo 5 žien a 4 muži.

Identifikácia žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násilia

Všetci 5 respondenti z ministerstiev uviedli, že v oblasti NPNŽ nevykonávajú žiadne identifikácie.

Ministerstvo spravodlivosti vidí svoju úlohu takto: „zaoberáme sa NPNŽ v intímnych vzťahoch všeobecne, ale nie špeciálne s ochranou alebo s bezpečnosťou žien a ich detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násilia.“

Ministerstvo vnútra pristupuje k „problematike v zmysle zákonných noriem: Trestný poriadok, Trestný zákon, Zákon o policajnom zbore, atď.“

Ministerstvo zdravotníctva povedalo, že „terminológia používaná na ministerstve vychádza z legislatívy SR, kde sa termín ženy vystavené hrozbe zvlášť závažného násilia nepoužíva, takže ho nepoužívame ani na ministerstve.“

Rovnako Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny (Odbor rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí) odpovedalo, že „nepoužívame tento výraz, aj definícia OSN hovorí len o „násilí na ženách“ a v rodine, nie o ženách a ich deťoch vystavených hrozbe zvlášť závažného násilia, takže my nesledujeme tento výraz“. Povedali taktiež, že „sme inštitúcia s odlišným zameraním - na tvorbu politiky“. Napriek tomu spomenuli, že sa pripravuje zavedenie nástroja na odhad nebezpečenstva SARA pre políciu, diskutuje sa o tom na Ministerstve vnútra“.

Odbor sociálno – právnej ochrany detí, sociálnej kurately a poradensko - psychologických služieb na Ústredí práce, sociálnych vecí a rodiny sa vyslovil, že sociálno – právna ochrana detí je prioritou ich rodinnej politiky. „V tomto zmysle považujeme dieťa, ktoré je svedkom násilia voči svojej matke rovnako za obeť NPNŽ v intímnych vzťahoch“. Na otázku, prečo nepoužívajú žiadny NON, povedali, že žiadne takéto nástroje nepoznajú.

Na miestnej úrovni povedali 3 osoby z kľúčových inštitúcií (polícia, organizácia poskytujúca pomoc a podporu ženám a ich deťom zažívajúcim násilie a sociálno – právna ochrana detí), že robia

¹⁴ Poznámka anketárky

identifikáciu žien ohrozených zvlášť závažným násilím.

„Čo sa týka počtu prípadov v r. 2009, v ktorých identifikovali vysoký odhad nebezpečenstva, respondentka povedala, že ide o prípady násilia páchaného na deťoch, ale že je pravdepodobné, že sú v nich zahrnuté aj prípady NPNŽ v intímnych vzťahoch. Zdá, že identifikujú a zbierajú údaje o násilí páchanom na deťoch, ale nie na ženách. Táto konkrétna inštitúcia dlhodobo tvrdí, že jej primárne zameranie je na deti, hoci Zákon č. 305/2005 sociálno-právnu ochranu definuje ako „prevenciu krízových situácií v rodine, ochranu práv a záujmov detí chránených zákonom, prevenciu prehlbujúcich sa a opakovaných duševných, fyzických a vývinových porúch u detí a dospelých osôb za účelom eliminácie spoločensko-patologických javov.“¹⁵

Iba organizácia poskytujúca pomoc a podporu ženám a ich deťom zažívajúcim násilie používa na odhad nebezpečenstva nástroje (BIG 26 z DAIP), aj keď nie systematicky. Je pri tom vždy prítomná aj žena, ktorej sa to týka. V roku 2009 identifikovali okolo 80 prípadov závažného násilia a v týchto prípadoch NON použili. Nástroj hodnotia pozitívne, pretože „pomáha mapovať situáciu žien a ich detí“.

Vzhľadom na výsledky prieskumu získané rozhovorom s políciou, je zjavné, že problematika NPNŽ v intímnych vzťahoch (ešte) nie je považovaná za dôležitú: „Počas rozhovoru respondent používal slovo hádka namiesto násilie a príčiny násilia vnímal ako dôsledky nepriaznivej ekonomickej situácie v krajine, v alkoholizme a iných problémoch.“¹⁶

Bezpečnostné plány¹⁷

Odpovedí v tejto časti dotazníka je menej ako v predchádzajúcej. Iba dve respondentky odpovedali ano na otázku, či má ich inštitúcia štandardy na ochranu a poskytovanie bezpečia pre ženy vystavené hrozbe zvlášť závažného násilia: jedna bola organizácia poskytujúca pomoc a podporu ženám zažívajúcim násilie a druhé Ministerstvo vnútra, ktoré sa pritom odvolávalo na existujúce zákony a predpisy, ktoré sa týkajú všetkých ľudí vystavených hrozbe zvlášť závažného násilia, nielen špeciálne v situácii NPNŽ v intímnych vzťahoch.

Žiadny z respondentov a respondentiek nemá písomné opatrenia a smernice na ochranu a podporu žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násilia¹⁸.

Ministerstvo vnútra, miestne policajné oddelenie, ministerstvo spravodlivosti a organizácia poskytujúca pomoc a podporu ženám a ich deťom zažívajúcim násilie, potvrdili, že v rámci svojej organizácie pravidelne analyzujú prípady vražd, pokusov o vraždu a prípadov zvlášť závažného násilia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch. Ostatní respondenti na túto otázku neodpovedali vôbec alebo odpovedali negatívne.

Spolupráca s inými inštitúciami

Respondent z polície poskytol zásadnú odpoveď na otázku, či zdieľajú informácie o ženách

¹⁵ Poznámka anketárky

¹⁶ Poznámka anketárky

¹⁷ Celkovo možno konštatovať bezradnosť oslovených zamestnancov a zamestnankýň inštitúcií zoči – voči kladeným otázkam a snahu dať najlepšiu možnú odpoveď, pretože väčšinou by osobne radi/y prispeli k riešeniu problematiky, avšak niektoré centrálné inštitúcie tému NPNŽ úplne ignorujú a nechápu svoju úlohu v jej riešení. Medzera medzi centrálnymi inštitúciami a dennou realitou v MVO je stále ešte veľká. (poznámka anketárky)

¹⁸ MZ je osobitým príkladom prístupu centrálnych inštitúcií k riešeniu problematiky násilia páchaného na ženách, keď jediná osoba s enormným nasadením vytvorila aspoň pokyny pre zdravotnícky personál (Odborné usmernenie pre záchranárov) a zabezpečila, aby sa dostali do každej ambulancie. Žiaľ, skončili v čakárňach medzi letákmi pre pacientov a lekári ho nepoužívali a nečítali. Ani táto iniciatíva však neobsahuje nástroje na odhad vysokého nebezpečenstva, jednoducho preto, že ho táto jediná osoba, ktorá sa o problematiku zaujíma, nedostala od žiadnej z tých mála MVO, ktoré ho majú a používajú. A nakoniec – aj toto osobné nasadenie môže skončiť, ak Ministerstvo napr. bude prepúšťať. (Aktuálna poznámka v čase prekladu, január 2011: pracovníku už z MZ prepustili, o problematiku nie je záujem.) (poznámka anketárky)

vystavených hrozbe zvlášť závažného násilia s ostatnými inštitúciami:

"Polícia ako svoju primárnu úlohu vníma ochranu osobných údajov a neposkytuje ich iným inštitúciam. Výmena informácií prebieha iba počas vyšetrovania prípadu medzi políciou a prokuratúrou a súdmi. Niektoré údaje posielame na Prezídium PZ za účelom zberu údajov."

Jednou z dvoch inštitúcií, ktoré zdieľajú informácie, je organizácia poskytujúca pomoc a podporu ženám a ich deťom zažívajúcim násilie. Nie je jasné, či informácie len poskytujú alebo či naozaj dochádza k ich výmene.

"Keď identifikujeme vysoký odhad nebezpečenstva, proaktívne kontaktujeme políciu a zdravotnícke služby a túto informáciu im poskytneme. Analyzujeme a revidujeme prípady (konkrétnych žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násilia) pravidelne."

Organizácia poskytujúca pomoc a podporu ženám a ich deťom zažívajúcim násilie spolupracuje najviac s políciou, súdmi, zdravotníckymi zariadeniami, sociálnymi oddeleniami a sociálno – právnou ochranou detí a kuratelou. Konkrétne údaje o spolupráci neuvádzajú.

Podobné výsledky poskytlo oddelenie sociálno – právnej ochrany detí. Spolupracujú s mnohými rôznymi inštitúciami a MVO, ale nemajú presné údaje o počte prípadov spolupráce.

Spolupráca na miestnej úrovni prebieha na báze neformálnej dohody formou spoločných stretnutí k prípadom a výmenou písomných správ (polícia a sociálno - právna ochrana detí).

Ani tu nie sú k dispozícii údaje o počte. Okrem polície musia mať všetky ostatné inštitúcie na zdieľanie informácií súhlas ženy (aspoň ústny a najlepšie písomný).

Všetci traja respondenti ďalej ozrejmili, že k údajom o prípade má prístup len osoba, ktorá má prípad na starosti a že ich nezdieľa systematicky dokonca ani vo vlastnej inštitúcii – okrem organizácie poskytujúcej pomoc a podporu ženám a ich deťom zažívajúcim násilie, ktorá má na to vlastný systém. V roku 2009 mali 80 takýchto prípadov.

Na otázky 3 a 4 (Má vaša inštitúcia písomné smernice týkajúce sa ochrany a podpory žien a ich detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násilia? Sú analýzy vražd alebo pokusov o vraždu súčasťou multi-inštitucionálnej práce?) boli všetky odpovede "nie", alebo žiadne, ak považovali otázky za irelevantné. Je zaujímavé, že Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny a Ministerstvo vnútra nezdieľajú informácie vôbec, a preto v tejto časti ani neposkytli nijakú odpoveď.

Odbor rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny uvádza: "Zodpovedná za zdieľanie informácií medzi ministerstvami je Rada vlády pre prevenciu kriminality, ale aj príslušný štátny tajomník by mal venovať viac pozornosti danej problematike, a aj by mal byť zodpovedný za zdieľanie informácií. Bolo by dobré mať jedného človeka, ktorý by sa tomu venoval. Je to komplikované, pretože my (a naša práca) nie sme akceptované ani v rámci nášho ministerstva, táto problematika nie je vnímaná ako dôležitá alebo závažná".

Zhrnutie

Okrem organizácie poskytujúcej pomoc a podporu ženám a ich deťom zažívajúcim násilie, nemá na Slovensku nikto k dispozícii žiadne štandardy na ochranu a zaistenie bezpečia pre ženy zažívajúce násilie a ich deti. Súčasne vyvstáva otázka, na čo by boli štandardy v krajine, kde neexistuje ani jeden špecializovaný bezpečný ženský dom (výhradne len pre ženy a ich deti zažívajúce násilie).

Na úrovni ministerstiev sa nevníma súvis medzi rodovo podmieneným násilím v intímnych vzťahoch a ženami a ich deťmi vystavenými hrozbe zvlášť závažného násilia. Tak isto chýba akýkoľvek NON na identifikáciu tohto násilia.

Na miestnej úrovni síce prebiehajú identifikačné procesy, ale nie systematicky a iba v rámci ohrozenia detí. Toto potvrdzuje fakt, že NON používajú iba organizácie poskytujúce pomoc a podporu ženám zažívajúcim násilie a ich deťom.

Túto situáciu dokrešľuje aj absencia opatrení a smerníc pre zúčastnené inštitúcie a organizácie ako aj štandardov na ochranu a bezpečie žien a ich detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia v intímnych vzťahoch.

Spolupráca s ostatnými a pojem "multi-inštitucionálny prístup" sa zdá byť úplne neznámy. Nedochádza ani k jednoduchej výmene informácií a zdá sa že, poznatky o NPNŽ v intímnych vzťahoch a najmä o závažnom násillí v tejto oblasti sú veľmi obmedzené.

Stojí za pozornosť, že sa zvažuje zavedenie nástroja na odhad nebezpečenstva (SARA), avšak (zdá sa) bez poznatkov o manažmente rizík.

Výsledky mapovania - Španielsko, autonómna oblasť Región Murcia

Všeobecné informácie

Španielsko sa stalo členom Európskej únie v roku 1986. Pokiaľ ide o jeho politický systém, v Španielsku je konštitučná monarchia. Krajina je rozdelená do sedemnástich autonómnych oblastí, o celkovej ploche 504 782 km². Hlavné mesto je Madrid. Súčasná populácia je 45,8 miliónov obyvateľov a obyvateľiek, z toho 23 628 819 žien a 23 116 988 mužov, t.j. okolo 51% žien a 49% mužov.

Oblasť Murcia¹⁹ sa nachádza na juhovýchodnom pobreží Španielska, medzi Stredozemným morom a južnými oblasťami Španielska. Jeho súčasná populácia, 1 446 520 obyvateľov, predstavuje približne 3% z celkového počtu španielskych obyvateľov a obyvateľiek. V oblasti je pomerne vyvážené rodové zloženie obyvateľstva: 731 609 mužov a 714 911 žien.

Najviac podnetov pre ženskú problematiku v oblasti Murcia prichádza zo siete CAVIS (www.cavis.es) a integrovaného systému pre jednotný postup v prípadoch rodovo podmieneného násillia (SIGUE v španielčine, čo znamená SLEDOVAŤ v slovenčine).

Štatistika vrážd žien

V prvej polovici roku 2010 zomrelo na následky rodovo podmieneného násillia spáchaného intímny partnerom 42 žien. Údaje ukazujú 26% nárast počtu úmrtí žien za rovnaké obdobie minulého roka. Charakter prípadov NPNŽ sa zmenil oproti prvým mesiacom roka 2009: je tu menej sťažností a žalôb predtým, ako dôjde k vražde, menej žiadostí o predbežné opatrenia, menej prípadov vrážd po/počas súdom vydaného predbežného opatrenia a zvýšenie počtu vrážd počas spoločného bývania: 68,8% žilo s násilníkom, kým v roku 2009 predstavoval tento podiel 46,2%. Obete a páchatelia boli väčšinou starší ako 30 rokov. Priemerný vek páchatel'ov sa zvýšil zo 46 na 48 rokov, a vek obetí zo 41 na 42 rokov.²⁰

Rozhovory

Rozhovory v rámci oblasti Murcia sa uskutočnili v prostrediach rovnomerne rozdelených na troch úrovniach: štátnej, regionálnej a miestnej. Viedli sa so všetkými hlavnými orgánmi, s výnimkou sektoru zdravotníctva. Na otázky odpovedalo 9 žien a 1 muž.

Identifikácia žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia

Deväť respondentov a respondentiek z 10 uviedlo, že identifikujú ženy vystavené hrozbe zvlášť závažného násillia páchaného intímny partnerom a 5 z nich používa nástroj na odhad nebezpečenstva (NON). Je pozoruhodné, že respondent z oblastnej polície zodpovedal v tejto časti rozhovoru len 2 otázky: že neidentifikujú NPNŽ v intímnych vzťahoch a nepoužívajú NON, pretože sa to robí na nasledujúcej vyššej úrovni, napr. štátnej.

Na odhad nebezpečenstva používa 8 z 9 respondentov a respondentiek osobný kontakt so ženou. Okrem toho 4 z nich využívajú aj písomné správy. Polícia na úrovni ministerstva sleduje tiež dôkazy na mieste činu.

Pozoruhodný je vysoký počet prípadov zvlášť závažného násillia identifikovaný jednou organizáciou poskytujúcou pomoc a podporu ženám zažívajúcim násillie, ktorá prevádzkuje oblastnú linku SOS. Keďže organizácia má iba telefónny kontakt so ženami, predpokladá, že každá volajúca je vystavená hrozbe zvlášť závažného násillia. Inak sa tento mimoriadne vysoký počet prípadov nedá vysvetliť. Právna ochrana detí vo svojej štatistike eviduje prípady násillia, do ktorých boli zapojení maloleté deti,

¹⁹ www.carm.es

²⁰ Vládny splnomocnenec pre rodovo podmienené násillie, Miguel Lorente, predstavil tieto údaje v prvej polovici roku 2010.

neviduje však prípady NPNŽ.

Z 5 inštitúcií, ktoré nepoužívajú NON, 3 uviedli, že NON nepoznajú: "Nevieme o nich nič, nie sú preložené do nášho jazyka, nie sú ani v našich pracovných náplniach." Z 5 inštitúcií, ktoré NON používajú, dve používajú nástroje, ktoré si sami vyvinuli, napr. štruktúrovaný rozhovor a NON v prípade zneužitia maloletého dieťaťa.²¹

Jeden respondent uviedol, že oni používajú Systém prevencie rizika VPR a Hodnotiaci systém evaluácie VPER²² na prevenciu rizík. Ďalší hovoril o používaní spoločného hodnotenia v tíme a v rámci spolupráce s inými kľúčovými organizáciami.

Tri respondentky tiež uviedli, že používajú NON systematicky. Jeden respondent vysvetlil obmedzenia používania NON takto: "Nepoužívame ho, keď žena odmietne vypovedať, používame ho, ak sa vyžaduje posúdenie páchatel'a."

Pokiaľ ide o užitočnosť NON, jeden respondent uviedol, že NON nie je užitočný, "keď ženy odmietajú vypovedať a keď sa rozhodnú vrátiť k páchatel'ovi".

Pozitívne aspekty použitia NON sú väčšinou také, že "umožňujú identifikovať situácie násilia a rizikové faktory. Pomáha ženám lepšie si uvedomiť nebezpečenstvo." Tiež, "umožňuje odborníkom a odborníčkam navrhnúť čím najvhodnejší a najúčinnější bezpečnostný plán."

Hlas zo súdneho sektora: "Polícii to veľmi pomáha pri implementácii ochranných opatrení."

Bezpečnostné plány

Všetci respondenti a respondentky uviedli, že majú štandardy na ochranu a bezpečnosť. Ale len 4 z nich ich majú v písomných smerniciach. Sedem z 10 inštitúcií uviedlo, že vytváranie bezpečnostného plánu je súčasťou štandardov. Navyše, 2 z nich považujú za súčasť svojich štandardov aj koordináciu s ostatnými kľúčovými inštitúciami pri vytváraní bezpečnostných plánov a tiež neustály kontakt so ženou.

Ak sa vyššie uvedená koordinácia považuje za súčasť multi-inštitucionálneho prístupu, potom 5 ju menovali ako štandard ochrany a bezpečnosti. Neustály kontakt so ženou rozhodne je jedným zo štandardov, ale vyvstáva otázka časového rámca pojmu „neustály“.

Pri pohľade na vzdelávanie k prípadom zvlášť závažného násilia v zúčastnených inštitúciách, 60% uviedlo, že ich zamestnanci a zamestnankyne nedostávajú pravidelné školenie na túto tému, a iba 30% inštitúcií vzdeláva nových zamestnancov a zamestnankyne. Jeden respondent vyjadril svoje obavy: „Vzdelávanie zamestnancov a zamestnankýň je pre našu prácu podstatné, ale hlavne v španielčine, a malo by byť súčasťou našich obvyklých pracovných zmlúv.“

Revízie a analýzy vražd, pokusov o vraždu a prípadov zvlášť závažného násilia prebiehajú v mimoriadne veľkom počte organizácií: 60%. Iba jeden respondent uviedol, že robia analýzy nepravidelne, a to vždy vtedy, keď taký prípad nastane.

V 4 organizáciách sa o túto úlohu stará interdisciplinárny tím, v 2 inštitúciách to má na starosti odborník/čka pracujúci v inštitúcii a v jednej organizácii sú do tejto úlohy zapojení aj interdisciplinárny tím aj odborník/čka z inštitúcie.

Spolupráca s inými inštitúciami

²¹ Poznámka anketára: "IMRM (Instituto de la mujer de la region de Murcia) spomenul ako dôležitú súčasť integrovanej pomoci ženám ohrozeným násilím, inštitúciu DGFM (Dirección General de Familia y Menor), ktorá vyvinula vlastný NON."

²² Obidva systémy predstavil p. Zurita zo španielskej národnej polície (Spanish National Police) na stretnutí v rámci projektu PROTECT v Madride.

Všetky zúčastnené inštitúcie zdieľajú informácie o odhade nebezpečenstva so všetkými ostatnými zainteresovanými inštitúciami.

Základom pre spoluprácu je väčšinou (70%) neformálna dohoda o spolupráci v oblasti výmeny informácií. Zástupkyňa sektoru právnej ochrany detí uviedla, že ich výmena prebieha v záujme detí a nie bezprostredne v záujme žien. Preto nepotrebujú súhlas ženy. Služby pre migrantky uviedli, že majú dohodu o spolupráci v oblasti výmeny informácií s bezpečnostnými službami (polícia, civilná stráž), ale len ak žena dá k tomu svoj písomný súhlas.

Tabuľka 1: Na akom základe spolupracujú inštitúcie?

Polícia	Ministerstvo vnútra Murcia	2= dohoda o spolupráci v oblasti výmeny informácií 3= dohoda o multidisciplinárnom a jednotnom zásahu
	regionálna úroveň	1= neformálna dohoda o spolupráci v oblasti výmeny informácií
Súdniectvo	Ministerstvo spravodlivosti Murcia	1= neformálna dohoda o spolupráci v oblasti výmeny informácií
Organizácie poskytujúce pomoc a pre ženy zažívajúce násilie	regionálna úroveň	1= neformálna dohoda o spolupráci v oblasti výmeny informácií
	zastrešujúca organizácia	1= neformálna dohoda o spolupráci v oblasti výmeny informácií
	miestna úroveň	1= neformálna dohoda o spolupráci v oblasti výmeny informácií
Organizácie poskytujúce pomoc a pre ženy zažívajúce násilie	miestna úroveň	1= neformálna dohoda o spolupráci v oblasti výmeny informácií
Služby pre migrantky	regionálna úroveň	2= dohoda o spolupráci v oblasti výmeny informácií
Sociálne služby	regionálna úroveň	1= neformálna dohoda o spolupráci v oblasti výmeny informácií
Právna ochrana detí	regionálna úroveň	2= dohoda o spolupráci v oblasti výmeny informácií 3= dohoda o multidisciplinárnom a jednotnom zásahu

Polícia na úrovni štátu vyhlásila, že dohoda o spolupráci, je „v súčasnosti vo vývoji.“ „V októbri 2009 si miestna polícia v Murcii vytvorila tím na ochranu a podporu rodiny (EFAP), na pomoc obetiam násilia páchaného na ženách a obetiam domáceho násilia (ženám a deťom). Ako súčasť Magistrátu Murcia si osvojili rovnaké stratégie ako EMAVI (tím na ochranu a podporu žien zažívajúce násilie, súčasť sociálnych služieb), čo sa týka spolupráce s ostatnými kľúčovými inštitúciami.“²³

Všetky inštitúcie/organizácie, ktoré súčasne so zoznamom spolupracujúcich organizácií uviedli aj počet prípadov, na ktorých spolupracovali (5 organizácií z 10), označili za rok 2009 menej ako 5 takto prejednávanych prípadov. Výnimku tvorí inštitúcia na právnu ochranu detí, ktorá uviedla asi 390 prípadov, na ktorých v roku 2009 spolupracovala s inými inštitúciami.

Iba 2 respondentky na otázku, ako zdieľajú informácie, uviedli aj počet takto prejednávanych prípadov v roku 2009. Prekvapivo uviedli presne rovnaké čísla v rovnakých kategóriách (v každej kategórii = 4 prípady v roku 2009)!

²³ Poznámka anketárky

Tabuľka 2: Ako si vymieňate informácie? (stĺpec 3) Potrebujete súhlas? (stĺpec 4)

Polícia	Ministerstvo vnútra Murcia	1= spoločné stretnutia k prípadu 2= telefonické konferenčné rozhovory 3= zdieľanie písomnej správy	1= bez súhlasu
	regionálna úroveň	1= spoločné stretnutia k prípadu 2= telefonické konferenčné rozhovory	1= bez súhlasu
Súdnictvo	Ministerstvo spravodlivosti Murcia	2= telefonické konferenčné rozhovory	1= bez súhlasu
Organizácie poskytujúce pomoc a podporu ženám zažívajúcim násilie	regionálna úroveň	2= telefonické konferenčné rozhovory	1= bez súhlasu
	sieť	2= telefonické konferenčné rozhovory 3= zdieľanie písomnej správy	2 = písomný súhlas
	miestne	1= spoločné stretnutia k prípadu 2= telefonické konferenčné rozhovory 3= zdieľanie písomnej správy	3= slovný súhlas
Intervenčné centrá	miestne	1= spoločné stretnutia k prípadu 2= telefonické konferenčné rozhovory 3= zdieľanie písomnej správy	2 = písomný súhlas
Služby pre migrantky	regionálna úroveň	2= telefonické konferenčné rozhovory 3= zdieľanie písomnej správy	2 = písomný súhlas
Sociálne služby	regionálna úroveň	1= spoločné stretnutia k prípadu 2= telefonické konferenčné rozhovory 3= zdieľanie písomnej správy	2 = písomný súhlas
Právna ochrana detí	regionálna úroveň	1= spoločné stretnutia k prípadu 2= telefonické konferenčné rozhovory 3= zdieľanie písomnej správy	–

Inštitúcie sa delia na dve kategórie – tie, ktoré potrebujú písomný súhlas ženy a tie, ktoré ho nepotrebujú. Len jednej organizácii (organizácia poskytujúca pomoc a podporu ženám zažívajúcim násilie) stačí slovný súhlas ženy.

Dvaja respondenti a respondentky z 10 uviedli, že na zdieľanie informácií používajú výlučne iba telefonické konferenčné rozhovory. Všetci ostatní uviedli niektorú z týchto kombinácií: všetky 3 formy uviedlo 5 z 10 respondentov a respondentiek (spoločné stretnutia o prípade, telefonický konferenčný rozhovor o prípade, zdieľanie písomnej správy), zdieľanie prostredníctvom telefonického konferenčného rozhovoru a písomnej správy bolo konštatované 2 respondentkami a jedna organizácia uviedla kombináciu spoločného stretnutia o prípade a telefonického konferenčného rozhovoru.

Až 80% respondentov a respondentiek systematicky zdieľa informácie vo svojej inštitúcii. 40% z nich

uviedlo, že osoba, ktorá má prípad na starosti, je jediná, kto má prístup k informáciám získaným v rámci inštitúcie, v 10% je prístup obmedzený len na príslušné oddelenie v inštitúcii a vo zvyšných 50 % majú k informáciám prístup osoby, ktoré majú prípad na starosti a aj príslušné oddelenia. Štyri respondentky majú v prípadoch závažného násillia písomnú koncepciu spolupráce.

Jeden z nich vysvetľuje:

„Linka 112 je služba zriadená regionálnou samosprávou, takže tento protocol je interným dokumentom a prístup k nemu majú len štátni úradníci a úradníčky pracujúci s touto špecifickou problematikou“.

Polícia na štátnej úrovni sa odvoláva na „formálne predpisy a legislatívu určenú pre Národné bezpečnostné sily“.²⁴

Ďalší 2 respondenti a respondentky spolupracujú s bezpečnostnými zložkami a kľúčovými inštitúciami, ale nemohli poskytnúť svoje smernice. Predpokladá sa, že aj tu je dôvodom to, že sa jedná o interné dokumenty, ktoré sú k dispozícii len vládnym zamestnancom a zamestnankyniam.

Analýzy vražd alebo pokusov o vraždu nie sú súčasťou multi-inštitucionálneho prístupu v žiadnej zo zúčastnených inštitúcii a organizácií s výnimkou polície (štátna úroveň).

Zhrnutie

Mnohé z inštitúcii, ktoré sa zúčastnili rozhovorov, sú vládne inštitúcie na rôznych úrovniach. Organizácie poskytujúce pomoc a podporu ženám zažívajúcim násillie a prevádzkujúce bezpečné ženské domy sú mimovládne organizácie, financované vládami jednotlivých regiónov, rovnako ako CAVIS. Zaujímavá bola ich reakcia, keď boli anketármi požiadaní, aby predložili dokumenty, na základe ktorých spolupracujú s inými inštitúciami. Ako anketár poznamenal: "Kľúčové organizácie sú izolované, čo sa týka spolupráce s ostatnými. Medzi účelom služby (ochranou a podporou rodín v prípade násillia na ženách a domáceho násillia) a nízkou úrovňou spolupráce je nesúlad. Spolupráca a výmena informácií prebieha len medzi zamestnancami a zamestnankyniami tých istých miestnych inštitúcii."

Identifikácia prípadov zvlášť závažného násillia je súčasťou štandardnej práce v oblasti rodovo podmieneného násillia páchaného intímnyim partnerom. Preto viac než polovica (5 z 9) opýtaných inštitúcii používa NON. Ale tieto nástroje nie sú porovnateľné, pretože si ich vyvinuli inštitúcie samé pre seba. Potreba identifikácie ako súčasťi boja proti NPNŽ v intímnych vzťahoch vedie k tomu, že všetky inštitúcie, ktoré sa zúčastnili rozhovorov, majú štandardy na ochranu a bezpečie pre ženy a ich

²⁴ Sú to tieto:

- Ley Orgánica 2/1986, de 13 de marzo, de Fuerzas y Cuerpos de Seguridad ,
- Protocolo para la implantación de la Orden de Protección de las víctimas de violencia doméstica
- Protocolo de Actuación de las Fuerzas y Cuerpos de Seguridad y de Coordinación con los órganos Judiciales para la protección de las víctimas de violencia doméstica y de género
- Protocolo de Colaboración y Coordinación entre las Fuerzas y Cuerpos de Seguridad del Estado y los Cuerpos de Policía Local, para la protección de las víctimas de violencia doméstica y de género
- Instrucción de la SES nº 2/1998 sobre adopción de medidas relativas a la prevención, investigación y tratamiento de la violencia contra la mujer y asistencia a la misma
- Instrucción de la SES nº 18/2009 de la Secretaria de Estado y Seguridad que deja sin efecto la 14/2005 sobre actuación de dependencias policiales en relación con mujeres extranjeras víctimas de violencia doméstica o de género en situación administrativa irregular
- Instrucción de la SES nº 10/2007, por la que se aprueba el Protocolo para la valoración policial del nivel de riesgo de violencia contra la mujer en los supuestos de la Ley Orgánica 1/2004 y su comunicación a los órganos judiciales y al Ministerio Fiscal y en las Instrucciones nº 14/2007 y 5/2008 que modifican la anterior.
- Acuerdo entre el Ministerio de Justicia, Ministerio del Interior, Ministerio de Igualdad, el Consejo General del Poder Judicial y el Ministerio Fiscal para el establecimiento del Protocolo de Actuación para la implantación del Sistema de Seguimiento por Medios Telemáticos del cumplimiento de las Medidas de Alejamiento en materia de Violencia de Género de 8 de julio de 2009.

deti zažívajúce násilie. Ale opätovne platí, že len polovica ich má v písomnej podobe.

Väčšina respondentov a respondentiek vyhlásila, že zdieľajú informácie o prípadoch zvlášť závažného násilia a spolupracujú s ostatnými. Môže to byť aj vďaka tomu, že všetky zúčastnené inštitúcie sú štátne organizácie.

Je zjavné, že nepovažujú analýzy vražd alebo pokusov o vraždu za súčasť multi-inštitucionálneho prístupu.

Správa o opatreniach proti násiliu páchanému na ženách v intímnych vzťahoch v Anglicku a Walese

Táto správa hodnotí opatrenia a smernice, ktoré majú verejné služby v Anglicku a Walese k dispozícii pri riešení NPNŽ v intímnych vzťahoch, so špeciálnym zreteľom na ženy a deti vystavené hrozbe zvlášť závažného násilia. Zisťuje, či majú NON, či vypracúvajú bezpečnostné plány a či majú multi-inštitucionálnu spoluprácu a či táto skutočne prebieha, najmä na miestnej úrovni. Pre účely tejto správy sú ženy a ich deti ohrozené zvlášť závažným násilím tie, ktoré sú vystavené hrozbe vraždy, pokusu o vraždu, násiliu s použitím zbrane alebo nebezpečných predmetov, násiliu spôsobujúcemu ťažké zranenia, ktoré vyžadujú okamžité lekárske ošetrenie, násiliu vedúcemu k opätovným zraneniam, násiliu vedúce k inej závažnej ujme.

Treba upozorniť, že ak sa v tejto správe vyskytujú „rozhovory s odborníkmi a odborníkmi z praxe“, ide často o individuálnu skúsenosť, ktorá nemôže byť reprezentatívna, najmä ak sa jedná o veľké organizácie.

Vláda definuje domáce násilie (DV) nielen ako násilie na ženách ale aj ako násilie voči mužom (podľa dohody z roku 2004) ako:

„Každé ohrozujúce správanie, násilie alebo týranie (psychické, fyzické, sexuálne, ekonomické alebo emocionálne) medzi dospelými, ktorí sú alebo boli intímnymi partnermi alebo členmi rodiny, bez ohľadu na rod alebo sexuálnu orientáciu.“

Rodinní príslušníci sú definovaní ako matka, otec, syn, dcéra, brat, sestra a starí rodičia, a to bez ohľadu na priame príbuzenské vzťahy alebo nepriame príbuzenské vzťahy.

Multi-inštitucionálne stretnutia MARAC na odhad nebezpečenstva

Počas posledných 3 rokov boli stretnutia MARAC spustené po celom Anglicku a Walese a na začiatku roka 2009 mali za sebou už 200 stretnutí. Sústreďujú sa predovšetkým na aktivity vo vzťahu k ženám a deťom vystaveným hrozbe zvlášť závažného násilia. V práci využívajú skúsenosti z mnohých analýz prípadov vrážd žien. Na stretnutiach MARAC sa stretávajú miestne inštitúcie a diskutujú o ženách zo svojho regiónu, ktoré sú ohrozené zvlášť závažným násilím v intímnych vzťahoch. Vymieňajú si informácie o rizikách, ktorým tieto ženy čelia a opatreniach potrebných na ich ochranu a podporu, ako aj o možnostiach a zdrojoch, ktoré sú pre ne v okolí k dispozícii a toto všetko sa využíva na vytváranie bezpečnostných plánov a postupov, ktoré sa týkajú všetkých inštitúcií.

Hlavným cieľom stretnutí MARAC je :

- znížiť hrozbu závažnej ujmy alebo nebezpečenstva zabitia ženy;
- zvýšiť bezpečnosť, zdravie a kvalitu života žien a ich detí.

Medzi ďalšie ciele patrí:

- určiť, či páchatel predstavuje významné riziko pre konkrétne osoby alebo všeobecne pre spoločnosť;
- spoločne vytvoriť a spustiť bezpečnostný plán, ktorý poskytne odbornú pomoc a ktorý zníži riziko závažnej ujmy všetkým, ktorí sú vystavení hrozbe násilia;
- obmedziť opakovanú viktimizáciu;
- zvýšiť zodpovednosť inštitúcie;
- lepšie podporiť pracovníkov zapojených do prípadov závažného násilia.

Zodpovednosť prijať vhodné opatrenia, ktorú majú jednotlivé inštitúcie, nie je prenesená na MARAC. Úlohou MARACu je uľahčiť, sledovať a vyhodnocovať efektívne zdieľanie informácií, aby umožnili prijať náležité opatrenia v záujme zvýšenia verejnej bezpečnosti.

Konferencie MARAC začali v Cardiffe v roku 2003. Dr. Amanda Robinson z Cardiffskej Univerzity napísala o cardiffskom stretnutí MARAC dve nezávislé hodnotenia.

Patrí medzi ne analýza počtu žien, ktoré boli opakovane vystavené násiliu a hlásili ho polícii alebo iným inštitúciám. V jednom roku bolo týchto žien 120. Z nich 42% po stretnutí MARAC žilo počas 12 mesiacov bez násilia a tie, ktoré boli vystavené ďalším útokom, ich hlásili skôr ako predtým. To je obzvlášť významné, pretože situácia týchto žien bola hodnotená ako vysoko riziková a trvala veľmi dlho.

Inštitúcie, ktoré sa obvykle zúčastňujú konferencií MARAC sú:

- Polícia;
- Probačná služba;
- Služby pre deti;
- Zdravotná starostlivosť;
- Bývanie;
- Nezávislé poradkyne pre domáce násilie (IDVA);
- Služby alkoholikom a drogovu závislým;
- Starostlivosť o duševné zdravie;
- Bezpečný ženský dom.

Úloha nezávislých poradkýň pre domáce násilie (IDVA)

Hlavným účelom nezávislej poradkyne pre domáce násilie (IDVA) je riešiť situáciu a zaistiť bezpečnosť žien a detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násilia páchaného intímnym partnerom, bývalým partnerom alebo členom rodiny. Slúžia ženám ako primárny kontaktný bod, IDVA obvykle pracuje so svojimi klientkami od začiatku krízy cez posúdenie úrovne rizika, diskutuje s nimi o rozsahu vhodných možností ochrany a podpory a tvorí s nimi bezpečnostné plány.

IDVA je aktívna aj pri implementácii bezpečnostných plánov na bezprostrednú ochranu ako aj pri praktických krokoch na ochranu žien a ich detí a pri dlhodobých riešeniach. Tieto plány zahŕňajú opatrenia, ktoré vyplynuli z miestneho stretnutia MARAC ako aj sankcie a opravné prostriedky prostredníctvom trestných a občianskoprávných súdov, možnosti bývania a služby dostupné prostredníctvom iných inštitúcií. IDVA pracuje v krátkodobom a strednodobom horizonte, aby sa realizovali plány, ktoré pomôžu ženám a ich deťom vystaveným hrozbe zvlášť závažného násilia páchaného intímnym partnerom dostať sa do úplného bezpečia. IDVA dostáva špecializované akreditované vzdelávanie a získava kvalifikáciu, ktorá je celoštátne uznávaná.

Nakoľko pracuje so ženami, ktoré sú vystavené vysokému riziku, je IDVA najefektívnejšia, ak je súčasťou dobre fungujúcej služby, ktorá pracuje s mnohými inštitúciami. Úlohou IDVA je mať stále na mysli klientkinu budúcnosť a jej bezpečie ako prvoradý cieľ. Štúdie ukázali, že prípady, o ktoré sa starajú IDVA, vykazujú jasné a merateľné zvýšenie bezpečia, vrátane zníženia stupňovania násilia a závažnosti násilia ako aj zníženie a dokonca zastavenie opakovania fyzických útokov.

Až do roku 2005 sa hlavná pomoc ženám a ich deťom vystaveným hrozbe zvlášť závažného násilia zameriavala najmä na poskytovanie služieb bezpečných ženských domov, ktoré ročne využilo 17 500 žien. Takéto bývanie však nie je určené pre potreby týchto žien, je skôr vhodným dočasným riešením pre ženy zažívajúce dlhodobé násilie. V roku 2005 vyvinula CAADA (Kordinovaná akcia proti domácejmu násiliu) funkciu IDVA (Nezávislá poradkyňa pre domáce násilie) pre odborníčky, ktoré majú pomáhať ženám vystaveným hrozbe zvlášť závažného násilia. Dnes pracujú IDVA s 50 000 ženami ročne. Pri posudzovaní potrieb žien a ich detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násilia IDVA takmer výlučne pracuje s dotazníkom na určenie ohrozenia DASH (Domestic abuse, stalking, „honour“ based violence), ktorý vytvorili v CAADA.

CAADA ponúka IDVA intenzívny akreditovaný vzdelávací program ("CAT"). Po jeho ukončení dostávajú absolventky osvedčenie s platnosťou na 3 roky, ktoré formálne osvedčuje, že majú potrebné

zručnosti a vedomosti.

Odhad nebezpečenstva

Hlavným nástrojom na identifikáciu zvlášť závažného násilia je v UK dotazník CAADA-ACPO-DASH dotazník. Dá sa získať z web stránky CAADA²⁵ v 14 jazykoch aj s priloženým návodom.

Inštitúcie pôsobiace v oblasti prevencie násilia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch a domáceho násilia v Anglicku a Walese, ich opatrenia a postupy:

➤ **Asociácia najvyšších policajných úradníkov a úradníčok (ACPO)**

Polícia je časťou trestno-právneho systému (CJS). Jej úlohou je prevencia a vyšetrovanie trestnej činnosti, ako aj poskytovanie nevyhnutnej pomoci verejnosti. Ak sa polícii ohlásí prípad NPNŽ v intímnych vzťahoch, policajti spustia vyšetrovanie a keď majú dost' dôkazov, páchateľa zatknú.

Polícia sa zúčastňuje stretnutí MARAC a často im predsedá a zdieľa svoje informácie k prípadom, kedykoľvek je to možné. V prípadoch najvyššej pohotovosti, keď je riziko ohrozenia najvyššie, spolupráca prechádza do neformálnych telefonických konferenčných rozhovorov rýchlo a rozhodne. Rovnako ako s inštitúciami, ktoré sa zúčastňujú stretnutia MARAC, polícia má obzvlášť blízku spoluprácu aj s ostatnými zložkami CJS, a to najmä:

- Služby kráľovskej prokuratúry (CPS)
- Probačná služba
- Väzenská služba

➤ **Prokuratúra (CPS)**

Prokuratúry sú súčasťou trestno-právneho systému. Prokuratúra má za úlohu stíhanie prípadov, ktoré vyšetrila polícia. Keď má polícia dôvodné podozrenie, že podozrivý spáchal trestný čin súvisiaci s NPNŽ v intímnych vzťahoch alebo s domácim násilím, musí prípad predložiť štátnemu zástupcovi/štátnej zástupkyňi, ktorý/á rozhodnú, či podozrivého obvinia z trestného činu.

Prokuratúry veľmi zdokonalili svoje postupy v prípadoch NPNŽ v intímnych vzťahoch a zaviedli opatrenia, ako sú: 141 špeciálnych súdov na domáce násilie (SDVCs) v Anglicku a Walese, hoci toto číslo môže byť v budúcnosti nižšie kvôli vládnym debatám o zrušení niektorých týchto súdov.

Špeciálne súdy na domáce násilie poskytujú:

- špeciálnu individuálne prispôbenú podporu a poradenstvo;
- špeciálne vyškolených sudcov a sudkyne, ako aj prokurátorov a prokurátorky;
- samostatné vchody, východy a čakárne pre obeť a páchateľov;
- jednotku starostlivosti o svedkov (WCU), ktorá poskytuje podporu a poradenstvo pre svedka a/alebo pre obeť;
- osobitné opatrenia, ktoré obeť môže pomôcť získať dôstojník jednotky starostlivosti o svedkov.

Osobitné opatrenia sú prostriedky na pomoc nechráneným obeťiam alebo svedkom na súde.

Medzi ne patria:

- tlmočenie;
- obrazovky v súdnych sieňach;
- vylúčenie verejnosti (najmä v prípadoch zvlášť závažného násilia);
- výpoveď cez sprostredkovateľa;
- výpoveď „na živo“ cez video;
- výpoveď prostredníctvom videozáznamu.

²⁵http://www.caada.org.uk/practitioner_resources/riskresources.htm

Všetci prokurátori a prokurátorky, ich spolupracovníci a spolupracovnice a osoby, ktoré majú prípady na starosti v službách kráľovskej prokuratúry (CPS), ukončili špecializovanú odbornú prípravu a do istej miery boli vyškolení a vyškolené aj v problematike boja proti domácemu násiliu.

Pokiaľ ide o súdne príkazy, ktoré slúžia na vypracovanie bezpečnostných plánov, súd môže vydať:

- opatrenie na zákaz obťažovania, ktorý by mal uľahčiť preukázanie násilia akéhokoľvek druhu;
- opatrenie na vykávanie, na základe ktorého musí páchateľ opustiť obydlie, ktoré obýva žena a nesmie do neho vstúpiť, ani sa pokúsiť o vstup, ani sa priblížiť do určitej vzdialenosti k žene;
- súdny zákaz (predbežné opatrenie);
- verejne prospešné práce;
- sankcie/pokuty;
- uväznenie.

Ak sa pojednávanie zruší, sú o tom ženy informované rovnako ako o dôvode, prečo sa tak stalo. Svedkovia dostávajú rozhodnutia namiesto do 5 dní už do 24 hodín. Správy pre ženu a/alebo svedkov obsahujú aj informácie o možnostiach, ktoré im môžu poskytnúť podporné služby, ako sú telefónne linky pomoci a ostatné miestne služby.

➤ **Národná probačná služba**

Národná probačná služba (NPS) je súčasťou Národného programu pre prácu s páchatelom.

Jej úlohou je:

- minimalizovať vplyv zločinu na spoločnosť a najmä na obeť trestných činov obzvlášť závažného násilia a sexuálneho násilia;
- rehabilitovať páchatelov, ktorým boli vymerané tzv. komunitné (verejnoprospešné) tresty (je ich až 12 druhov napr. povinné liečenie, domáce väzenie, špeciálne programy a aktivity, verejno - prospešné práce) a páchatelov prepustených z väzenia po výkone trestu;
- vymáhať podmienky ich súdnych príkazov a podmienené prepustenie na slobodu;
- ľubovoľné kroky, vo svojej právomoci, ktoré slúžia na ochranu verejnosti.

Národná probačná služba používa ako nástroje na odhad nebezpečenstva (ďalej len NON):

- SARA (Spousal Abuse Risk Assessment) hodnotenie nebezpečenstva hroziaceho žene
- Oasys (Offender Assessment System) pre posúdenie nebezpečnosti páchatel'a (t.j. nakoľko sú nebezpeční pre svoje okolie)

Oba nástroje používajú probační úradníci a úradníčky. Policajtky a policajti, ktoré/í majú v pracovnej náplni poskytovanie podpory ženám, (časť Národnej probačnej služby) používajú CAADA /DASH ako nástroj na odhad nebezpečenstva. Všetky tri sú systematicky používané a súvisia priamo so ženou alebo s páchatelom. SARA a Oasys sú ako NON užitočné pri posudzovaní vysokého rizika, ale ich účinnosť závisí v každom prípade od kvality ich použitia. Vo výročnej správe Národnej probačnej služby za rok 2009-10, ktorú napísal hlavný inšpektor probačnej služby, Andrew Bridges, uvádza odpovede väzenských sociálnych poradcov a poradkýň (starajú sa o väzňov, ktorí boli odsúdení na dobu dlhšiu ako 12 mesiacov) na otázku „Ako by sa dala zlepšiť probačná služba?“.

Odpovede boli takéto:

- užšie spolupracovať s jednotkou polície pre domáce násilie;
- používať "čo keby" prístup v oblasti odhadu nebezpečenstva;
- mať okrem bezpečnostného plánu aj záložný bezpečnostný plán;
- navštevovať domácnosti, ak ide o právnu ochranu detí.

➤ **Poradenské a podporné služby pre rodinné sudy (CAFCASS)**

CAFCASS zastupuje záujem detí, ktoré sú prítomné pri násilí v rodine. Pracujú s deťmi a ich rodinami, a potom radia súdom, čo je najlepším záujmom jednotlivých detí. Služby sú nezávislé od všetkých inštitúcií, vrátane súdov a služieb pre deti, ale fungujú na základe pravidiel a usmernení rodinných súdov.

Ich úlohou je:

- chrániť a podporovať kvalitu života detí;
- radiť rodinným súdom;
- navrhovať opatrenia pre deti;
- poskytnúť informácie, poradenstvo a podporu deťom a ich rodinám.

Medzi smernicami CAFCASS a skutočnými postupmi v prípadoch domáceho násillia je zásadný rozdiel. Ofsted (Úrad pre štandardy vo vzdelávaní, služby deťom a zručnosti) vo svojej správe v roku 2009 kritizoval CAFCASS za ich nedostatočnú účinnosť a spomenul najmä zlú prax. Kontroly považovali služby za neprimerané v týchto lokalitách:

- Veľký Londýn
- North Yorkshire a Humberside
- South Yorkshire
- Cheshire a Merseyside
- Far South West a Staffordshire a Marche

Ofsted poznamenal, že v týchto oblastiach neboli dodržané ani minimálne štandardy.

Kritika konštatovala, že:

- rodiny museli čakať príliš dlho;
- hodnotenia boli rozporné;
- mali zastarané a nepresné informácie;
- bezpečnostné opatrenia nezahŕňali odborné služby poskytované Najvyšším súdom.

➤ **Ministerstvo zdravotníctva**

Ministerstvo zdravotníctva (DH) má na starosti zlepšovanie zdravia a kvality života ľudí v Anglicku.

Má za cieľ poskytovať všetkým ľuďom:

- zdravie a pohodu;
- starostlivosť;
- hodnotu.

Ministerstvo zdravotníctva definuje domáce násillie ako termín, ktorý:

„... sa vzťahuje na širokú škálu násillia medzi partnermi alebo bývalými partnermi (fyzické, psychické, sexuálne alebo finančné násillie), ktorí bývajú spolu alebo oddelene.“

Okrem Ministerstva zdravotníctva sú tu aj jednotlivé kráľovské lekárske školy a ich kliniky, ktoré poskytujú usmernenie pre odbornejšiu časť lekárskej starostlivosti, ku ktorým sa jednotliví odborní lekári a lekárký môžu pripojiť.

➤ **Služby pre mládež a deti (CYP)**

CYP sú miestne služby, ktoré sú zodpovedné za hlavné vzdelávania (vrátane škôl, zdravotných a sociálnych služieb), detí a mládeže v miestnej štvrti, do ktorej patria, a zároveň pracujú spoločne s ďalšími partnermi, ako sú napr. dobrovoľnícky sektor a komunitný sektor. Uvádzajú do praxe smernice Miestnej rady na ochranu detí (LSCB) .

➤ **Oddelenie pre komunity a miestnu samosprávu (DCLG)**

DCLG si kladie za cieľ podporovať prosperujúce a súdržné komunity, ktorým ponúka

bezpečné, zdravé a udržateľné životné prostredie pre všetkých.

S odkazom na bývanie a domáce násilie majú za úlohu:

- riešiť problémy bezdomovcov;
- poskytovať podporu bývania.

DCLG má definíciu domáceho násillia totožnú s vládnu definíciu.

Zhrnutie, závery

Nižšie uvedená tabuľka zhŕňa či zúčastnené inštitúcie majú opatrenia pre NPNŽ v intímnych vzťahoch a domáce násilie, či identifikujú a vedľa odhadnúť hrozbu zvlášť závažného násillia, či robia bezpečnostné plány, či spolupracujú s ďalšími inštitúciami pri zdieľaní informácií o ženách a ich deťoch vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia.

Inštitúcia	ACPO	CPS	NPS	CAFCASS	CYPS	DCLG
Smernice o DV	Áno	Áno	Áno	Áno	Nemá	Áno
Identifikácia	Áno	Nie	Áno	Áno	Áno	Nie
Delegovanie a odporúčanie	Áno	Áno	Áno	Áno	Áno	Áno
Odhad nebezpečenstva	Áno	Nie	Áno	Áno	Áno	Nie
Bezpečnostné plánovanie	Áno	Nie	Áno	Áno	Áno	Áno
Multi-inštitucionálna spolupráca	Áno	Áno	Áno	Áno	Áno	Áno
Dátum	2008	2009	2007	2006		2009

Napriek kritike sa zdá, že systém MARAC má veľmi efektívne štandardy na ochranu a bezpečnosť pre ženy vystavené hrozbe zvlášť závažného násillia v intímnych vzťahoch.

Avšak, niektoré otázky ostávajú: Aká je úloha organizácií poskytujúcich pomoc a podporu ženám zažívajúcim násillie? Kto zamestnáva IDVA? Kto môže byť vyškolený za IDVA? Musia mať tieto osoby predchádzajúce skúsenosti z práce so ženami, ktoré zažili násillie?

ZHRNUTIE A ODPORÚČANIA

Otázka č 1: Do akej miery sú podporné služby k dispozícii (mladým) ženám a ich deťom, rovnako ako dievčatám, ktorým hrozí nebezpečenstvo zvlášť závažného násillia? Aké nedostatky pri tom možno identifikovať?

Jedna zo zúčastnených krajín vôbec neposkytuje pre ženy zažívajúce násillie bezpečné ženské domy. Niektoré ďalšie nemajú dostatok miest v bezpečných ženských domoch a ubytovacích zariadeniach, najmä vo vidieckych oblastiach. Mimovládne organizácie (prevádzkujúce bezpečné ženské domy, podporné služby atď.) v tejto problematike zjavne nie sú uznané za odborníčky, alebo nie sú ako také ocenené, a ich hlasy, varovania a výstražné signály, ktoré by mohli dať o ženách vystavených zvlášť závažnému násilliu, nie sú prijímané. Rodovo neutrálny prístup je škodlivý, pretože spôsobuje, že zločiny a ich dôsledky ostávajú neviditeľné.

Odporúčanie:

Treba odstrániť nedostatky v poskytovaní základných bezpečnostných opatrení. Minimálne štandardy EÚ hovoria, že na 10 000 obyvateľov musí existovať 1 miesto pre rodinu (žena plus 2 deti) v bezpečnom ženskom dome. Organizácie poskytujúce pomoc a podporu ženám zažívajúcim násilie (MVO), musia byť uznané za rovnocenných partnerov a musia mať zabezpečené financovanie, aby mohli sústredene vykonávať svoju prácu.

Otázka č 2: Vyvinuli kľúčové inštitúcie opatrenia a usmernenia a multi-inštitucionálne iniciatívy na identifikáciu, ochranu a podporu žien a ich detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia a implementovali ich?

Zdá sa, že kľúčové inštitúcie nemajú žiadnu spoločnú stratégiu. S výnimkou Španielska a stretnutí MARAC v Anglicku a Walese sa nenájde žiadna spoločná celoštátna stratégia na ochranu a podporu žien a ich detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia. Opatrenia a smernice existujú väčšinou len na individuálnej rovine inštitúcií, ak vôbec existujú. Neexistuje takmer žiadny multi-inštitucionálny prístup. Možno ho nájsť len medzi inštitúciami, ktoré patria do podobného vládneho prostredia, zatiaľ čo MVO sú z neho väčšinou vylúčené. Mnoho respondentov a respondentiek na úrovni štátu ani nerozoznávajú, že by mohli existovať ženy vystavené hrozbe zvlášť závažného rodovo podmieneného násillia páchaného intímnyim partnerom.

Odporúčanie:

Komplexné a koordinované princípy je potrebné rozvíjať na všetkých úrovniach, ktoré zahŕňajú všetky organizácie pracujúce v tejto problematike, vrátane organizácií poskytujúcich pomoc a podporu ženám zažívajúcim násillie.

Otázka č 3: Používajú sa nástroje na odhad nebezpečenstva (NON) a nástroje na vytváranie bezpečnostného plánu? Aké nástroje sa používajú, kto ich používa, aký je zmysel a efekt používania takýchto nástrojov, do akej miery sa tieto nástroje používajú?

Žiaľ, väčšina respondentov využíva len NON bez adekvátnej ďalšej snahy o ovplyvnenie tohto nebezpečenstva. Na odhad nebezpečenstva sa používa široká škála nástrojov : prevažne DA Campbell, rovnako ako SARA a tiež mnoho vlastných nástrojov. Mimovládne organizácie, ktoré používajú nástroje, väčšinou odpovedali, že sa snažia žene jasnejšie ukázať mieru jej ohrozenia. Jedna mimovládna organizácia používa NON na to, aby ženy z dôvodu hrozby zvlášť závažného násillia mali prednosť (zaoberajú sa viac ako 4 000 ženami ročne). Len menšina z respondentov využíva NON systematicky vo všetkých prípadoch.

Odporúčanie:

Všetky príslušné inštitúcie pracujúce so ženami zažívajúcimi násillie by mali používať nejaké nástroje na odhad nebezpečenstva, ktoré im hrozí, systematicky a pravidelne, aspoň ako súčasť bezpečnostného plánovania. Samotné používanie NON však nestačí! Neoddeliteľnou súčasťou ich používania by mal byť manažment rizík a manažment bezpečnosti. Mala by sa vylúčiť možnosť nesprávneho použitia NON. Treba riešiť rizikové faktory pre NPNŽ v intímnych vzťahoch.

Otázka 4: Existujú nejaké multi-inštitucionálne príklady dobrej praxe a osvedčených postupov v oblasti ochrany a podpory žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia?

Zdá sa, že systém stretnutí MARAC používaný v Anglicku a Walese (s hlavnými cieľmi ako sú napr. rozvoj a zlepšenie koordinácie služieb a zdieľanie informácií prostredníctvom dohovorov, spoločná odborná príprava pre rôzne profesie a koordinácia odhadu nebezpečenstva, ako aj postupov a operácií medzi všetkými zamestnancami sektoru trestno-právneho systému a tiež zamestnankyňami služieb na pomoc ženám) má veľmi efektívne štandardy na ochranu a bezpečnosť pre ženy vystavené hrozbe zvlášť závažného rodovo podmieneného násillia páchaného intímnyim partnerom. Jedna mimovládna organizácia v Rakúsku začala s týmto prístupom v roku 2009. Zatiaľ je tento prístup

založený na neformálnych dohodách, ktoré by sa mali zmeniť na záväzné protokoly.

Odporúčanie:

Systém MARAC, ako príklad dobrej praxe by sa mal zaviesť ako základné opatrenie na identifikáciu a ochranu žien a ich detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia. Mal by byť založený na záväzných dohovorochoch a nielen na neformálnych dohodách. MVO pracujúce so ženami by mali byť neoddeliteľnou súčasťou tohto systému.

Otázka 5: Existuje nejaká systémová metóda analýzy vrážd alebo pokusov o vraždu, vrátane vrážd spáchaných v mene „cti“, s cieľom zhodnotiť silné a slabé stránky systému prevencie?

NIE! Väčšinou len mimovládne organizácie skúmajú tieto prípady, keď sa vyskytnú. Štátne inštitúcie nepoužívajú túto metódu na to, aby sa hľadali nedostatky v ochrane žien pred závažnými trestnými činmi. Zdá sa, ako keby jednotlivé inštitúcie robili takéto analýzy len za účelom chrániť vlastné organizácie. Mnoho respondentov to hodnotilo ako zaujímavý aspekt multi-inštitucionálnej práce.

Odporúčanie:

Metóda hľadania nedostatkov v systéme prevencie by mala byť neoddeliteľnou súčasťou multi-inštitucionálneho prístupu.

Všeobecné záverečné poznámky:

Existuje niekoľko aspektov, ktoré je potrebné zdôrazniť:

- Odborníci a odborníčky potrebujú pravidelné špecializované školenia na prácu so ženami vystavenými hrozbe zvlášť závažného rodovo podmieneného násillia.
- Spolupráca potrebuje záväzné dohovory.
- Ženy vystavené hrozbe zvlášť závažného násillia páchaného intímnyim partnerom musia byť uznané na úrovni štátu. Je nutné vypracovať koordinovanú a komplexnú stratégiu, zahŕňajúce všetky zúčastnené inštitúcie na rovnakej úrovni (čo znamená aj dostatočné zdroje pre zúčastnené mimovládne organizácie).

Komentár respondentky:

„Tento rozhovor jasne ukazuje, že musíme riešiť problematiku žien vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia páchaného intímnyim partnerom v našich členských organizáciách. A musíme rozvíjať štandardy na ich ochranu a bezpečie. Tieto otázky veľmi jasne ukazujú nedostatky. Radi by sme dostali záverečnú správu a chceli by sme aj prezentáciu o odporúčaníach na jednom z našich stretnutí budúci rok! “

Poznámka anketára:

„Bolo zaujímavé robiť tieto rozhovory. Mal som možnosť získať lepšie vedomosti o postupoch v inštitúciách, ktoré sa ich zúčastnili. Mohol som obnoviť staré kontakty a tiež vytvoriť nové. Dúfam, že toto v budúcnosti naštartuje lepšiu spoluprácu.“

II. C. Dostupnosť spoľahlivých, systematicky zbieraných a analyzovaných údajov o vraždách žien (femicide) v dôsledku rodovo podmieneného násillia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch v Európe

Femicída, „zabíjanie žien mužmi, pretože sú ženy" (Russell. a kol. -2001, S. 13-14), je jedným z najextrémnejších prejavov násillia páchaného na ženách. Ženám všetkých vekových kategórií hrozí vražda od niekoho, koho poznajú: od rodinného príslušníka alebo intímneho partnera.

Hoci medzinárodná pozornosť venovaná NPNŽ ako zdravotnému problému a problému týkajúcemu sa ľudských práv sa za posledné desaťročia zvýšila, femicída a ochrana žien ohrozených zvlášť závažným násillím v intímnych vzťahoch ešte stále nie sú dostatočne dobre preskúmané.

Mnoho vrážd žien a mladých dievčat v našej spoločnosti spáchaných mužmi ostalo nenahlásených, nikto ich nespočítal, ani nevzal do úvahy, čiže ostali neviditeľné. Z tohto dôvodu sa v rámci projektu PROTECT uskutočnilo skúmanie a analyzovala sa dostupnosť údajov o femicide na európskej a národnej úrovni.

Femicída sa riešila v rôznych súvislostiach, vrátane NPNŽ v intímnych vzťahoch, násillia od cudzinca, sexuálneho násillia, vrážd novorodencov ženského pohlavia, tzv. zločinov v mene cti a praktík spojených s venom, rovnako ako vrážd spojených s činnosťou gangov a politickým násillím. Výsledkom toho boli výskumníkmi a výskumníčkami a aktivistkami a aktivistami navrhnuté rôzne definície a koncepčné rámce.²⁶

V rámci projektu PROTECT sa na analýzu dostupnosti údajov o femicide na európskej a národnej úrovni ako širší kontext femicidy použilo násillie páchané na ženách intímny partnerom. V analýze sa venovala menšia pozornosť špecifickým otázkam femicidy ako sú napr. zločiny v mene cti. Vzhľadom k tomu, že „vraždy v mene cti" a podobné zločiny nie sú špecifikované v súdnom systéme väčšiny členských štátov EÚ, krajín kandidátskych a potenciálne kandidátskych krajín, neexistujú ani systematicky zhromažďované a analyzované údaje o takzvaných zločinoch v mene cti na národnej a na európskej úrovni. Podľa slovníka dohodnutého na účely tohto projektu, je femicída definovaná ako vražda ženy intímny partnerom, pričom sa berie do úvahy, že neexistuje žiadna jednotná definícia pojmu homicída. Podľa výboru CEDAW Organizácie spojených národov, môže byť NPNŽ v intímnych vzťahoch definované ako forma rodovo podmieneného násillia, ktoré je „namierené proti žene, pretože je žena, alebo postihuje ženy nepomerne viac". (CEDAW výbor 1992: článok 6).

1. Význam rodovo špecifických štatistík o vraždách žien (femicide) v dôsledku rodovo podmieneného násillia

Údaje a štatistiky o skutočnom rozsahu a charaktere femicidy sú nevyhnutným nástrojom na prevenciu najzávažnejších foriem rodovo podmieneného násillia páchaného na dievčatách, ženách a ich deťoch a na znižovanie tohto násillia, ako aj na ochranu žien a detí vystavených zvlášť závažnému násilliu. Nedostatok ucelených informácií o počte žien a detí zabitých intímny partnerom alebo členom rodiny, obmedzuje našu schopnosť merať rozsah NPNŽ v porovnaní s inými spoločenskými problémami. Systematizácia informácií a poznatkov o rozsahu femicidy, ktoré sú spoľahlivé, neutrálne a analytické, je základom pre politickú argumentáciu, slúži verejnemu záujmu, odhaľuje náklady na NPNŽ a podporuje požiadavku na financovanie z verejných prostriedkov (Römkens, 2007, s.64).

Systematické zhromažďovanie a analýzy rodovo špecifických štatistík o príčinách, povahe a závažnosti femicidy posilňujú naše schopnosti sledovať zmeny a rozdiely vo výskyte,

²⁶ Možno identifikovať 4 aspekty, ktoré vedú k odchýlke v konceptualizácii femicidy: (a) definícia a vzťah medzi obeťou a páchatelom: vraždy súčasnými a bývalými intímny partnermi/manželmi, rodinnými príslušníkmi, priateľmi a známymi, alebo cudzincami, vrátane, alebo okrem páchateliek - žien, sexuálnymi partnermi rovnakého pohlavia, (b) forma násillia, ktorá vedie k smrti: zahrnutie alebo vylúčenie úmrtia v dôsledku násillia interpersonálneho alebo iného násillia, ako napr. je AIDS, zmrzačenie genitálií, ozbrojené konflikty alebo femicída -samovraždy, (c) terminológia používané oficiálnymi štatistikami a administratívne údaje, ktoré používajú napr. polícia, zdravotníctvo, právne systémy, (d) zodpovednosť štátu vo vzťahu k femicide.

zhodnotiť účinnosť prevencie a intervencie, rozpoznať nedostatky v poskytovaných službách a odhadnúť počet prípadov súvisiacich s NPNŽ. Okrem toho umožňujú tieto údaje identifikáciu skupín žien a detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia, ktoré môžu mať najväčší prospech z individuálnej intervencie alebo z posilnených a kvalitnejších služieb (Saltzman a kol., 2002, str. 1).

Údaje týkajúce sa NPNŽ sú vysoko citlivé a môžu byť zneužitú. V najhoršom prípade sa môžu tieto údaje dostať do rúk násilných mužov a páchatel'ov a môžu zapríčiniť smrť ženy. Napriek veľkému prínosu nových informačných technológií v oblasti zberu údajov, by sa mali zväžiť účinné bezpečnostné štandardy týkajúce sa ich využitia. V súlade s tým by sa mali ešte raz vzniesť nasledovné otázky: Aké údaje sú naozaj potrebné na ochranu ženy? Kto smie mať prístup k citlivým údajom a ktoré bezpečnostné štandardy treba zdieľať a súčasne chrániť údaje pred zneužitím?²⁷

NPNŽ a femicída sú globálne problémy, ktoré nemôže riešiť izolovane jeden štát alebo spoločnosť. Preto je dôležité systematicky zhromažďovať spoľahlivé údaje o femicíde, ktoré sú porovnateľné v čase a medzi krajinami - na európskej i svetovej úrovni. Mali by sa identifikovať príklady dobrej praxe v oblasti prevencie a ochrany žien - najmä tých, ktoré sú vystavené hrozbe zvlášť závažného násillia - a mali by sa rozšíriť ochranné opatrenia na európskej/svetovej úrovni.

2. Politické snahy o systematický zber rodovo špecifických údajov o násillí páchanom na ženách a femicíde v Európe

V nadväznosti na Pekinskú akčnú platformu z roku 1995²⁸, boli v členských krajinách EÚ artikulované jasné politické odporúčania EÚ na systematické zhromažďovanie rodovo citlivých údajov o násillí na ženách a o femicíde :

*Odporúčanie Rady Európy Rec (2002) 5 o ochrane žien pred násillím*²⁹ odporúča členským štátom Rady Európy pripravovať rodovo špecifické a integrované štatistiky so spoločnými ukazovateľmi, aby sa mohol lepšie zhodnotiť rozsah NPNŽ.

V rámci kampane Rady Európy proti násilliu páchanému na ženách, vrátane domáceho násillia (2006-2008)³⁰, bolo definovaných niekoľko aktivít na rovnakú tému ako konkrétne akcie pracovnej skupiny: Podrobný plán určený členským štátom ešte raz zdôrazňuje dôležitosť *"zabezpečiť systematické zhromažďovanie štatistických údajov rozčlenených podľa pohlavia, podľa druhu násillia, ako aj vzťah páchatel'a k obeti vo všetkých oblastiach"*.³¹

V súlade s tým sa v júli 2007 konal v Lisabone Regionálny seminár o zbere údajov ako nevyhnutnom predpoklade účinných opatrení na boj proti násilliu páchanému na ženách, vrátane domáceho násillia,³² a ako ďalšia aktivita Kampane bol vydaný prieskum o Administratívnom zhromažďovaní údajov o domácom násillí v členských štátoch Rady Európy (Ruuskanen a kol., 2008). Okrem podpory systematického zberu štatistických údajov a analýz o domácom násillí na ženách, obidve aktivity dospeli k záveru, že hoci viac a viac členských štátov Rady Európy vykonáva štatistické prieskumy o NPNŽ, stále trvá všeobecný nedostatok

²⁷ Pre viac informácií: napr. projekt siete bezpečia: the National Safe & Strategy Technology Project: Národná sieť na elimináciu domáceho násillia National Network to End Domestic Violence: <http://www.nnedv.org/component/content/article/111.html>, 10.03.2010.

²⁸ Pekinská akčná platforma , štvrtá svetová konferencia žien, September 1995, str.. 46: http://www.unesco.org/education/information/nf-sunesco/pdf/BEIJIN_E.PDF, 08.03.2010.

²⁹ Ochrana žien pred násillím, Odporúčanie Rec(2002)5 výboru ministerstiev členských štátov o ochrane žien pred násillím, Oddelenie rovnosti žien a mužov , generálne riaditeľstvo pre ľudské práva, Rada Európy STRASBOURG CEDEX 2002: www.profeministimiehet.net/whiterib/content/texts/rec20025.doc, 08.03.2010.

³⁰ Rada Európy – Kampaň proti násilliu na ženách vrátane domáceho násillia: <http://www.coe.int/t/dg2/equality/DOMESTICVIOLENCECAMPAIGN/>, 08.03.2010.

³¹ Pracovná skupina na elimináciu násillia na ženách vrátane domáceho násillia(GTFV) Plán kampane Rady Európy proti násilliu na ženách vrátane domáceho násillia http://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/Source/Blueprint_8_rev_5_EN.pdf, 08.03.2010. Plán schválil Výbor ministrov 21.6. 2006.

³² *Regionálny seminár o zbere údajov ako nevyhnutnom predpoklade účinných opatrení na boj proti násilliu na ženách, vrátane domáceho násillia*, Lisabon, júl 2007: http://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/regional_seminars/, 08.03.2010

systematicky zozbieraných administratívnych údajov o násilí páchanom na ženách, týkajúcich sa služieb (napríklad polícia, súdnictvo, verejné zdravotníctvo).

V záverečnej správe o činnosti: Pracovná skupina Rady Európy na boj proti násiliu páchanému na ženách, vrátane domáceho násillia (EG-TFV) vydanéj v roku 2008, pracovná skupina odporúča ustanoviť stredisko pre sledovanie násillia páchaného na ženách a femicidy, ktorého úlohou by bolo na medzinárodnej úrovni zhromažďovať údaje o vraždách žien ich manželmi, exmanželmi, intímnymi partneri a príbuznými. Na národnej úrovni by mali členské štáty:

- Zaviesť špecifické postupy pre zber údajov o počte takýchto vrážd žien za rok a to v členení podľa ich veku, počtu páchatel'ov tiež v členení podľa veku a pohlavia páchatel'a, ako aj vzťah medzi páchatel'om a obeťou alebo obeťami.
- Zhromažďovať informácie týkajúce sa stíhania a trestania páchatel'ov. Každý prípad takejto vraždy by mal byť starostlivo analyzovaný, aby sa identifikovali všetky zlyhania ochrany s ohľadom na zlepšenie a rozvoj ďalších preventívnych opatrení.
- Pri zhromažďovaní údajov, ich analýzach a publikovaní spolupracovať s mimovládnyimi organizáciami pôsobiacimi v tejto oblasti. Tieto údaje by mali byť verejne prístupné na vnútroštátnej úrovni ako aj pre Radu Európy a uverejnené počas 16 dní aktivizmu proti rodovo podmienenému násilliu. Generálny sekretariát Rady Európy by mal zabezpečiť uverejnenie týchto údajov.
- Zveriť túto úlohu už existujúcim vnútroštátnym štruktúram, ktoré sú poverené pracovať v problematike násillia páchaného na ženách alebo navrhovaným strediskom pre sledovanie násillia páchaného na ženách.³³

NPNŽ a femicída sú zločiny, ktoré štáty musia riešiť a stíhať vo verejnom záujme.³⁴ Existuje významné politické odporúčanie zlepšiť údaje o dynamike a rozsahu femicidy, pretože sú zásadnou súčasťou obhajoby ľudských práv žien a prevencie. V roku 2007, Raül Romeva i Rueda (euro poslanec), zdôraznil dôležitosť globálnej stratégie "... aby sa umožnilo EÚ a jej partnerom uskutočniť spoločné akcie a zvýšiť úsilie na odstránenie a prevenciu násilných úmrtí ženy - a to všade" (Romeva i Rueda, 2007, s. 4).

3. Dostupnosť rodovo špecifických údajov o vraždách žien (femicide) v dôsledku rodovo podmieneného násillia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch v Európe

Politické odporúčania EÚ, v zmysle systematického zhromažďovania rodovo citlivých údajov o NPNŽ a o femicide, tak v členských štátoch EÚ, ako aj na európskej úrovni, sú jasné. Súčasne však vyvstáva niekoľko otázok: Existujú spoľahlivé rodovo citlivé údaje, ktoré sú systematicky zhromažďované a analyzované - rozdelené podľa pohlavia, veku, druhu násillia (podľa trestného zákonníka) a vzťahu medzi obeťou a páchatel'om – o rodovo podmienených vraždách intímnym partnerom (femicída), k dispozícii v členských štátoch EÚ, v kandidátskych a potenciálne kandidátskych krajinách? Sú tieto údaje porovnateľné v čase a medzi krajinami a sú k dispozícii na európskej úrovni? Ak tomu tak nie je, aké sú problémy v poskytovaní týchto štatistik a aké opatrenia je potrebné prijať na ich prekonanie?

Popri rôznych rámcoch, definíciách a klasifikáciách, ktoré sa snažia konceptualizovať femicídu, existuje niekoľko zdrojov informácií, z ktorých sa dajú získať údaje o femicide: štatistiky o trestných činoch (údaje z oficiálnych štátnych inštitúcií), policajné správy, údaje zo súdov, policajné štatistiky, administratívne údaje z trestného lekárstva (pitvy) a správy v médiách. Takto bol použitý celý rad metód na zozbieranie údajov o femicide, vrátane sociologických prieskumov obyvateľstva, analýz záznamov o službách napr. polícia, nemocnice, súdy, štatistiky o úmrtiach

³³ Záverečná správa: Pracovná skupina Rady Európy na boj proti domácejmu násilliu na ženách vrátane domáceho násillia (EG-TFV): Oddelenie rovnosti žien a mužov, generálne riaditeľstvo pre ľudské práva, Strasbourg, september 2008.; str.: 18, 79, 81: http://www.coe.int/t/dg2/equality/domesticviolencecampaign/Source/Final_Activity_Report.pdf, 08.03.2010.

³⁴ Vid' najprv právnu definíciu femicidy v Mexiku ako výsledok strašného vraždenia v Juarez: Violent femicide in Mexiku: Mexican congress, Chamber of Deputies - 59th legislative term. Ad hoc informácia o výsledku monitorovania, ktorý viedla vyšetrovacia komisia a zodpovedné právne služby. Mexico, 2006 <http://www.topicsandroses.com/spip.php?article96#nb10>, 08.03.2010.

z márníč, záznamy o úmrtnosti v domácnostiach, verbálne pitvy (niekedy rozhovor patológa so svedkami môže byť jediný spôsob, ako zistiť príčinu úmrtia) a štúdium novinových článkov³⁵. Metodologické rozdiely v zbere údajov vedú k rôznym interpretáciám údajov.

Údaje z prieskumov, ako sú napr. Štúdia o násilí páchanom na ženách WHO (Svetová zdravotnícka organizácia)³⁶ alebo britský Prieskum o trestných činoch (Walby a kol., 2004) ukazujú, že len veľmi malé percento žien oznamuje službám alebo orgánom násilie, ktoré zažili a že NPNŽ takto ostáva utajené. To vedie k obmedzeniu používania štatistík z oblasti výkonu práva, zdravotných služieb a ďalších inštitúcií. Administratívne údaje nie sú reprezentatívne a hovoria veľmi málo o rozsahu a charaktere NPNŽ. Avšak, administratívne údaje alebo údaje o službách sú veľmi dôležité pre monitorovanie účinnosti a kvality práce inštitúcií s NPNŽ (Walby, 2005, p 194ff.; Jansen, 2008, s. 31-39). Preto odborníci a odborníčky všeobecne uznávajú, že rovnako potrebné sú oba druhy údajov a že majú byť zbierané pravidelne a na základe spoločných ukazovateľov, aby bolo možné správne posúdiť problém a plánovať a realizovať to, čo je známe ako „opatrenie na základe znalostí“. (Walby, 2005, p 194ff.; Römkens, 2007, s. 64).

Dostupné údaje o vraždách boli analyzované s cieľom zistiť dostupnosť údajov o femicíde na úrovni EÚ, rovnako ako aj v členských štátoch EÚ, kandidátskych a potenciálne kandidátskych štátoch. Základom sa stali administratívne údaje tam, kde je zhromažďovanie a analýza údajov už bežnou a financovanou súčasťou verejnej služby: (a) údaje o vraždách zo štatistík o trestnej činnosti zachytené systémom trestného súdnictva, ktoré zhromaždila polícia (b) údaje o vraždách zo štatistík zdravotného systému, ktoré zhromaždili lekári na základe *Európskeho zoznamu príčin úmrtia*.³⁷ Oba typy údajov sú k dispozícii na úrovni EÚ prostredníctvom štatistických údajov Eurostatu a na vnútroštátnej úrovni v členských štátoch EÚ, kandidátskych a potenciálne kandidátskych štátov. Za účelom zistenia dostupnosti údajov o femicíde na úrovni EÚ sa okrem toho analyzovali aj údaje získané z prieskumov. Táto analýza tiež vychádza zo zistení a záverov projektu EÚ Daphne "Odhad úmrtnosti súvisiacej s násilím v intímnych vzťahoch v Európe - *IPV_EU_Mortality*" uskutočnenom Psytel.³⁸

3.1 Odporúčania v oblasti zlepšenia dostupnosti rodovo špecifických údajov o vraždách žien (femicíde) v dôsledku rodovo podmieneného násillia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch na národnej a európskej úrovni

3.1.1 Údaje o vraždách dostupné v databáze Eurostatu o kriminalite a trestnom súdnictve³⁹

Štatistiky Eurostatu o kriminalite a trestnom súdnictve neposkytujú členenie údajov o vraždách podľa pohlavia a veku. Nezaznamenáva sa ani druh násillia ani vzťah medzi obeťou a páchatelom. V štatistikách Eurostatu o trestnej činnosti nie sú k dispozícii žiadne údaje o rodovo podmienených vraždách žien v intímnych vzťahoch na úrovni EÚ.

Kvôli odlišnostiam v národných informačných zdrojoch je meranie vývoja kriminality na európskej úrovni neľahká úloha. V jednotlivých národných štátoch existujú rôzne právne a trestné súdne systémy a rozdiely v zozname trestných činov, ktoré sú zahrnuté do údajov o celkovej kriminalite.

³⁵ Podporiť chápanie femicídy: Using Research to Galvanize Action and Accountability, Program for Appropriate Technology in Health (PATH), InterCambios, Medical Research Council of South Africa (MRC), and World Health Organization (WHO), Washington DC, 2009: p 2.: http://www.path.org/files/GVR_femicide_rpt.pdf, 08.03.2010.

³⁶ Prieskum WHO - WHO Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women: Initial results on prevalence, health outcomes and women's responses: 2005: http://www.who.int/gender/violence/who_multicountry_study/en/, 08.03.2010.

³⁷ Európsky zoznam príčin úmrtia http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM_DTL&StrNom=COD_1998&StrLanguageCode=EN&IntPckKey=&StrLayoutCode=HIERARCHIC&CFID=4564696&CFTOKEN=58fce61775aac1ab-F35FE685-05DB-AD8C-F3106725C335A174&jsessionid=1e51d05fdea7693868fd6734257635225464TR, 08.03.2010. This shortlist is based on the WHO's *International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD)*: World Health Organisation: International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems: <http://www.who.int/classifications/icd/en/>, 08.03.2010.

³⁸ Société civile Psytel: www.psytel.eu, 08.03.2010, Synthesis in English for download at <http://www.psytel.eu/violences.php>

³⁹ EUROSTAT: Zločin a trestné právo - Crime and Criminal Justice, 2009: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/crime/introduction>, 08.03.2010.

Nedostatok konzistentnej definície a ukazovateľov, ako aj medzery v systematickom zhromažďovaní údajov zvyšujú potrebu získavať údaje, ktoré budú medzi krajinami porovnateľné a nepovedú k rozdielom v hodnotení kriminality na národnej úrovni. Výrazne sa líšia tiež počty zločinov nahlásených políciou a zaznamenaných policajtmí v jednotlivých štátoch. Tento problém je dobre známy pokiaľ ide o prípady femicíd: policajný dôstojník, ktorý nepozná dynamiku NPNŽ, bude vnímať rovnakú situáciu inak, ako dôstojník, ktorý v tejto veci absolvoval špeciálne školenie.

Na európskej úrovni bolo prijatých niekoľko iniciatív na prekonanie týchto problémov a za vytvorenie spoľahlivých a porovnateľných štatistík o trestnej činnosti a trestného súdництва. V roku 1993 zriadil Európsky výbor pre problematiku kriminality (CDPC) *Skupinu expertov na trendy v trestnej činnosti a trestného súdництва: štatistiky a iné kvantitatívne údaje o trestnej činnosti a o systémoch trestného súdництва*, aby vytvorila metódy na riešenie problémov, ako sú rôzne definície trestných činov a rôzne pravidlá na vyčíslenie trestných činov (napr. ak je viac obetí jedného trestného činu) v členských štátoch Rady Európy. Prvý návrh verzie *Európskej knihy informácií o štatistikách týkajúcich sa trestnej činnosti a trestného súdництва*⁴⁰ bol predstavený v roku 1995⁴¹. Zhŕňal štatistické údaje z 36 európskych krajín a aj informácie o štatistických pravidlách a definíciách, týkajúcich sa týchto údajov. Štvrté vydanie, hodnotiace roky 2003-2007, bolo vydané v roku 2010.

V roku 2001 bola rozhodnutím Rady Európy zriadená *Sieť na prevenciu kriminality*⁴², na podporu prevencie kriminality v členských štátoch v rámci celej EÚ, aby sa mohli identifikovať a zdieľať cenné príklady dobrej praxe v oblasti prevencie kriminality, najmä v tradičných formách trestných činov.

Na základe *Haagskeho programu*⁴³ bol Európskou komisiou v auguste 2006 implementovaný *Akčný plán EÚ na rozvoj komplexnej a koherentnej stratégie EÚ na mapovanie trestnej činnosti a trestného práva (2006-2010)*⁴⁴, aby sa prijali konkrétne opatrenia na rozvoj porovnateľného systému štatistík trestnej činnosti a trestného súdництва. Rozhodnutím Komisie (2006/581/ES) bola zriadená *Expertná skupina*, aby poskytovala poradenstvo týkajúce sa implementácie tohto akčného plánu. Súbežne bola zriadená *pracovná skupina Eurostatu*, aby ďalej vyvíjala odporúčania expertnej skupiny. Bolo implementovaných aj viacero odborných podskupín a pracovných skupín, aby preskúmali jednotlivé konkrétne úlohy.⁴⁵

Prekvapujúco ani *Európsky Sourcebook štatistík o trestnej činnosti a z oblasti trestného súdництва*, ani *Akčný plán EÚ na rozvoj komplexnej a koherentnej stratégie EÚ na mapovanie trestnej činnosti a trestného práva*⁴⁶ neobsahujú žiadnu aktivitu smerujúcu k vývoju ukazovateľov na meranie násilia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch a rodovo podmienené vraždy žien v intímnych vzťahoch (femicída) a ani sa nijakou nezaoberajú.

3.1.2. Údaje o vraždách dostupné z databázy Eurostatu v oblasti verejného zdravia⁴⁷

⁴⁰ Európska kniha informácií o trestnej činnosti a trestnom súdnictve (European Sourcebook): <http://www.europeansourcebook.org/>, 08.03.2010.

⁴¹ Na rozdiel od iných periodických medzinárodných prieskumov o trestnej činnosti a trestnom súdnictve, ktorý uskutočnil Úrad OSN pre drogy a trestnú činnosť (prieskum vývoja trestnej činnosti - CTS) alebo INTERPOL, ktoré sa spoliehajú na poskytovanie údajov z národných zdrojov, ktoré boli vyzvané, aby sledovali štandardné definície, metodika v Európskej knihe informácií o kriminalite a trestnom súdnictve je založená na spolupráci koordinovanej siete národných spravodajcov. Každá krajina má jednu osobu zodpovednú za zhromažďovanie a kontrolu údajov.

⁴² Eu Crime Prevention Network: <http://www.eucpn.org/>, 08.03.2010.

⁴³ The Hague Programme: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_criminal_matters/16002_en.htm, 08.03.2010.

⁴⁴ Commission communication COM/2006/437 final: EU Action Plan for the development of a comprehensive and coherent EU strategy to measure crime and criminal justice: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_criminal_matters/33264_en.htm, 08.03.2010.

⁴⁵ Napr. Bola založená podskupina expertov v roku 2008, aby identifikovala potreby polície získať údaje v oblastiach: efektívnosť trestného súdneho poriadku, súdy pre mladistvých, spolupráca súdov v trestných prípadoch a výdavky trestných súdov..

⁴⁶ Akčný plán bol prijatý v tom istom roku, kedy začala Kampaň Rady Európy proti násiliu na ženách.

Na základe Európskeho krátkeho zoznamu príčin úmrtia (65 príčin smrti)⁴⁸ poskytuje Eurostat štatistiky o zdraví (verejné zdravie), údaje o vraždách členené podľa pohlavia na ženy a mužov v tabuľkách: Smrť zavraždením, napadnutím, podľa rodu - [tps00146]; úmrtnosť je štandardizovaná na vzorke 100 000 obyvateľov. Avšak chýba údaj o veku a presný druh násilia, ktorý mal za následok smrť, ako aj vzťah medzi obeťou a páchatelom. Ani zdravotné štatistiky Eurostat neuvádzajú v súvislosti s vraždami údaje o rodovo podmienených vraždách v intímnych vzťahoch homicida/femicida na úrovni EÚ.

Medzinárodná štatistická klasifikácia chorôb a súvisiacich zdravotných problémov⁴⁹ (ICD), Svetovej zdravotníckej organizácie WHO hodnotí všeobecnú orientáciu v *Európskom krátkom zozname príčin úmrtia* ako cennú stratégiu na vypracovanie údajov o femicide, ktoré sú porovnateľné (nie len) medzi členskými štátmi. Na rozdiel od *Európskeho krátkeho zoznamu príčin úmrtia*, ICD zvažuje väčšie spektrum druhov násilia⁵⁰. Okrem toho, ICD sa pokúša zaradiť do zoznamu ukazovateľov aj vzťah medzi obeťou a páchatelom.⁵¹ Tento prístup nebol prijatý na úrovni EÚ, v *Európskom krátkom zozname príčin úmrtia*, čo vedie k predpokladu, že EÚ neprijíma odporúčanie OSN presne a v každom ohľade.

3.1.3. Dostupnosť údajov o vraždách na základe prieskumov

Údaje získané z prieskumov poskytujú všeobecne sociologicky orientované pohľady na výskyt, charakter, determinanty a dôsledky násilia v intímnom vzťahu. (Römkens,2007). Cenným nástrojom na monitorovanie realizácie politických odporúčaní EÚ sú ankety. Z tohto dôvodu tu uvádzame tri štúdie o femicide na európskej úrovni:

(A) Chrániť ženy pred násilím. Analytická štúdia o výsledkoch druhého kola kontroly implementácie Odporúčania Rec (2002) 5 o ochrane žien proti násiliu v Rade Európy

(C.Hagemann-White, 2008)

Posledná správa o monitorovaní uplatňovania odporúčania Rady Európy Rec (2002) 5 o násilí páchanom na ženách analyzuje v členských štátoch Rady Európy, či policajné štatistiky systematicky zaznamenávajú v štandardizovaných kategóriách podľa trestných činov pohlavie obete, pohlavie páchatel'a a vzťah medzi páchatel'om a obeťou. Ak je tomu tak, sú tieto k dispozícii v národných správach? Podľa odpovedí poskytnutých členskými štátmi Rady Európy,⁵² 27 zo 40 členských štátov uvádza, že policajné štatistiky pri oznamovaní najčastejších trestných činov v rodine systematicky zaznamenávajú údaje o pohlaví páchatel'a, pohlaví obete a ich vzťah. Ďalej 21 krajín uvádza, že sú k dispozícii štatistiky, ktoré spájajú všetky tri kategórie - pohlavie páchatel'a a obete a ich vzťah –podľa trestných činov.

Vzhľadom na praktické skúsenosti odborníkov pracujúcich v oblasti násilia páchaného na ženách a vzhľadom na chýbajúce metódy na systematické zhromažďovanie rodovo citlivých údajov o vraždách v intímnych vzťahoch, výskumníčky, ktoré vykonávali tento prieskum spochybňujú

⁴⁷ EUROSTAT: Zdravie (verejné zdravie/zdravie a bezpečnosť práce (Public Health / Health and safety at work), 2009: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/health/introduction>, 08.03.2010

⁴⁸ Európsky zoznam príčin úmrtia European Shortlist for Causes of Death: http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM_DTL&StrNom=COD_1998&StrLanguageCode=EN&IntPcKey=&StrLayoutCode=HIERARCHIC&CFID=4564696&CFTOKEN=58fce61775aac1ab-F35FE685-05DB-AD8C-F3106725C335A174&jsessionid=1e51d05fdea7693868fd6734257635225464TR, 08.03.2010. Tento krátky zoznam je založený na medzinárodnej štatistickej klasifikácii WHO chorôb a súvisiacich zdravotných problémov (ICD): Svetová zdravotnícka organizácia, <http://www.who.int/classifications/icd/en/>, 08.03.2010.

⁴⁹ Svetová zdravotnícka organizácia: International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems: <http://www.who.int/classifications/icd/en/>, 08.03.2010.

⁵⁰ Napr. Vonkajšie príčiny chorobnosti a úmrtnosti (V01-Y98), podkategória Napadnutie(x85-Y09).

⁵¹ Jeden príklad je kategória Y07: iné syndrómy zlého zaobchádzania Ibid: Y07 Iné syndrómy zlého zaobchádzania, ktoré zahŕňajú psychické týranie, telesné týranie, sexuálne zneužívanie, týranie a zanedbávanie(vylučuje a opustenie Y06) a sexuálne napadnutie telesnou silou (Y05) - manželom alebo partnerom [Y07.0], rodičom[Y07.1], známym alebo priateľom [Y07.2], oficiálnymi autoritami [Y07.3], inými určenými osobami [Y07.8], bližšie neurčenými osobami [Y07.9]

⁵² C. Hagemann-White, 2008: pozri: tabuľka 17. Obsah policajných štatistík a ich dostupnosť v národných správach, str. 44.

správnosť odpovedí zástupcov členských štátov Rady Európy.

(B) 3. medzinárodná správa: Násilie páchané na ženách v intímnych vzťahoch: Štatistika a právne predpisy, Instituto Centro Reina Sofia (ICRS) - (Esplugues a kol., 2010.)

Tento prieskum porovnáva údaje o femicíde medzi jednotlivými krajinami v Afrike, Amerike, Austrálii a Európe⁵³, v celkovom počte za rok 2006 a uvádza ich v tabuľkách ako napríklad: femicída celkovo v roku 2006 (str. 67f.), femicída v domácnosti v roku 2006 (str. 80F.), femicída zo strany intímnych partnerov v roku 2006 (str. 87). Navyše sú údaje o femicíde členené podľa vekových skupín obetí v percentách v roku 2006, rovnako ako typ zbrane použitej na spáchanie vraždy (femicídy) za rok 2006. Štatistické údaje „o zabitých ženách (všeobecne, členmi rodiny a partnermi)“ (Esplugues a kol. 2010, s. 65), boli získané z oficiálnych národných inštitúcií, ako sú ministerstvá spravodlivosti, ministerstvá vnútra, ministerstvá sociálnych vecí, od policajných útvarov a z národných štatistických úradov jednotlivých krajín. Hoci výskumníci, ktorí robili prieskum, si uvedomovali, že *"veľa krajín stále nemá údaje o zločinoch rozčlenené podľa pohlavia (a to ani v prípade závažných trestných činov, ako je vražda) a už vôbec nie podľa vzťahu medzi obeťou a páchatelom"* (Esplugues et. al., s. 65), viaceré oficiálne štátne inštitúcie poskytli tieto údaje Instituto Centro Reina Sofia. Súčasne pracovníčky z praxe aj z výskumu v oblasti násilia páchaného na ženách jasne potvrdili, že tieto údaje nie sú v ich krajinách systematicky zhromažďované. To naznačuje, že oficiálne štátne inštitúcie neposkytujú vždy spoľahlivé údaje - najmä pokiaľ ide o údaje o násilí páchanom na ženách.

(C) Odhady násilia páchaného na ženách v intímnych vzťahoch v Európe vedúce k vraždám (homicídám), EÚ Daphne projekt, Société civile Psytel⁵⁴

V rámci projektu EÚ Daphne "Odhady o násilí páchanom na ženách v intímnych vzťahoch v Európe vedúce k vraždám", poskytuje Société civile Psytel odhad počtu vrážd v intímnych vzťahoch v 27 členských štátoch EÚ, ako aj odhad nákladov spôsobených týmito vraždami. Odhadované čísla o násilí páchanom na ženách v intímnych vzťahoch vedúcich k femicíde v členských štátoch EÚ sú založené na trojakom prístupe k zhromažďovaniu a analyzovaniu makro, mezo a mikro údajov podľa rozšírenej definície vraždy intímnym partnerom, a tiež na algoritme vyvinutom špeciálne pre tento projekt.

Prostredníctvom prístupu mezo údajov použitého v projekte Daphne "Odhady o násilí v intímnych vzťahoch v Európe vedúce k vraždám (homicídám)", zozbierala Société civile Psytel výsledky štúdií a príbuzných vedeckých prieskumov o násilí v intímnych vzťahoch, ako aj oficiálne štatistiky o vraždách v intímnych vzťahoch, a to zaslaním dotazníka ženským mimovládny organizáciám a národným štatistickým agentúram v 27 členských štátoch EÚ.

3.2 Dostupnosť rodovo citlivých údajov o rodovo podmienených vraždách spáchaných intímnym partnerom homicída/femicída v členských štátoch EÚ, kandidátskych a potenciálne kandidátskych štátoch.

Na základe mierne upraveného dotazníka (pozri prílohu 1), ktorý vyvinula spoločnosť Société civile Psytel v mezo údajovom prístupe, s cieľom nadviazať na doterajšie výsledky a získať informácie porovnateľné nielen medzi 27 členskými štátmi EÚ, WAVE vykonala prieskum, aby analyzovala dostupnosť údajov o rodovo podmienených vraždách spáchaných intímnym partnerom v členských krajinách EÚ, v kandidátskych krajinách EU a potenciálnych kandidátskych krajinách EÚ.⁵⁵

⁵³ Afrika: Alžírsko, Amerika: Argentína, Bolívia, Kolumbia, Kostarika, Salvádor, Guatemala, Honduras, Mexiko, Panama, Paraguaj, Porto Rico, Dominikánska republika, Kanada, Spojené štáty, Európa: Nemecko, Andorra, Rakúsko, Bulharsko, Chorvátsko, Cyprus, Dánsko, Škótsko, Slovensko, Slovinsko, Španielsko, Estónsko, Fínsko, Holandsko, Maďarsku, Anglicku a Wales, Írsko, Island, Taliansko, Lichtenštajnsko, Litva, Luxembursko, Malta, Monako, Nórsko, Portugalsko, Česká republika, Turecko.

⁵⁴ Société civile Psytel: www.psytel.eu, 08.03.2010, syntéza v angličtine na stiahnutie na <http://www.psytel.eu/violences.php>

Okrem už identifikovaných príkladov dobrej praxe v systematickom zbere, analyzovaní a publikovaní rodovo citlivých údajov o vraždách spáchaných intímnymi partnermi v európskych krajinách - napríklad Španielsko, Veľká Británia, Francúzsko, Cyprus a Dánsko - väčšina členských štátov EÚ, kandidátskych štátov a potenciálnych kandidátskych štátov, poskytuje pravidelne spoľahlivé, systematicky zhromažďované a analyzované rodovo citlivé údaje o rodovo podmienených vraždách spáchaných intímnymi partnermi, ktoré sú členené podľa pohlavia, veku a vzťahu medzi obeťou a páchatelom a tiež podľa typu násilia.

Údaje o vraždách sú zhromažďované vo všetkých krajinách po celej Európe. Hoci niektoré krajiny nemajú systematický zber údajov o rodovo podmienených vraždách spáchaných intímnym partnerom podľa trestných činov v štandardizovaných kategóriách (napr. pohlavie /vek obete, pohlavie/vek páchatel'a a vzťah medzi obeťou a páchatelom), sú často údaje, ktoré zhromaždila polícia, členené vzhľadom na pohlavie a vek páchatel'a a obete, niekedy tiež v závislosti od vzťahu medzi obeťou a páchatelom, ako aj podľa druhu násilia. Avšak, tieto údaje často nie sú dostupné a môžu byť žiadané od polície len v súlade s právnymi predpismi (napr. v Srbsku), alebo v súvislosti s konkrétnou výskumnou otázkou (napr. v Chorvátsku). Z dôvodov, ktoré zostávajú nejasné, väčšina krajín neanalyzuje a nezverejňuje tieto údaje pravidelne a spôsobom, ktorý by odhaľoval počet femicídy.

Polícia je primárnym zdrojom informácií o vraždách intímnym partnerom a ďalších typoch femicídy. Oblasť trestného súdництва má potenciál zhromažďovať informácie o obetiach aj páchatel'och. Keďže tieto oblasti pracujú na základe právnych kódexov, malo by byť možné organizovať údaje v sekciách trestného zákonníka.

Avšak stále existujú krajiny v Európe (napr. Bulharsko, Albánsko), kde domáce násilie, ani násilie páchané na ženách v intímnych vzťahoch nie sú uznané za osobitný trestný čin. Väčšina krajín v Európe nemá osobitné smernice týkajúce sa vražd spáchaných intímnym partnerom a vo všeobecnosti im v právnych predpisoch chýba rodovo citlivý jazyk. Vzhľadom k tomu, že polícia zhromažďuje informácie na základe platných právnych predpisov, je pre políciu ťažké identifikovať prípady domáceho násilia, ak v trestnom zákonníku neexistuje zločin pomenovaný ako "domáce násilie".

Porovnateľnosť údajov medzi jednotlivými krajinami EÚ, ktoré boli zhromaždené v súlade s formuláciami ako "domáce násilie", "násilie páchané na ženách", "násilie páchané na ženách v intímnych vzťahoch", je obmedzená tým, že neexistuje jednotná definícia týchto pojmov. Niektoré krajiny majú špecifické zákony o domácom násilí, zatiaľ čo iné zaraďujú domáce násilie pod zákony postihujúce napadnutie, závažné ublíženie na zdraví, sexuálny útok, prenasledovanie, zabitie, vraždy a ďalšie zločiny. To opäť problematizuje porovnávanie údajov na EU úrovni o rodovo podmienených vraždách spáchaných intímnym partnerom.

Okrem toho, definície používané v legislatíve, týkajúce sa domáceho násilia alebo násilia v rodine, môžu obmedziť vhodný zber a analýzy údajov o rodovo podmienených vraždách spáchaných intímnym partnerom.

V definíciách mnohých zákonov chýba jasné vymedzenie vzťahu medzi obeťou a páchatelom a dokonca v nich nie sú ani existujúce formy vzťahov. V Chorvátsku sa napríklad na mimo manželský vzťah nevzťahuje zákon o ochrane, takže tento typ vzťahu medzi obeťou a páchatelom sa nedostane do policajného zberu údajov. V Turecku sa zákon č. 4320 o "ochrane rodiny" používa iba pri oficiálne zosobášených pároch. V Albánsku nový zákon o ochrane pred domácim násilím považuje za domáce násilie len zločin spáchaný členom rodiny. Mimovládne organizácie, ako SOS linka Nikšić (Focal Point WAVE) dôrazne odporúča používať termíny násilie páchané na ženách v intímnych vzťahoch, násilný intímny partner. Členovia parlamentu ich informovali, že "sexuálny

55 PROTECT Správa o dostupnosti spoľahlivých, systematicky zhromažďovaných a analyzovaných údajov o rodovo podmienených vraždách intímnym partnerom / femicide v Európe, Viedeň 2010.

partner nemôže byť považovaný za člena rodiny." To ukazuje, aké dôležité je zvýšiť povedomie o dynamike NPNŽ medzi tvorcami politiky a uplatňovať vhodné opatrenia na ochranu všetkých obetí - najmä tých, ktoré sú vystavené hrozbe zvlášť závažného násillia.

Definícia skupiny ľudí, ktorí môžu požiadať o ochranu v súlade s trestným zákonníkom⁵⁶ je V Srbsku iná ako definícia skupiny ľudí, ktorí môžu žiadať ochranné opatrenie v súlade s rodinným právom.⁵⁷ Tento rozpor v definíciách používaných v právnych predpisoch má negatívny vplyv na systematickú prácu so štatistikami, ale tiež vylučuje ľudí z ochranných opatrení. Okrem toho, definície v zákonoch často nespĺňajú štatistické normy, sú neinformatívne a nevedú k zmysluplnému výsledku štatistickej analýzy. Ďalším problémom je, že aj v rámci jednotlivých krajín môžu rôzne ministerstvá, ako napr. ministerstvo spravodlivosti a ministerstvo zdravotníctva zaznamenať na základe rôznych záujmov a povinností rovnaký trestný čin rozdielne, inak. Táto skutočnosť však umožňuje identifikovať NPNŽ ako príčinu smrti na rôznych úrovniach. Vzhľadom k tomu možno predpokladať, že prípady femicídy sú zahmlievane, napríklad tým, že sú vydávané za nehody. „Rôzne záujmy a povinnosti“ môžu zapríčiniť, že rodovo podmienené vraždy intímny partnerom sa posudzujú z rôznych uhlov.

Hoci údaje o vraždách zhromažďuje polícia vo všetkých krajinách, často nie sú identifikované ako rodovo podmienené vraždy intímny partnerom. Ako už bolo spomenuté vyššie, na jednej strane je to spôsobené legislatívou, na strane druhej je dôvodom nedostatočné povedomie a nízka úroveň vedomostí o dynamike NPNŽ. Je veľmi dôležité poskytovať policajtom a policajtkám špeciálne školenia o NPNŽ a zahrnúť túto dôležitú tému aj do osnov policajného vzdelávania. Mnohé ženy, ktoré prežili násillie, neveria policii a boja sa podať oznámenia o trestnom čine. Aj toto je dôvod, prečo je nevyhnutné mať ženy - policajtky citlivé na NPNŽ. To isté platí aj pre ďalších odborníkov a odborníčky pracujúcich v sociálnej oblasti – napríklad zdravotníci/čky, sociálni pracovníci/čky, právnici/čky, atď.

Ako je uvedené vyššie, hoci údaje o vraždách zhromažďuje polícia vo všetkých krajinách na základe trestných zákonníkov, tieto údaje často nemôžu byť analyzované spôsobom, ktorý by umožnil získať zmysluplné a porovnateľné informácie o femicíde. Aby bolo možné merať rozsah femicídy a získať spoľahlivé údaje, ktoré sú porovnateľné v čase a medzi krajinami, je dôležité používať jednotné a systematické metódy, definície a ukazovatele na zhromažďovanie údajov, ako aj štandardizovanú metódu na analýzu týchto údajov, ktorá sa nepoužíva a ešte v Európe ani nebola určená.

Vo väčšine krajín, nie je možné získať úplný obraz o rozsahu femicídy, pretože existujúce trestné štatistiky nie sú členené podľa pohlavia/veku obeť a páchatel'a. Dostupné údaje v štatistikách o trestnej činnosti nepopisujú vzťah medzi obeťou a páchatel'om. Napríklad rakúska štatistika o trestnej činnosti zatiaľ takéto informácie neposkytuje, napriek vynaloženiu určitého úsillia na to, aby sa zaviedli 3 nové ukazovatele: trestný čin spáchaný v spoločnej domácnosti, vzťah bez spoločnej domácnosti a stupeň známosti. Bohužiaľ, tieto nové ukazovatele majú dva hlavné problémy: po prvé, štatistiky neuvádzajú pohlavie obeť a po druhé, nie je definovaný vzťah medzi obeťou a páchatel'om.

Takmer vo všetkých európskych krajinách treba zlepšiť prácu so štatistikami, čo by mala byť príležitosť na vytvorenie a zavedenie jednotného a štandardizovaného metodického systému zberu a analýzy rodovo citlivých údajov o vraždách spáchaných intímny partnerom vo všetkých európskych krajinách, čo nám umožní vytvárať rodovo citlivé údaje o vraždách spáchaných

⁵⁶ Trestný zákonník: 1. manžel alebo bývalý manžel, ich deti, jeho rodičia, osvojenec alebo osvojiteľ, 2. bratia a sestry a ich manželia a deti, predchádzajúce manželskí partneri a ich deti a rodičia, ak bývajú v jednej domácnosti; 3. osoby, ktoré mali alebo stále majú emocionálne alebo sexuálne vzťahy, ako aj osoby, ktoré majú spoločné dieťa, alebo dieťa očakávajú, aj ak nikdy nežili v tej istej domácnosti.

⁵⁷ Rodinné právo: 1. Manžel alebo bývalý manžel, 2. deti, rodičia a ostatní príbuzní (pokrvní, získaní svadbou alebo adopciou alebo osvojením) 3. osoby, ktoré žijú alebo žili v tej istej domácnosti; 4. bývalí manželia alebo bývalí manželskí partneri bývalých manželov; 5. osoby, ktoré mali alebo stále majú emocionálny alebo sexuálny vzťah, alebo ktorí majú alebo čakajú dieťa, aj keď nikdy nežili v spoločnej domácnosti.

intímnym partnerom, ktoré sú porovnateľné v čase a medzi krajinami podľa štandardizovaných definícií a ukazovateľov.

Európska únia a všetky európske krajiny majú povinnosť bojovať proti násiliu páchanému na ženách a chrániť ženy a ich deti, ktoré prežili násilie, najlepším možným spôsobom. Poskytovať spoľahlivé údaje o násilí na ženách a femicíde je v tomto zmysle dôležitým opatrením.

4. Odporúčania, ako na národnej a európskej úrovni zlepšiť dostupnosť spoľahlivých rodovo citlivých údajov o rodovo podmienených vraždách spáchaných intímnym partnerom

Napriek viacerým pokusom na úrovni EÚ o zavedenie systematického zhromažďovania spoľahlivých údajov z polície a súdneho systému, ako aj z oblasti zdravotnej starostlivosti, nie sú údaje o rodovo podmienených vraždách spáchaných intímnym partnerom k dispozícii vo väčšine členských štátov EÚ, ani kandidátskych krajín, ani potenciálnych kandidátskych krajín, ani na celoeurópskej úrovni. Niekoľko účinných opatrení môže výrazne zlepšiť získanie spoľahlivých údajov o femicíde na vnútroštátnej a na európskej úrovni:

Treba brať do úvahy NPNŽ a femicídu pri všetkých iniciatívach, ktoré majú v úmysle zlepšiť národné a európske štatistiky, ako napr.: *Európsky Sourcebook o trestnej činnosti a trestného súdництва štatistiky*, *Akčný plán EÚ na vytvorenie komplexnej a koherentnej stratégie EÚ na mapovanie trestnej činnosti a trestného súdництва (2006-2010)* prostredníctvom týchto opatrení:

- *Zvážiť a implementovať európske odporúčania na získanie údajov o NPNŽ a femicíde – napr. Odporúčanie Rady Európy Rec (2002) 5 o ochrane žien pred násilím a Kampaň Rady Európy proti násiliu páchanému na ženách (2006 - 2008);*
- *Zapojiť bohaté interdisciplinárne skúsenosti výskumníčov a odborníčov pracujúcich prakticky v oblasti násilia páchaného na ženách;*
- *Zaradiť rodovo podmienené vraždy spáchané intímnym partnerom ako autonómnu kategóriu do štatistiky Eurostatu o trestnej činnosti a trestnom súdnictve, rovnako ako do kriminálnej štatistiky vo všetkých európskych krajinách;*
- *Rozvinúť a implementovať spoločnú definíciu a ukazovatele na určenie rozsahu femicídy, ktoré sú porovnateľné v čase a medzi krajinami a ktoré sa uplatňujú vo všetkých európskych krajinách i na európskej úrovni;*
- *Štatistiky trestnej činnosti a trestného súdництва sa môžu výrazne zlepšiť niekoľkými zmenami: klasifikovať všetky násilné trestné činy podľa pohlavia obeť, pohlavia páchatel'a, veku obeť, veku páchatel'a, typu vzťahu medzi obeťou a páchatel'om, a strážiť koreláciu týchto kategórií;*
- *Nakoľko v právnych predpisoch členských štátov EÚ, kandidátskych štátov a potenciálne kandidátskych štátov, je definícia typu vzťahu medzi obeťou a páchatel'om rozdielna, je veľmi potrebné vytvoriť jasné a jednoznačné kategórie. Je dôležité pokračovať vo vedeckej diskusii o tejto otázke, a zároveň nájsť pragmatické návrhy na kritéria zberu údajov;*
- *Zvýšiť úsilie na podporu používania uceleného súboru ukazovateľov na národnej úrovni zvyšovaním povedomia o NPNŽ a o femicíde medzi politikmi a podnietiť ich, aby podporovali zber spoľahlivých a porovnateľných údajov o femicíde vo svojich krajinách.*

Vývoj a implementácia systematickej metódy pri zbere, analýze a hláseniach údajov o rodovo podmienených vraždách spáchaných intímnym partnerom, ktorý sa týka oboch: generovanie porovnateľných údajov na národnej aj na európskej úrovni.

-
- Mal by sa zlepšiť zber údajov políciou na národnej úrovni, pretože: (a) sektor trestného súdnictva je hierarchicky štruktúrovaný, čo zjednodušuje implementáciu systematizovanej metodiky zberu údajov; (b) polícia je už primárny zdroj informácií o rodovo podmienených vraždách intímny partnerom a ďalších typov femicídy. Zber a analýza údajov o vraždách je už financovaná a bežnou súčasťou tejto verejnej služby; (c) sektor trestného súdnictva má potenciál zhromažďovať informácie o obetiach aj o páchatel'och. Polícia má potenciál sledovať aj opakovanú viktimizáciu a recidívy. Tieto informácie môžu pomôcť identifikovať ženy a ich deti vystavené hrozbe zvlášť závažného násillia a vďaka zbieraniu týchto informácií môžu dostať ochranné opatrenia; (d) údaje môžu byť ľahko analyzované a publikované vo výročných národných štatistikách o trestnej činnosti.
 - Policajti by mali získavať vzdelávanie o násillí páchanom na ženách od odborníčok pracujúcich v tejto oblasti (ale aj ďalší pracovníci v sociálnej oblasti, ako je zdravotná starostlivosť, právnici, sudcovia, sociálni pracovníci, atď.), aby mohli identifikovať NPNŽ a prípady femicídy a zlepšiť zber údajov a metódy ich hodnotenia.
 - Ustanovenie kritických pozorovateľov (napr. autonómne mimovládne feministické ženské organizácie) vo všetkých členských štátoch EÚ, kandidátskych, žiadajúcich o členstvo a potenciálnych kandidátskych krajinách na analýzu údajov zhromaždených políciou a inými verejnými službami a na hodnotenie rozsahu a povahy NPNŽ, s osobitným zameraním na počet žien, ktoré boli zavraždené svojimi intímnymi partnermi a príbuznými. Výsledky by mali byť zhrnuté v správe a každoročne zverejňované.
 - Na úrovni EÚ by mal zber údajov a analýzu údajov o rodovo podmienených vraždách žien spáchaných intímny partnerom vykonávať Eurostat.
 - Aby sa mohla začať práca na ukončenie zabíjania žien mužmi, pretože sú ženami, potrebujeme globálne údaje o femicíde. Z tohto dôvodu je dôležité vziať do úvahy odporúčania a definície OSN na zhromažďovanie, analýzu a hlásenia o femicíde ako na národnej tak aj na európskej úrovni.

III. ZÁVERY

Vzhľadom na obmedzené trvanie projektu, dvanásť mesiacov, sme sa zamerali na niektoré z predbežných záverov, ktoré sa nám, dúfame, podarí viac preskúmať a rozpracovať v rámci projektu PROTECT II.

Princípy

Nasledujúce hlavné zásady vyšli z diskusií počas stretnutí partnerských organizácií a expertnej skupiny a z výsledkov jednotlivých častí výskumu:

- Je potrebné rozvíjať mimovládne organizácie poskytujúce podporné služby ženám, posilňovať a finančne ich zabezpečovať tak, aby pritom nebola ohrozená ich autonómia. Je potrebné, aby štáty poskytli uznanie ženám, ktoré poskytujú podporné služby, ako sú bezpečný ženský dom, linky pomoci, poradenské centrá pre ženy a podobné organizácie. Tieto služby musia byť finančne zabezpečené (musia mať zabezpečené dlhodobé financovanie od štátu), aby mohli poskytovať kvalitné služby ženám a ich deťom ohrozeným násilím.
- Identifikácia žien a ich detí vystavených hrozbe zvlášť závažného násillia nesmie viesť k nižšej podpore ženám, ktoré nie sú označené ako vysoko rizikové, najmä v čase finančnej krízy, a najmä preto, že úroveň rizika je vždy relatívna a môže sa časom zmeniť.
- Deti, žijúce s násilným intímny partnerom matky, musia byť tiež považované za obeť jeho činov. To, že sú vystavené rodovo podmienenému násilliu páchaného intímny partnerom matky, vážne ohrozuje kvalitu ich života, čo si musia uvedomiť súdy aj inštitúcie starajúce sa o kvalitu života detí. Bezpečnosť matky a možné ublíženie dieťaťu sa musí brať do úvahy najmä pri akomkoľvek rozhodovaní o styku s otcom, alebo o zverení dieťaťa do starostlivosti jednému rodičovi. Súd by nikdy nemal nútiť deti stretávať sa s otcom, ktorý závažne ublížil ich matke. Právo otca vidieť dieťa nesmie mať vyššiu prioritu než právo dieťaťa na ochranu. Spoločná starostlivosť oboch rodičov o dieťa nemôže byť vhodná, ak došlo k páchaniu násillia voči matke a v každom prípade sa takáto starostlivosť musí sledovať z dôvodu potenciálneho rizika, že sa násillie bude opakovať.
- Imigrantky sú často vystavené hrozbe zvlášť závažného násillia, najmä ak ich situácia nie je zdokumentovaná. Na to sú potrebné špecializované podporné služby. Imigrantky musia mať právo prístupu ku všetkým službám, ktoré poskytujú ochranu a bezpečie. Imigračný zákon by mal ponúknuť ženám, ktoré ušli z násillného vzťahu, právo na samostatnú právnu subjektivitu.
- Takzvané trestné činy súvisiace so ct'ou by nemali viesť k ďalšej diskriminácii. Neznamená to, že treba niektoré formy násillia odčleniť, naopak všetky druhy násillia páchaného na ženách a dievčatách by sa mali začleniť do jednotného rámca a riešiť ako také.
- Treba požadovať jasné opatrenia a smernice ako identifikovať a chrániť ženy a ich deti vystavené zvlášť závažnému násilliu a čo robiť ohľadom vysoko rizikových páchatel'ov (napr. intervencia na multi-inštitucionálnej úrovni, plán postupu k náprave). Je dôležité systematicky používať ovplyvňovanie rizík (vrátane posúdenia rizík a bezpečnostného

plánovania). Je veľmi dôležité riešiť okamžitú bezpečnosť žien a detí a zastaviť násilného páchatel'a.

Výsledky

Nasledujúce hlavné výsledky sú súhrnom poznatkov, pričom berú do úvahy rozdiely medzi krajinami:

- Azylové zariadenia a Bezpečné ženské domy sú životne dôležité pre bezpečnosť a ochranu žien a ich detí. Počet voľných miest sa veľmi líši od krajiny ku krajine. Túto situáciu je potrebné riešiť.
- Mnohé krajiny pracujú na znižovaní NPNŽ aj multi-inštitucionálnym spôsobom. Ale len málo z nich sa sústreďuje na ženy a ich deti, ktoré sú vystavené hrozbe zvlášť závažného násillia. Použitie multi-inštitucionálneho spôsobu práce treba podporovať, ak sa jedná o ženy a ich deti, ktoré sú vystavené hrozbe zvlášť závažného násillia.
- Odborníci a odborníčky, ktorí/é sa vo svojej práci stretávajú so ženami, ktoré zažili násillie, potrebujú pravidelné odborné rodovo citlivé vzdelávanie o násillí a to najmä pri práci s obeťami rodovo podmieneného násillia.
- Údaje o násillí páchanom na ženách sú nedostatočné alebo úplne chýbajú. Ani femicída, najextrémnejší dôsledok tohto trestného činu, nie je štatisticky potvrdená a neexistujú o nej údaje.

Príklady dobrej praxe

Zistilo sa, že niektoré príklady dobrej praxe sa môžu použiť aj v iných krajinách, ak sa zohľadnia špecifiká týchto krajín. Príklady dobrej praxe sú otvorené ďalšej diskusii, pretože ich počet nie je obmedzený a na druhej strane tiež môžu obsahovať aj nevýhody.

- V mnohých inštitúciách/organizáciách sú za model dobrej praxe považované špecializované oddelenia/útvary pre problematiku nPNŽ v intímnych vzťahoch. Jedným z cieľov je, aby odborníci a odborníčky na NPNŽ boli v každej veľkej organizácii. Nevýhodou môže byť, že kedykoľvek sa pracovník/pracovníčka, ktorý/á nie je odborníkom/odborníčkou, stretne s prípadom, k riešeniu ktorého sa necíti byť oprávnený/á, radšej ho posunie k odborníkovi/odborníčke.
- Za dobrú prax sa považuje zapojiť ženy, ktoré zažili násillie, do procesu odhadu nebezpečenstva. Prehľad literatúry cituje niekoľko štúdií, ktoré ukazujú, že ženy vnímajú hrozbu opakovania útoku celkom presne, s výnimkou femicídy.
- Stretnutia MARAC sú príkladom dobrej praxe ako základné opatrenia na identifikáciu a ochranu žien a ich detí ohrozených zvlášť závažným násillím. Ku kľúčovým cieľom takejto multi-inštitucionálnej spolupráce patria rozvoj a zlepšenie koordinácie služieb a zdieľanie informácií prostredníctvom dohôd, interdisciplinárne vzdelávanie pracovníkov/pracovníčok, koordinovanie odhadu nebezpečenstva a spoločné postupy a operácie všetkých zamestnancov/zamestnankyň sektora trestného práva a služieb na pomoc ženám zažívajúcim násillie. Právne podmienky na zdieľanie informácií sa v jednotlivých krajinách veľmi odlišujú a preto je potrebné upraviť príklady dobrej praxe zodpovedajúcim spôsobom.

-
- Španielsky systém centier pre sledovanie problematiky NPNŽ môže slúžiť ako dobrý príklad na monitorovanie a hodnotenie opatrení na začatie preventívnej stratégie vo vzťahu k rodovo podmienenému násiliu a na zbieranie a publikovanie údajov.

Tento projekt ukázal, že téma zvlášť závažného rodovo podmieneného násillia páchaného intímnyim partnerom má mnoho rôznych podôb, ktoré treba ďalej skúmať, aby ženy a ich deti vystavené hrozbe tohto násillia mohli byť lepšie chránené a aby mohli dostať lepšiu pomoc a podporu.